Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

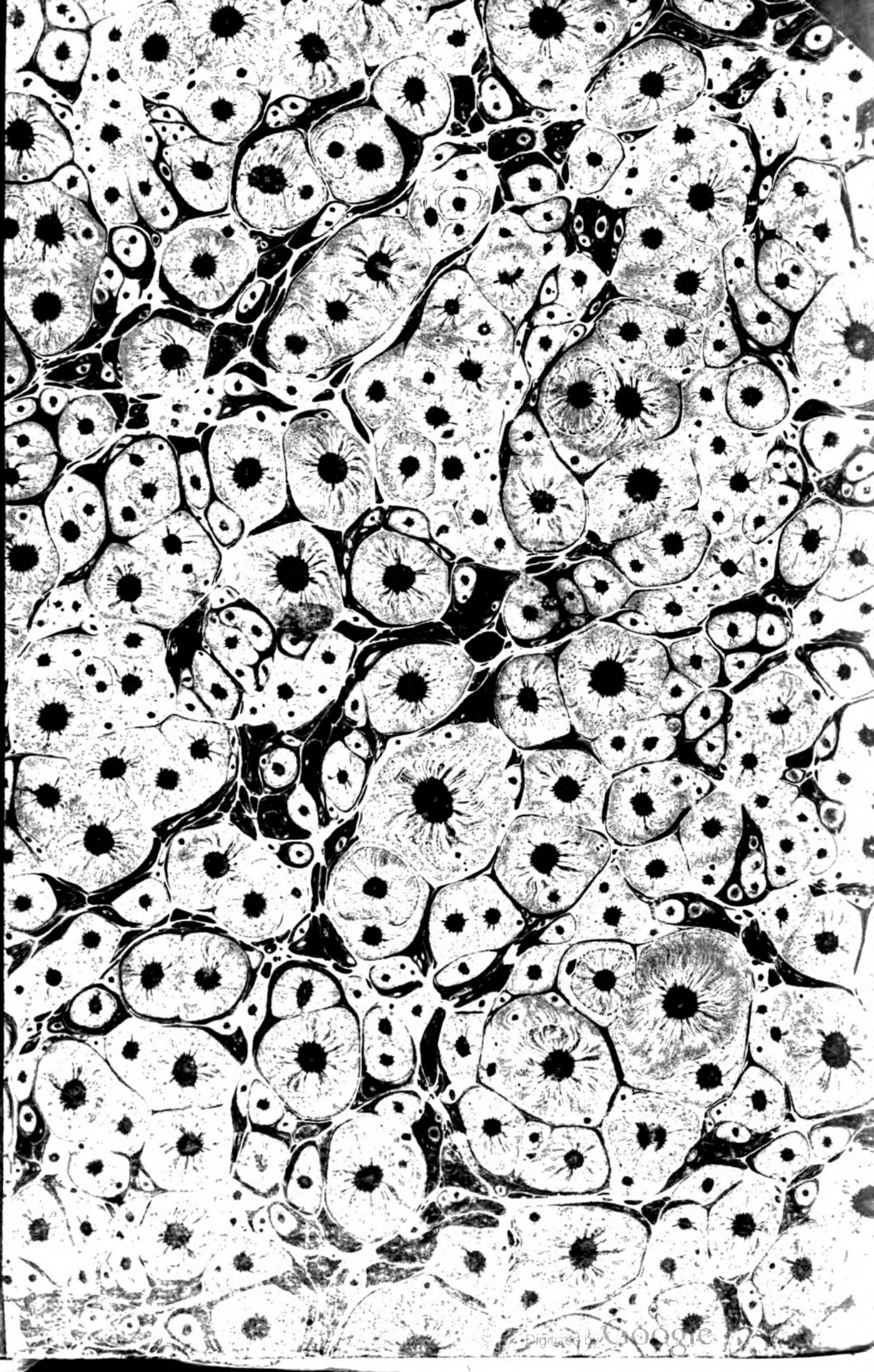

Digitized by Google

Jur 2992

BIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

Digitized by Google

Jur 2992

SBIBLIOTHEEK GENT

Digitized by Google

Digitized by Google

2992

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

pan de mungo
nicasen do

Jur. 2992

Digitized by Google

Jur 2932

De wetten costumen kueren ende statuten vander sale eñ casselrie van Ypre.

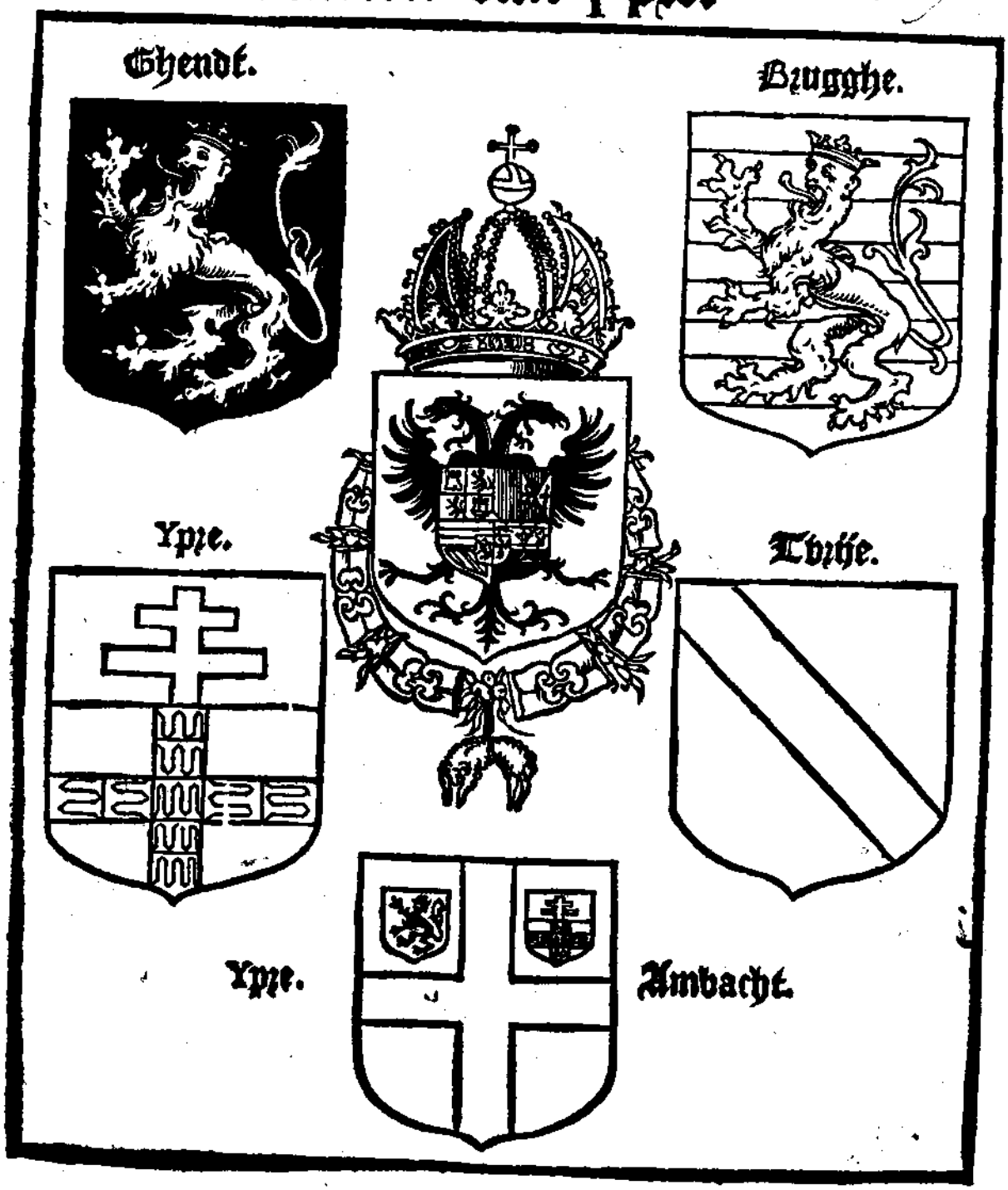

Cum gratia & priuilegio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Aerle by der gracien

gods Roomsch keyser altijts vermeerd̄ rijcx Coninck van Germanien van Castillien vā Leon van Grenade van Arragon vā Nauarre van Naples van Cecillien van Maillorque van Sardenne vanden eylanden vā Indien ende vasten lande vāder zee occeane. ꝛc Eertzhertoghe van oistenrijcke hertoghe vā Bourgoingnen van Lothric van Brabāt vā Lembourg van Luxenbourg ꝛc. Graue vā Vlaendrē van Artois van bourgoingnē Palsgraue eñ van Henegouwe van Hollant vā zeelant vā Ferrette vā Haguenault van Namen ꝛc. Prince van swaue marcgraue des heylicx rijcx. Heere van Vriesslant van Salins van Mechelen Ende dominateur in Asie ende in Africque. Allen den ghenē die dese ieghenwoordeghe sien sullen salut. Also int iaer vijfthien hōdert eenenderthij lestleden wy wederghecommen wesende van Italien in onsen landen eñ heerlicheden van herwaertsouer. naer tontfaen van onser laetster keyserlicker croone hebben omme tprofijt solacs eñ gemeene weluaert van onsen ondersaten eñ omme te obuieren veele ercreuren ende abusen die ghebueren in onsen landen vā herwaertsouer ghemaert diuersche statuten ende ordonnantien. Eñ onder anderē om me te remedieren ten ghebreecken ende abusen cōmende ter cause van der menichte eñ contrarieteit vandē costumen van onsen voomōdē lāden eñ ten incomenientē dagelicx dair wt spruytende ouermits dien dz dicwijlen eñ menichwaruen vele costumen geheel contrarie in een lāt waren gheallegiert eñ gheprouft by diuersche practicienen by dē welcken gebuerde dat vele van onsen ondersaten verloorē huerlieder goet recht ter grooter schade van hemlieden eñ vanden ghemeenē weluare by dat alle de voomōde costumen niet ghearresteert noch ghestelt waren bij ghescrifte noch oic by ons ghraggreert noch gedecreteert. Te dier cause ende omme te verlichtene onse voomomden ondersaten vandē grootē misen eñ costen die hemliedē noodsakelick was vā doene ter verificatie vandē voomōden costumē hebben gheordonneert den wetten vandē steden casselrien landen ende anderē officiers vanō iustitie te stellene eñ te redigierne bi ghescrifte elc int sijne de costumē onderhouden eñ gheobserueert onō huerlieder iurisdictien eñ limitē omme dair naer ons die ouer te bringhene eñ in onse absentie onse seer lieue eñ seer beminde sustere die coningijne douagiere vā Hongrijen Bohemen etc. voor ons regente in onsen landē vā herwaertsouer omme die te doen ouersien eñ neerstelicke te examinerē eñ vp die te hebbene tagijts vandē luyden van onsen raide omme bij goede eñ rijpe deliberatie hendelicke te resolueren eñ ordonneren vandē veoñ. costumen eñ tonderhout van dien ten profijte weluaert eñ oorbore vandē voom lāden eñ ondersatē soemen beruinden sal dairtoe dienende naer redenen Eñ het sij soe dat onse lieue eñ wel gheminden bailliumānen scepenen

Digitized by Google

edele vassalen eñ gemeene inwoonende van onser sale eñ casselrie van Yppe. Obedierende ter vooñ. ordõnãtiẽ hebbẽ mit grooter deliberatiẽ eñ rypẽ raide doẽ vgaderẽ eñ stellẽ bi gescriftẽ in eẽ schere cahier de co stumẽ eñ vsanciẽ die sy maintineerden vã te vooẽ onderhoudẽ geweest hebbẽ de ter voorgeñ. sale eñ casselrie mitgaders schere punctẽ eñ arti clẽ die sy beuondẽ hebbẽ wesende prossitelick vandẽ gheemeenẽ weluarẽ vand selver sale eñ casselrie eñ inwoonẽde vã diẽ twelck cahier huer lick gedeputeerde gebrocht hebbẽ in onse absẽtie onse vooñ. systere de conuginne biddẽde oetmoedeghelicke dat ons soude belieuẽ de selue te doẽ ouersiẽ eñ examinerẽ eñ dz gedaẽ die te decreterẽ cõfirmeren eñ auctoriserẽ eñ die tõtsãgene eñ te houdene vã nu voouaẽ voor costume eñ vsancie. Volgẽde welckẽ vsouc wy hebbẽ gecõmitteert onsen lieuẽ eñ getrouwẽ meesterẽ Jãs Jõglet heere vã Maret, Jã aux truyes eñ heerẽ Cornelis steppenius ridd Raidẽ eñ meesters vandẽ requestẽ in onsen secretẽ raide die wel eñ int lãghe geuisenteert hebbẽ tselue cahier eñ ouergeleit de swaricheit eñ gestelt in gescriftẽ naer dz sommige vãdẽ seluẽ costumẽ behoordẽ te nyeutẽ gedaẽ gecorrigeert vclaerst eñ gheinterpreteert te wesen eñ dair naer gecõmuniqueert mettẽ hoofdẽ eñ luydẽ vã onsen secretẽ Raide. By dẽ welckẽ de vooñ. costumẽ eñ vsanciẽ in sõ mighe articlẽ gecorrigeert gebeteert geãplieert eñ hẽdelic gearresteirt gestotẽ eñ gedecreteert hebbẽ geweest indẽ manierẽ hier naer volgeñ.

Charles Par la diuine clemence Empereur des Romains tousiours Auguste Roy de Germanie, de Castille, de Leon Darragõ de Nauarre de Naples de Secille de Maioque, de Sardaine des isles Indes et terre ferme de la mer Occeane. Archiduc Daustrice duc de Bourgoingne de Lothier de Brabant de Lembourch de Luxembourg ꝛc. Cõte de Flãdres Dartois de Bourgoingne Palatin et de Haynault, de Hollãde de Zeelãde de Ferrette de Haguenault de Namur ꝛc. Prince de Zwaue, Marquis du saint Empire, Seign. de Frise de Salines de Malines des pays douerystel des citez villes et pays Dutrecht et dominateur en Asie et Affrique. A tous ceulx q̃ ces pñtes lettres verrõt salut de la part de noz bienaymez les bailly et hommes de chiefz escheuins et vassaulx de nostre sale et chastellenie Yppre tant pour eulx q̃ pour toute la cõmuniaulte dicelle, nous a este exposé comment obtemperant a noz ordonnances ilz ayent nagaires rapporte et exhibe par escript par deuers noz aymez et feaulx les chief et gens de nostre priue conseil les coustumes loix et droitz dõt ilz ont tousiours vse et vsent esdt sale et chastellenie Yppre pour lesvisiter couriger et modeter se besoing fust et apres par nous confirmees ce que a este fait. Et pour ce quil sera necessaire publier lesdt coustumes ainsy corrigees et par nous confirmees et en bailler copie a nous subiectz qui en aurõt a faire et la requerõt qui seroit chose difficille et laborieuse a cause q̃ lesdt coustumes sont grãdes et contiennẽt beaucop darticles et escripture par quoy lesdt supplians les vouldroiẽt bien faire imprimer par Michiel de Hoochstrate imprimeur demourãt en nostre ville Dãuers pour les di

stribuer a la cõmodite dung chascũ. Mais ilz ne loseroiẽt ne vouldroiẽt faire sans sur ce auoir obtenir noz lettres patẽtes doctroy cõgie et licẽce a ce pertinentes pour lesquelles ilz nous ont treshumblement supplie et requis. Pour ce est il q̃ nos ces choses cõsiderees audit suppliãtz inclinãtz a leurd supplication et requeste auõs octroye cõsenti et accorde octroyons consentons et accordons par ces presentes q̃ durãt le terme dung an pchain venãt ilz pourrõt faire imprimer lesd coustumes droit et loyr de nostred sale et chastellenie Dypre par nos cõfermez cõme dit est par lesd Michiel Hoochstrate et les vendre et distribuer en et par tous noz pays et seigñ. Et pour ce q̃ en ce faisant cõuiẽdra audit suppliãtz et imprimeur fournir grãtz frais et despẽs nos defendons a tous aultres imprimeurs de nosd pays de imprimer lesd coustumes ou semblables sur payne de confiscation dicelles et destre pugniez arbitrairement. Si dõnons en mandement a noz aymez et feaulx les chief president et gens de nous priue et grant conseil president et gens de nostre chambre du conseil en Flandres et a tous nous aultres iusticiers et officiers qui ce regardera leur lieuxtenant et a chaschun en droit soy et sicomme a luy appartiendra que de nostre presente grace octroy et accord selon et par la maniere que dict est ilz facent souffrent et laissent lesdits suppliantz ensemble le dict Michiel Hoochstrate imprimer plainement et paisiblement ioyr et vser. Dans luy faire mettre ou donner ne souffrir estre fait mis ou donne aulcung destourbier ou empeschemẽt au contraire. Car ainsy nous plaist il. En tesmoing de ce nous auons fait mettre nostre seel a ces presentes. Donne en nostre ville de Burelles le. xxviij. Jour de Juing lan de grace mil cincq cens et trentecincq.

Digitized by Google

¶ Die taeffele van de wetten

costumen kueren ende statuten vander sale
ende Casselrie van Ypre.

¶ Deerste capittel Van sweerene ofte blasphemerene fo.i.
Ji.cap.van te drinckē binnē hoofmesse/ Deperthōē ēn by nachte.int sel.
Jij.cap.van coopmanstepe ghedaen in tauerne. int selue
Jiij.cap.Van beesten op thercchof fo.i.
V.cap. van te spelene op thercchof noch eenich goet te vcoopne. int sel.
VJ.capittele/ Van sait te doene in kercken ofte op kerckhouen int sel.
Vij.cap.Van kerckmeesters ende diskmeesters te stellene. fo.ij.
Viij.cap.Van kercken ende diskcken te eruene. int sel.
JX.capit.Van straetscauminghen fo.ij.
¶ X.Van ruminghe van beken. int sel.
XJ.capittel.Van ouerhanghe op straten int sel.
Xij.cap.Van emaken vanden straten fo.iij.
XJJJ.capittel/van straten onder dijcken int selue
Xiij.cap.Van straten met straten te vermakene int sel.
Xv.capit.van onghedecten houtte. int sel.
XVJ.capittele/van straten te slichtene int selue
Xvij.capittele van kerckwegen/ioctweghen ende muelenwegē int sel.
XVIij.capittele/ Van straten hoe dat elck officier ende wetten hemlie-
den reghelen sullen omme de voorseyde straethoeten te wijsen ende te
innen. fo.iiij.
XJX.capit.Van yssuwen. int sel.
¶ XX.cap.van yssuwen tontdraghene int sel.
XXi.capittele vanden gonen die hem onttmaect van sinen laetstepe op
fraude. int sel.
Xxij.van beesten inder lieder scaden int selue
Xxiij.cap.van swinen ongheringhelt fo.v.
Xxiiij.capittele/ Van beesten inder lieder buskchen scotē/ēn elstē fo.v.
Xxv.capit.van beesten inder lieden hommele oft caerden int selue
Xxvi.cap.van beesten te houdene inde straten. int.sel.
Xxvij.cap.van wageners varende op der lieden landen. fo.v.
Xxviij.capittele/Van menen ofte varen op de cauchie met paerden en-
de waghen. int sel.
Xxix.cap.Verclaers hoernen alle de houen ghenomde ghestutten van
ghen dorn/ende ouerhinghen sal. int selue
¶ XXX.capittel/Van ghijseine fo.vi.
Xxxi.car.noch vau ghijseine nopende den heere int sel.
Xxxij.van twisten ende gheuechten int selue
Xxxiij. cap. Van daer sait ghebuert binnē Casselrie/ende doet scauwē el
ders dā daert ghebuert.
Xxxiiij.cap.van verboden wapene te draegene int sel.
Xxxv.van vergaderinghe van volcke te houdene ter huulochten ende
anderstins. fo.vij

Digitized by Google

Xxxvi.cap.vã fait te doene met vbodẽ wapenẽ in euelẽ wille int sel.
Xxxvij.cap.van yemende te diffigureirne. int selue
Xxxviij.van messen te trechene in euelen wille fo.vij.
Xxxix.cap.van anderen te slane. int sel.
¶ XL.cap.van yemẽde te slane met vuyslẽ trecken by den hare beghietẽ met diãcke/of andere doen dunchẽ ieghen sinẽ danck cũ wille.fo.vij.
Xli.cap.van yemendt te slane ofe dreegene om sadẽ vã iusticien int sel.
Xlij.cap.van handelinghe te doene in euelẽ wille an officiers/wethouders/ontfanghers/pointers ende setters ofte die tinuurieerne fo.viij
Xliij.cap.vanden heere eñ officiers te assisteirne int selue
Xliiij.cap.van so wie hem verweert. int sel.
Xlv.van die boeten verbueren insolucnt wesende int sel.
Xlvi.cap.van dat gheen boeten veriaren en sullen fo.viij
Xlvij.cap.van laten te vãghene by den officiers. int sel.
Xlviij.cap.van huysdoukinghe int selue
Xlix.capit.vã te stekene oft slane up pemands huys ofte muelene. fo.ix
¶ L.cap.van yemende te roupene wt sinen huyse int selue
Lj.cap.van te vechten in bruiochten ofte kermessen. int selue
Lij.capittele/van desperererne. int selue
Liij.capittele/van confiscatien fo.ix.
Liiij.cap.van medepleghers dair dootslach gheb uert. int sel.
Lv.cap.van verlaechde laghe. fo.x.
Lvi.cap.van te bespringhen gheuanghen. int sel.
Lvij.cap.van mouwen tontleedene. int selue
Lviij.cap.vã gehuwede mouwẽ tõt leedene/eñ in ouerspel te leuene.fo.x
Lix.capittele van pemands kinderen tontleedene int sel.
¶ LX.cap.van te seggẽ iegẽs pemands ban van hunneliche. int sel.
Lxi.cap.van gestolen goeden te veruoighene fo.xi.
Lxij.cap.van anderen dieften an te seggene ofte iniurierne int sel.
Lxiij.capittel/van generale waerhede te houdene. int selue
Lxiiij.capittel van valschen bediaghene int selue
Lxv.cap.van dat officiers oft wethouders souden moghen bedreghen sijn/inde duergaende oft in singuliere waerhede. int sel.
Lxvi.cap.van berchẽ te slane eñ beroerte by nachte te maken int sel.
Lxvij.cap.vanden gonẽ die hemlieden betrecken tẽ hunneliche fo.xij.
Lxviij.capittele/van doothalmen int selue
Lxix.cap.vander weesen goede ouer te binghene. int sel.
¶ Lxx.cap.van weesen thuerren goede te doene int sel.
Lxxi.capittele.van weesen gheide. int sel.
Lxxij.cap.van schult eñ boetẽ der wouseyde weesen aengaende fo.xiij.
Lxxiij.cap.vã houdenesse vã kinderẽ die vadẽ oft moedere hebbẽ. it sel.
Lxxiiij.vã wettẽ die weesebouck houden ende vermueghen. int sel.
Lxxv.cap.van lettrẽ te geestelicken hone te halene. int sel.
Lxxvi.capittele.van woucherne int sel.
Lxxvij.cap.vã lãde te coopene eñ by diẽ te cõmene in pooters hãdẽ xiij int sel.
Lxxviij.cap.van lande te vertoopene int sel.

Digitized by Google

Xxix.capittele van lande te halmene voorscepenen fo.xiij.
Xxx.capittele van lande te coopene fo.xiiij
Xxxi. capittele van lande te kalengieren by naerstede int selue
Xxxij. capittele Hoe dat een laet naerstede hebben sal int selue
Xxxiij.capittele noch van naerstheden fo.xiiij.
Xxxiiij.capittel dat dē cooper van gronde vā erue ee dt doē sal. int sel.
Xxxv. cap. Noch van naerstede van lande int selue
Xxxvi.capit. Vā lāde afghewonnē voor sheerē rentē onlosselic fo.xv
Xxxvij. capittele Van handelinghe te doene an afghewonnen gronde voor de rente. int selue
Xxxviij.caple Van lande te vercoopene verhuert staende int sel.
Xxxix.capittele Van lande te verhuerene int sel.
Xc. capittele Van den ghonen die leen ofte erue aenuerdē willen by saite. fo.xvi.
Xci.capittele vā erue te vbindene eidere dā daer die onō licht. int sel.
Xcij.caple van simple beset up erue eñ catheilen vā schuldē int sel.
Xciij.capittele van lande te metene int selue
Xciiij.capittele van landemeters salarise. fo.xvi
Xcv.capittele Van palen te weeren. int selue
Xcvi.capittele van woestin huysen int selue
Xcvij.capittele van dinkhuysen fo.xvij.
Xcviij.caple van duuen te vangene met strechen int sel.
Xcix.capittele van tansemente ofte verdueghene int sel.
C Thondersle capittele Van ghelaghe tont draghene int selue
Ci.capittele van ongansen vicessche fo. xvij
Cij.capit. Datmen in alle prochien bierpouners stellē sal int selue
Ciij.capittele Van sieche lieden te stuuene. int sel.
Ciiij.capittele van houthauwers. int sel.
Cv.capittele van houtmakers int selue
Cvj.capit. van datmen ghen besems en vercoope ghesloot fo.xviij
Cvij.caple van eecken ofte plantsoenē te pelene ofte houwene int sel.
Cviij.capit.van yemends vruchtē ofte hout te halene. int sel.
Cix.cap. Van meslieden die ontloopen fo.xviij
C Cx.capittele Van brandslichten int selue
Cxi.capittele van vier te stekene in velden int sel.
Cxij.capit. Van mate eñ ghewichte te houdene. int sel.
Cxiij.capittel. van quecken ende keghelen fo.xix
Cxiiij.capittele Van te spelene met teerlinghen ende dobbel spel te houdene. int sel.
Cxv.capittele van crape netten te houdene int sel.
Cxvi.capittele Van aenduoghels fo.xix
Cxvij.capit.van visschene in ander lieder watere int selue
Cxviij.capittele. Van haken ende partrysen int sel.
Cxix.capittele van wulven te vanghene int sel.
C Cxx.capittele van wercklieden fo.xx
Cxxi.capittel Van quader herberghe int sel.

Digitized by Google

Cxxij.cap.Van rybanden te wandelne fo.xx
Cxxiij.cap.vã yemãde te belastene dat hy hem bedregẽ hadde int sel.
Cxxiiij.capit.Van tauerne te houdene int sel.
Cxxv.cap.vã houte hangẽde ouer anã lieder erue int sel.
Cxxvi.cap.vã te diuene met muelenpaerden int sel.
Cxxvij.cap.Datmen gheen hofsteden onthuysen en sal int sel.
Cxxviij.cap.Omme te remedierne ten langhen procedurẽ vanden saken eñ processen hanghẽde also wel ter camere als ter vierscarẽ vãder sale eñ casteirie van Ypre/als ter anderen vierscaren eñ heerlicheden aldaer resorterende etc. fo.xxi.
Cxxix.cap.hoemen daghen sal omme schult ter vierscare. int selue.
¶ Cxxx.cap.Van die bescreuen oft ghedaecht werden ter vierscare oft ter camere/ofte by den messagier ofte amman mondelinghe gespoken/ofte ter domicilie. int selue
Cxxxi.ca.van die niet en compareirt ghedaecht bescreuen/ oft ghesommeert sijnde int sel.
Cxxxij.cap.vã die verstekken oft ghecondẽpneirt werden int sel.
Cxxxiij.hoe vele delayẽ ytyẽ nemẽ mogẽ ter vierscare eñ ter camere.sel.
Cxxxiiij.cap.Hoe vele delayen partyen hebben moghen om huere informatie te doene fo.xxij.
Cxxxv.cap.Hoe hem een procureur reghelen sal int stellen van eenege faiten in huere reprochen int selue
Cxxxvi.cap.Van oorconden te beleedene int sel.
Cxxxvij.cap.Van vluchteghe lieden int sel.
Cxxxviij.cap.van appelle int sel.
Cxxxix.cap.van lettren requisitoire int selue
¶ Cxl.cap.vanden gonen die dach hebben ten oorcõdscepe fo.xxiij
Cxli.cap.van die faiten proponeren sullen in causen ofte in materiẽ vã processe hoe sy die verifficren sullen int sel.
Cxlij.cap.Aengaende thedienen vander officien vanden ammanscepẽ vander sale van Ypre alleenlick int sel.
Cxliij.cap.vanden ammans salaris int sel.
Cxliiij.cap.Hoe de ammans gheen arresten noch verboden doen sullen sonder tconsent vander wet int selue
Cxlv.cap.Hoe datmen de vendiuwen houden sal/ende den salaris vanden clerck ende amman fo.xxiiij.
Cxlvi.cap.Den salaris vanden procureurs int sel.
Cxlvij.cap.Hoe elck procureur gehoudẽ wert sekere te doene fo.xxv
Cxlviij.ca.Hoe de procureurs gehoudẽ werdẽ registre te houdẽ tsel.
Cxlix.ca.Hoe dat scepenẽ ghehoudẽ zij te agierne dẽ dingedach tsel.
¶ Cl.vã die heerliche rẽte geldẽ vassaelherẽ of anderc iusticiers tsel.
Cli.cap.vã wettẽ resorterende ten hoofde ter sale Ypre int selue
Clij.cap.van wetten resorterende ter sale Ypre/ ende omme hemliedẽ te doen dinghene ter clachte van partye fo.xxvi.
Clij.cap.vã wettẽ die hẽliedẽ beroupẽ te harẽ hoofde ter sale fo.xxvi.
Cliij.ca.dẽ salaris vã bailliu eñ scepeñ tselue recoond ouerhãgẽde/ tsel.

Digitized by Google

Clv. ca. hoe datmen de boeten vp wetten reformerende Tyme ter sale in nen sal fo. xxvi.
Clvi. ca. vã anderẽ te wette te poenene eldere dã dair hy behoort. xxvij
Clvij. ca. vã vãghingẽ oft arresten te doene binder castelrie int sel.
Clviij. cap. Van die boghen werden voor andere int sel.
Clix. Van vanghenesse brake int sel.
Clx. cap. van arrest brake int sel.
Clxi. ca. vã inninghe vã pointinghe ende settinghe int sel.
Clxij. cap. Hoe datmen inninghe doen sal van vulwettege schulden, ende de sententien executeren int selue
Clxiij. cap. Hoemen procederen sal ter inninghe van erfuelicke loserente, vp the set fo. xxviij
Clxiiij. cap. hoe vassalẽ maer drye ponden vermoghende van allen hoe te h'ier vooten ghespecificert huerlicꝫ drye pondẽ vooten wt te hebben ende behouden sullen int sel.
Clxv. cap. Hopende den deelinghe van erede fo. xxix.
Clxvi. cap. Hoe de erue ende onlosselicke rẽte gedeelt werde, tusschẽ vadere oft moedere, eñ huere kinderen int selue
Clxvij. cap. van verswegheu goede in een sterfhuys int sel.
Clxviij. ca. hoe de erue eñ onlosselicke rẽte toecõmẽ geduerende thuwelic, de side houdt vandẽ gonẽ dair of die commen es int sel.
Clxix. cap. vanden inbringhene vander erue die thint gedeelt heeft vã sinẽ vadere ofte moedere, noch leuẽde, ieghens sine halue broeders eñ sussters als zij vadere eñ moedere ouerlijden fo. xxx.
Clxx. cap. vãdẽ gebuycke eñ bijleuinge die de wedeware oft wedewe houdẽ ande erue vandẽ ouerledẽ mã oft wijue. int sel.
Clxxi. cap. Noch van bijleuinghen int selue
Clxxij. cap. vander houdenesse van kinderen fo. xxx.
Clxxiij. vã dat de wedeware oft wedewe gheẽ bijleuinghe en houdẽ an de erue die de aeldinghers ieghẽs elcanderen inbringhen int sel.
Clxxiiij. cap. dat tguendt dies te huwelicke belooft wert, deelsaem es, al en eist ten ouerlijden al noch niet betaelt, noch vulcommẽ int sel.
Clxxv. ca. Hoe de erue har deelen sal tusschen broeders ende sussters vã vullen bedde. fo. xxxi.
Clxxvi. cap. Hoe de erue ghedeelt wert tusschen broeders ende sussters, vanden haluen bedde int selue
Clxxvij. cap. hoe tusschẽ broeders ende sussters van vullen ende van haluen bedde, De erue hemlieden verstouen van een van hueren broeders oft sussters ghedeelt wert int selue
Clxxviij. cap. Wie de erue deelen sal van ernen wtghehuweden kinde hebbende tsinen ouerlijdene vadere eñ moedere, noch beede leuende ende gheen kinderen int selue
Clxxix. cap. wie de erue deelen sal vã eenẽ kinde dat vstouẽ es vã vadere oft van moedere als deẽ van beyden maer en leift int sel.
Clxxx. ca. Vã gheen liefkint te moghẽ makẽ inde rechte lignie, maer wel ghiftẽ te moghẽ gheuen inde lignie collaterale fo. xxxij.

Digitized by Google

Clxxxi.cap. Hoe de erue ende erfuelicke rente die man ende wijf tsamē te huwelicke brocht hebben ghedeelt werden als sy ouerlijden sonder kinderen thebbene fo.xxxij
Clxxxij.cap. van verlandinghen ende recompensen vander erue ende erfuelicke onlosseliche renten die vanō eender side ghedueredē thuwelick meer vercocht es dan vander andre. int selue
Clxxxiij.cap. Van dat tusschen den vadere of moedere ende thint gheene verlandinghe en gheschiet. int sel.
Clxxxiiij.cap. vā verlandinghe vā goedē versteruēde van broedrs ende sussers vā diuerschē beddē oft vā anderen in anderē grade int sel.
Clxxxv.cap. hoe de gheconqueste erfue oft eruelicke rente ghedeelt wert tusschen vadere of moedere ende thindt. fo.xxxiij.
Clxxxvi.cap. Hoe de gheconquesteerde erfue eñ erfuelicke rēte gedeelt wert tusschen dē wedeware oft wedewe eñ dē aeldinghers vandē ouerledē man oft wijue hemlieden wemde sijnde. int sel.
Clxxxvij.cap. Als een persoon vercoopt sijn patrimonie ofte matrimonie erue ende daer naer andere erue coopt hoe haer de nieuwe gecochte erfue deelen sal. int selue
Clxxxviij.cap. vander erfue die een man coopt eñ der of ghijfte ontfaet voor huwelic eñ nochtās niet en betaelt voor naer thuwelic. xxxiij.
Clxxxix.cap. Hoe die catheilen ghedeelt werden tusschen den vadere of moedere ende huere kinderen. int sel.
CCc.cap. Hoe vadere eñ moedere beede ieuēde deelē sullē tgoet van huerē ouerledē kinderē als die ghē kinderē achter en latē int sel.
Cxci.cap. wie catheilē eñ conquest versteruēde by dē ouerledene vā kinderen verstouē van vadere of moedere deelen sal. fo.xxxiiij.
Cxcij. Hoe de kinderen van twee bedden deelen ieghens vadere ende stiefvadere int sel.
Cxciij. cap. Hoemen de catheilen deelen sal tusschen broeders ende sussers van vullen bedde int selue
Cxciiij. cap. hoemē deelen sal tusschē de kinderē van diuerschen bedden de successie van een van huerlieder broedere ofte sustere int sel.
Cxcv.cap. Van deele tusschen dē wedeware ofwedewe ende dē aeldinghers hemliedē wemde sijnde int selue
Cxcvi.cap. Van dat de wedeware of wedewe van sterfhuysen / de selue sterfhuysen niet vlieden oft hemlieden behelpen moghē met beneficie van inuentoire. int selue
Cxcvij.cap. Van schulden daer erue in verbonden es fo.xxxv.
Cxcviij.cap. Vanden huysen ende boomen int sel.
Cxcix.cap. Van gheen huysen te weerne vanden lande int sel.
CCc.capitt. Vander betalinghe ende recompense vanden voorseyden huysen. int sel.
Cci.cap. vanō cōtributie inde reparatie vandē voors. huysen int sel.
Ccij.cap. Van erueliche losrente int selue
Cciij.cap. Van losrenten diemen gheit andere persoonen vercocht / ende belast voor behuwelick. fo.xxxvi.

Digitized by Google

Cciiij. cap. vã lofrẽtẽ vcorbt eñ belast binnẽ dẽ huwelicke fo. xxxvij.
Ccv. cap. van lifrenten ende bijleuinghe int sel.
Ccvi. cap. hoe verre dachterstellẽ vã rentẽ deelsaẽ werden int sel.
Ccvij. cap. wãneer eñ te wat daghe de bijleuinge vischenen es int sel.
Ccviij. cap. wat dẽ gronde volght als de bijleuinghe expireirt int sel.
Ccix. cap. van representatie in deele fo. xxxvi.
Ccx. cap. dat contracten van huwelicken stede houdẽ sullen int sel.
Ccxi. cap. vander wtinghe eñ begrauene vanden dooden fo. xxxvij.
Ccxij. cap. van testamenten int sel.
Ccxiij. cap. vã restoirẽ eñ schuldẽ verclaerst inde testamentẽ int sel.
Ccxiiij. cap. hoe bastaerdẽ succederen ende deelen int selue
Ccxv. ca. hoe deẽ bastaert deelt vãdẽ andrẽ de moedre noch leuẽde. it sel
Ccxvi. cap. vã soendinc te nemene oft gheuẽ by bastaerdẽ int sel.
Ccxvij. cap. van bastaerden goet int selue
Ccxviij. capittel van debuoir van leenen xxxviij.
Ccxix. cap. van rappoort van leene. int sel.
Ccxx. cap. van dienste van leene fo. xxxix
Ccxxi. cap. wat den leene volght int selue
Ccxxij. cap. vã abusẽ gecõmitteirt by dẽ heere oft sinẽ baillin int sel.
Ccxxiij. cap. vã leenẽ te verheffene eldere dan dairt behoort int sel.
Ccxxiiij. cap. van leen te vercoopene int sel.
Ccxxv. cap. van te moghen penitere oft beraumen fo. xl.
Ccxxvi. cap. hoe datmen sal mogẽ disponeren van leene int selue
Ccxxvij. cap. van prescripten ende possessien. fo. xli.
Ccxxviij. cap. van successie van leene int sel.
Ccxxix. cap. van coopscatte int sel.
Ccxx. cap. van vercoopinghe van leene int sel.
Ccxxi. cap. datmen gheen leen blooten mach fo. xlij.
Ccxxij. vã belastinge vã leene met eersteliche lofrente. fo. xlij.
Ccxxiij. cap. van belastinghe van leene mit lifrenten int sel.
Ccxxiiij. cap. hoe een leenhoudere lofrẽte ypothequieren mach up sijn leen ende die gheuen diet hem belieft fo. xliij
Ccxxv. cap. van contracte van huwelicke. int sel.
Ccxxvi. cap. van douarie ofte bijleuinghe. int sel.
Ccxxvij. cap. van tmaken vanden houe fo. xliiij.
Ccxxviij. cap. hoe eẽ taelmã gehoudẽ wert eedt te doene. int selue
Ccxxix. cap. van vercoopinghe oft belastinghe van leene int selue
Ccxl. cap. van fopauitheite int selue
Ccxli. cap. hoemẽ voortan procederẽ sal up leenẽ omme cause van achterstellen van renten int sel.
Ccxlij. cap. hoemẽ de daghinge doõ sal om achterstellẽ vã rentẽ fo. xlv.
Ccxliij. cap. daer den verweerere niet en compareirt. int sel.
Ccxliiij. capittel nopende de hofrechten fo. xlvi
Ccxlv. cap. van oorconden te beleedene int sel.
Ccxlvi. capittel van schulden tinnene up leenen. int sel.
Ccxlvij. capittel noch van daghinghe up leenen fo. xlvij

Digitized by Google

¶ Eerst van sweerene ofte blasphamerene.

Dat zoe wie zweeren oft blasphameren sal den name Gods Maria zynder ghebenedider moedere, ofte zyne heylegen in ydelhede, dat hy boeten sal thien ponden pariß. voor deerste reyse dat hy dies ghecachterhaelt werdt, ende voort arbitraerlick ghepugneert te zyne ter discretie vande Juge. Voorde tweede reyse dobbel boete, ende ander stricter pugnicie arbitraire. Ende voor die derde reyse ghekauoteert te wesene, ende duer zyn tonghe mit eenen gelovenden yzere ghestcken tsyne, ofte anderlins ghepugneert ter discretie vander wedt, ende gedeclareert inhabile van in eede ontfaen zyne sonder reabilitacie. I.

Van te drincken binder hoofmesse Vesperthyden ende bij nachte.

Item dat niemende wie hy zij drincken sal in wat tauernen ofte herberghen dat sy binnē der hoofmesse tiden ofte vespertydē tzondaechs noch op heyleghe gheboden mestdaghen ten ware lydende ende duer gaende lieden den weerdt op drye ponden pariß. te verbuerene, ende elck drinckere op de boete vā.xx.scellingh.pariß. Noch inghelijcx clossēcaertsen noch andere spel en spelen op gelijcke boete. II.

Item dat niemende wie hy zij en vervoordere te bluten noch dunckene in eenighe tauernen. Te wetene van baesmesse tot paesschē lāghere dan tot den zeuen hueren inden avont. Ende van paesschen tot baesmesse langhere dan tot den negheu hueren inden avont. Ende so wie der contrarie dade dat ware elc op de boete van drye ponden pariß. dē bluuers ofte drinckere, ende de weerdt ofte weerdinne op ghelijcke peyne. Ende indien dat de voorseyde drinckers bleuen lāgher dunckē dan voorseit is buuten danckc ende wille vāden weerd ofte weerdinne, die sullen beede de boeten van drye ponden pariß. betalen.

Van coopmanscepe ghedaen in tauerne.

Item vnnne dieswille dat inde tauernen dagelijcx vele ende duer- III.

Digitized by Google

ſche coopmanſchapen gebueren daer wte dicwille queſtie ende proceſſen rijſen bi dat ſi elcanderen ſo qualic verſtaen connen ouermits dz ſulcke coopmanſchepen meeſt gebueren naer dat beede partye bi diãcke ſijn. Ende es geordonneert ende geſtatuteert dat van nu vooraen ſulcke contracten ende coopmanſchepen gebuerende in tauernen ofte in dronckenſchep gehouden werden voor nul ende negheen, ten ſij dat de contractãtẽ binnẽ derdẽ dage nuchterens monts ratifficeren eñ cõfirmeren de ſelue contracten ofte coopmanſchepen.

Van beeſten vp tkerchof.

III. Item dat niemand ſine beeſten late gaen vp tkerckhof binnen alden iare vp de boete van dyre ponden y. dheen derde der kercken, tander derde den heere, ende tderde derde den vanghere. Ende hierof moghẽ vanghen dẽ heere oft die in ſine ſtede zijn ſal. De kerckmeeſters oft die tkerckhof in pachte houdẽ. Ende mits deſen ſijn kerckmeeſters verboden de kerckhouen te verhuerene, anders dan om mapen of om ſnijden vp ghelijcke boete gaende als bouen.

Van te ſpelene vp tkerchof noch

eenich goet te vercoopene.

V. Item dat niemand en ſpele eenegherande ſpel inde kercke noch vp tkerckhof noch oic ghenerande goet en vercoope alſo wel dat ũ kercke ofte capellen ghegheuẽ is als anderſins noch oic en ſchiete met eenegerande geſchotte noch en werpe met ſteenen vp de boete van dyre põdẽ y. Ende bouen dien de ſchade te reparerene. Ende vp dat de ſchade gedaen ware bi eeneghe onbeiaerde kinderen, men ſal de boete ende ſchade innen eñ vereechẽ vp die de kinderen in bewaernesſe hebben gaende de de ſelue boete, dheene helft den heere, ende dander helft der kercke

Van ſait te doene in kercken

ofte op kerckhouen.

VI. Item ſo wie cauſe ofte oorſpronck werdt ofte ſait doet in eeneghe kercken ofte kerckhouen, ende vt dien ces ofte van ghelept ſij, dat ware den principalen vp pane van banne. Ende elc medepleghere tſelfſich ponden parilijs. Ende men ſal vp den principalen ende oic vp de medepleghers tot verſoucke vanden heere ende van partye procederen alnoosen informacie thueren laſte ghehoor ende indiẽ tſaig vp hẽlieden blijct, ende daerof verwonnen ſijn bi cõtumacie of anderſins

Digitized by Google

den principalen werdt ghebannen tot thien/seuen/ofte drye iaren buyte lande ende graefscepe van Vlaenderen/ ter discretie vanden Juge. Ende elck medeplegere gecondempneert in tsestich ponō p. ten prouffite vanden heere. Ende nichtmin gehouden te reconcilierene de voorseyde gewiedde plaetse thueren costen. Ende al waert so datter gheen bā oft cessie geset ware/so sal nochtans den gonē diet fait doet ofte hē poocht te doene inde kercke ofte op thercchhof/boeten tsestich ponō p. tē proffite vandē heere. Ende indien sulcke ofte gelijcke faiten gebuerdē binnē der tijt vanden dienst Gods/es te wetene bindē sermoene hoichmesse ende vespere wert op criminelic ter arbitraige vanden Juge.

Van kerckmeesters ende dijsch meesters te stellene.

Item datmen van nu voordan kiesen sal in elcke prochie naerder ou der costume kerckmeesters ende dijschmeesters. Ende diere toe gecorē werden sullen eedt doen voor den bailliu ofte scepenē daer ondere de kercke gestaen es. Ende ontseident ofte verswegheni zijt/ verbuerē. iij. ponō p. dheen helft ieghen den heere ende dander helft der kercke oft dijsch. Ende bouen dien realijck in vanghenisse gheleyt te sine/ tot sij be docht werden hueren eedt te doene/ende werdē vander selucr kerchē oft dijschen goede/gehouden rekeninghe te doene alle iare binnē. xiiij. daghen naer sint Jans daghe midsomers op thien ponō p. gaēde als bouen. Ende ne sullen van nu vooraen gheen payement doē met achterstellen/maer sullen die opleggheu ter rekeninghe oft binnen veertich daghen naer harer rekeninghe/het ne ware van dat hemlieden bi wetten ontghinghe/ende dat daden blijckē alsoet behoorde/ende daer sij hierof in gebreke waren dit op de voorseide boete van thiē ponō p. gaende als bouen/ende sullen alle kercken dijschen ende aermen meesters hebben heerlicke ininghe vanden incommendē goede bi pieuue van boucken Cartularē ende andere wettelicke gheuerifiert sijnde gelijck van princelicke penninghen. VII.

Van kercken eñ dijschē te eruene.

Item dat alle wettē vander casteirie/ende alle die ter sale te hoofde commende/hemlieden verdraghen sullen van kercken dijschē of gods huysen te eruene in gronde van leene noch erfue onder hemliedē geleghen/ofte in erfelicke rente oft in andere rente te lossene staēde den penninc. xx. ofte der ouere/tot bi coope op drachte ofte anderāns/ op de boete van tsestich ponō p. te verbuerene bijden gonen diere de kennesse of genomen sullen hebben ende den halin van onweerden. VIII.

Item ende indien dat gebuerde dat eenige godshuysen eenige erue

Digitized by Google

ofte leen gegeuen ware/tsij by ghiften/ testament oft anderſins werdē
gehoudē ſulcke gronden ende eruen te vercoopene binden iare dat hy
danof actie gehadt ſullen hebben/op de boete van thien ponden pariſ.
Ofte hy gebreke van dien ſal den heere ten coſten van ſulckē godshuy
ſe de vercopinghe ſelue moghen doen.

Van ſtraetſcauwinghen

IX. Item datmen van nu voordan by alle officieren inde Caſtelrie van
Ypre bedinghen ſal de ſtraetſcauwinge den eerſten dinghedach diemē
houdenmach naer paeſchen. Ende tſondaechs dair naer doen ghebie
dē de ſtratē te makene binnē.xiiij.dagē daer naer/ eñ diē dach ouerledē
ſynde/ſullē alle officiers ende wethouders moghen ſcauwen/ van dat
halfmeye leden werdt.

Item ende ſullen alle officiers moghē ſcauwen alle ſtraten van half
meye tot den eerſten dach van ougſt exclus.

Item gheen heere binder ſelver caſtelrie onder hem ſal doen ſcauwē
ſtraten watercloopen/noch beken voor dat ieghēs ſyns ſelfs leē de ſtra
ten wel gemaect ſyn/op de boete van tſeſtich ponō y.

Item ſo waer dat watergang loopt duer ſtraten/tsij duer gotierē oft
der ſondere/datmen dē watergang rume nederwaert vallēde veertich
roeden vander ſtrate elck ieghen ſyn land op dye ponō y.te wetene elc
zijde.xxx.ſcel.y. Ende noch betuoort nederwaert te rumene/op dye pō
den y.op dats hem yemend beclaechde.

Van ruminghe van beken.

X. Item dat elc rume ieghen ſyn land alle loopende beken ende huerlie
der oude ende wijde diepte gheue/op de boete van dye ponden pariſ.
Te wetene elcke ſide dertich ſcellng. pariſ. ende ſal elc officier hier of
moghen ſcauwen van halfmeye tot veertthien dagen naer bachmeſſe.

Van ouerhanghe op ſtraten

XI. Item dat elck op heer ſtraten ſandtweghen ende ander ſcauweghen
twaelf voeten hooghe vander eerde rume al thoudt op elcke ſide; dat
men heet ouerhang op de ſtraten/op de boete van.xx.ſcel.y.

Van tmaken vanden ſtraten

Digitized by Google

Item so wanner datmen gebreck vindt van quade gaten in scauwstraten/ende niet souffisantelicke gemaect alsoot behoort binden veertheē daghen naer t publiceren vandē kerckgheboden vanden scauwinghe/danof gedaen/sullen boeten.xx.scel.p.van elckē gate.Ende nietmin tselue gadt ofte gaten gehoudē sijn souffisantelicke te maecne binnē acht daghen nair de scauwinghe up de boete van.iij.pondē p. Ende en sal de boete niet executeerlick sijn voor dz tselue quade gat wel gemaect wert Ende voort te ghedooghen ghemaect tsine thueren costen/ die ghetauxeert sijnde bider wet wien de kennesse vander scauwinge toebehoort/ sullen dair vooren heerlicke gheexcuteert wesen.

Item ende wel verstaende dat den gonē die al tiaer duere wech ouer sijn landt leueren wille/ende dien wech opene houden goedt eñ wel gemaect gelijck de wel gemaecte straten werdt ongehouden de gerechte straten te maken sonder den voorl.wtwech up te deluene oft verstoppē/ tot anderstondt dat sij de straten wel eñ souffisantelicke gemaect sullē hebben up de boete van dijre pondē p.also dickent alst beuondē werdt/ de contrarie doēde/dies sal hi gebruycken de oude strate tsinē proffite. XII.

Item dat gheen baillius noch officiers en sullen moghen composeren van tmaken oft scauwinghe van straten oft watergangen/up gheachterhaelt tsijne van huerlieder eede.

Van straten onder dijcken

Item dat de boodeme van allen dijcken dieper sij dā de middewairt vanden straten/ up de boete van thien stelling.pariß. wt ghedaen elck mans wtgang ende een dam ieghens zijn landt/up ende of te vaerene ende oick wtghedaen berchstraten.

Item dat een yegelicke ieghens sijn landt deluen sal goede souffisant te dijcken vand wydde vā dijre voeten oft dacromtrēt/naer de behouuelichede vander seluer strate/ende de eerde te werpen inde middewaert vander straten/ in sulcker wijs als dat de middewairt hoogher sij dan de canten/ up de boete van twintich scelling. pariß. van elcker sijde vander strate. XIII.

Item dat niemandt en sal deluen marlepitten ande straten ende maken groote excessiue dijcken bijden welcken de straten inuallen/ maer sullen dat moeten doen in huerlieder land up vijf voeten nair dē straet dijck up de boete van thien ponden p.

Vā stratē met stratē te vmakene.

Digitized by Google

XIIII. Item datmen niet en sal vermoghen straten mit straten te vermakene. Memaer die eerde namen buyten cante vander straten ten minsten grieue vanden grondenaere/ten si daer de berchstraten ende opdraghē sijn/die salmen moghen effenen ende voeren inde nederinghe sonder mesdoen/ende dit al op de boete van drye ponden parisijs.

Van onghedecten houtte,

XV. Item datmen gheen hout inde straten legghe/ten si wel ghedect met heerde/so dat der wet redelic dinckē mach op de boete vā.iij.pond.g.

Van straten te slichtene

XVI. Item datmen alle diepe slaghen inden somere slichten ende effenen sal/op de boete van twintich scellinghen parisijs.

Van kerckweghen iocwegen

ende muelenweghen.

XVII. Item datmen alle kerckweghen/iocweghen/muelenweghen/ende maertweghen sal opene houden met hecken ende niet anders verstoppen binnen alle den iare/wel verstaende dat al tiaer duere de selue hecken so licht hanghen sullen ende onbelemmert van staken/stroppen/eñ andersins/als dat een man te peerde de selue hecken opene doen mach sonder daeromme te moeten afslitten ofte letten/ende dit al op de boete van drye ponden paris.

Item datmen ooc rume alle kerckweghen/iocweghen ende muelenweghen van bramen ende van tacken/ende de heerde werpe te stratewaert elch ieghen sijn lant/so datmen daer gaen ende varen mach op twintich scellingen g. Ende oock datmen rume al thout inde middewaert twaelf voeten hooghe vander eerde op gelijcke boete.

Item so wie eeneghe scauweghen vernauwe/verblende/bestuten oft verstoppen sal/sal boeten drye pondē g. Ende dat reparceren binnē acht daghen tshinen costen. Eñ alsulcke nieuwicheit geweert/indies danof questie reyse/sullen boeten de partyen ten petitoire te recht te staē dairt behooren sal.

Item dat so wanneer eenege proprietarissen van lande ghedooghen moeten dat de gone die daer toe recht hebben ouer tselue landt varen ende lijden moghen inden ougst ende sayth de/omme de vruchtē op te de af te doene. Nochtans so wanneer den persoon maet sulcken wech

Digitized by Google

hebbende up tselue landt daer hi toe ende af geuaren heeft inder manieren vooscreuen soude willen gaen hupsen / omme daghelier daer te varene eñ lijdene met peerdē / waghē / eñ andersins / ende also den wech ghelycelick gebuycken / onduchtich sine maken ende houden. en sal dat niet moghen doen ten sy dat hij den proprietaris vuldoe ende recompenseer vander proprieteit vander erue daer ouer hy vaert ende lijdt.

Van straten hoe dat elc officier

ende wetten hemlieden reghelen sullen omme de voorseyde straetboeten te wijsen eñ te innē.

Item dannen alle beteringhe van straetscauwinghen sal laten wetē ten hupse daert tlandt geleghen es ofte ten naesten hupse / ende partiē sullen dach hebben ten naesten dinghedaghe / omme der ieghen te seghene indient hemlieden goet dunct XVIII.

Itē dat ghene stellinge sal van weerden zijn voor dat den naestē dinghedach achter de stellinghe verleden es / ghemeert dat elck die iegēs de stellinghen seghen wilc / alsdanne dach heeft / omme ieghen de stellinghe te seghene. Ende dannen elcken die dach heeft nomen sal den dinghedaghe hy namen ende toenamen. Ende den dinghedach verleden hi also / dat yemandt handelinghe dade inde gestelde landē / dat ware hy de boete van drye ponden g. Niet ieghenstaēde dat hy de saite dyfferende hi te versouchene anderen dach van raide / oft andersins. Ende danof ne sal niemandt boeten dan de gone die twoonsteide landt in huyren houdt / oft de erfachtreghe. Ende al dese boeten salmen innē sonder meer wettelicheden ghemeert datter wooren wet ofleden es. Ende sullē sulcke stellinghen van weerde ende in vigueere bliuen / tot dat de eerste boete vander stractscauwinghe betaelt ende gheinnet sal wesen al wair die dat iaer ende dach verleden ware vandē gewijsdē / also wel ieghen bussichen als andersins.

Item dat stepenen sullen scauwen alle straten / also wel ieghēs leenē als ieghens erue / wtghedaen leenen die selue de straetscauwinghe vermoghen. Ende hy also dat dē vassael selue niet en scaut alsoot behoort up dat iaer / so sal de souueraine heere selue scauwen moghen bi ghebrke vanden vassael oft sinen officier veertien daghen naer expireren vanden selven scauwedach.

Van ysluwen

Ysluwen dat alle de ysluwers rekenē sullē eens slaers .xiiij. daghen XIX.

Digitized by Google

maer sint Jansmisse midsomers ten lancrten/ Van alsulcke ontfanghe als zij van dien hebben voor de prochianen aldair. Ende indien zij in gebrecke waren de voors. rekeninghe te doene/ dat ware op de boete van thien ponden g. Ende indien zij met verswegē van huerlieder ontfange dat ware elc pflumere op quadruple vander somme van dies zij verswe ghen hebben ten proffite vander prochie.

¶ Item en de sullen de voorseyde pflumers van ghenen pflumē mogē cōposeren/ noch appointerē sonder tweten eñ consent vanō meeste menichte vandē notable prochianē sonder fraude op ghechijcke boete.

¶ Item als vander pflume danof ende van wien die vāder castelrie in duechdelicke possessie sijn van ouden tyden pflume thebbene/ theflene/ ende tontfane/ sullen van dien danof blijnē vlerende ende ghebuycke ghelijck sij van ouden tyden gedacn hebben.

Van ysluwen tontdraghene.

XX. ¶ Item so wie vertreet woonende mitsinder woenste uit der castelrie van Ypre sonder oorlof ende getouch te doene der prochie daer hi ghesteten es vander pflume van sinen goeden verbuert sr. pond. g. vā daer hi onder vertreet. Ende nichtmin wert gehouden pflume te betalen/

Vandē gonen die hem ontmaect

van sijnen lactscepe di fraude.

XXI. ¶ Item so wie lact oft lateste wesende woonende binnen der Castelrie van Ypre vertreet van eender prochie in eē andere binder seluer castelrie. Ende binden iare nair tvertrecken hem ontwijt van sinē lactscepe ende zijn appointement maecte van pflumen inde prochie daer hi vertrocken ware/ ende dat beuonden ware dat hy dat vertreck gedaē had de by frauden/ dat ware op de boete van tcestich pond g. dheene helft den heere/ ende dander helft de prochie.

Van beesten inder lieder scadē

XXII. ¶ Itē dat niemād gheene gheetē houdē moet anders gaēde dā op tijne. Eñ daerse op dander liedē landt ghingē dat ware op. xx. scel. g. van elcker gheete/ eñ de gheete verbuert. Eñ hierof es elck vāghere op tijne dheene helft vander boete den heere/ ende dander helft partyen.

¶ Item so wie sijn beesten laet loopē in andere liedē coorne/ boedt dijne

ponō y. Ende in alle andere wachten dertich scelling. y. also dickēt als hy dies beuonden werdt ende by nachte dobbel boete, eñ de scade te beteren ter ordonnancien vander wet, oft vandē gonen die sij dair toe ordonneren sullen.

Item dat niemand sijne beesten late gaen binnen allen den iare sonō heerden ofte wachten vp ander lieden landē ieghens hueren dāck vp de boete van twintich scell. y. ten ware bi beslople beisicken telchē dats hem yemandt beclacht, eñ hier of es elck man vanghere vp tsine sijne mesnieden of die in sheeren stede sijn.

Van swinen ongheringhelt.

Item dat niemandt sijne swijnen late gaen ongeschiedelt noch ongeringhelt neghenne tijden vanden iare vp thien scell. y. van elcken swijne, Ende hier of es elck man vanghere vp tsine ende sijne mesniedē, oft die int sheerē stede es, dheene helft dē heere danō helft partijē, eñ de scade te gheldene, ter ordōnācie vāō wet, oft die sij dair toe ordōnerē sullē. XXIII.

Van beesten inder lieder bussche scoten ende elsten.

Item dat van nu voordan niemandt gheene beesten late gaen in anō lieden elsten, bussche, scoten, haghen noch dier ghelijcke, te wetene inde scoten van vijf iaren ende der oudere, vp de boete van drye ponden y. Ende van vijf iaren vppewaert vp de boete van twintich scell. y. also dickent allinent beuindt ende hierof es elc vanghere vpt tsine oic sijne mesnieden, ende die in sheeren stede staen, ende by nachte dobbel boete Ende oic de scade te beteren ter ordonnancien vander wet, oft vanden ghonen die si dair toe ordonneren sullen. XXIIII.

Van beesten inder lieden hommele oft caerden.

Item dat niemand sijn beesten laten gaen in andere lieden hommele rapteren caerden vp de boete van drye ponō y. also dickent allinent beuindt ende by nachte dobbel boete, ende elc es vāghere alsbouē. Bā alle welchē boetē dē clagere eñ ouerbinghere hebbē sal tderde eñ den heere de. ij. deelē. Eñ nietmin de scade te beterē ter ordōnācie vāō wet. XXV.

Van beestē te houdene inde stratē

Digitized by Google

XXVI. Item dat niemandt houde sijne beesten inde straten/op de boete van xx.scel.p.iegen den heere/eñ de scade te gheldene/ende hier op en wert niemant vanghere dan elc iegen tsijne. Eñ werden wangen gehouden stappans/eñ emmers binnen veerthien daghen ter kennesse te binghene/op de boete van drye ponō p.

Van waghenaers varende

op der lieden landen

XXVII. Item so wat waghenaers ofte voituriers die varen op ander lieō lāt buter rechter strate/dat es op de boete van iij.ponō p. dies machse elck man vanghen eñ houden op tsine ofte bidē gonen/die hy dairtoe stellē sal de twee deelen vander boete den heere/eñ tderden deel op wiēs lāt datmense houden ende vanghen sal. Ende hier of es elc man moghēde die te vāghē oft houdē eñ de selue wagenaers te deliurerene mits der boete ontfangēde eñ sheeren deel ouer te binghene binnē veerthiē daghen. Eñ dair hijt also niet en dade verbuert iij.ponō p.iegē den heere eñ de voorl.boete vā drye ponō p.te vulcōmene/behoudē dies datmen de landen schuldich es te teekenene met verdelue ofte verstoppen.

Item omme alle dangierē te scauwene/so es geordonnecert dat hē niemant en sal veruoonderē sij paeren ofte paerden te driuene langerter strate tsi mit carē/wagen oft anderslins sittende op de wagen/carren/oft anders/eñ dat op de boete van vijf scel.p.den gonen die achterhaelt oft bevonden werdt bij den bailliu oft amman

Van menen ofte varen op de cauchie met paerden ende waghen.

XXVIII. Item so wanneer dat gheuorsen es/ende dair naer gedoyt datmē op de cauchie niet en mene met paerden ende waghen/van dat twerbodt typpe gedaen wert/op de boete van drye pondē p. ende indien men can doen blijcken dat sij op de cauchie gereden hebben sullen bocten alsvoorren/ende innen op de gone die bevonden wert/dat oic niemand de cauchie en coste/wel verstaende dat gheen officiers consent sullen moghē geuen/omme binnen de voorgenōde tijden op de voorseyde cauchie te menene/ende dat op de correctie vander met.

Verclaers hoemen alle de bouen

ghenomde ghescutten vanghen doen/
ende ouerbinghen sal

Digitized by Google

Item van nu voordan alle gescutte hoedanich die sijn ende in so wat plaetsen dat die gebueren dat elck persoō ghescut gedaen hebbēde vp sijne oft by sine mesnieden dies geloofwesen sal by synen eede die doē de voor twee wethouds ter presētie vādē heere. Eñ werdē dies geloofst dies in sheerē stede staē sonder nu voordā eenich scuthuys te makene. Eñ elc ouerbringher vā elcke gescutte sal hebbē tderde vā elcker boete XXIX.

Item so wie eenighe vandē bouē ghenōde ghescuttē oft vanghē ghe daē sal hebbē wert ghehoudē dat ter kēnesse te bringhene vandē heere ond wie twangē oft ghescut gebuert wert binnē xiiij. dagē ouer te geuē eñ te verclaersen dē dach wāneer tselue vanghē oft gescut gebuerde eñ waer inne sonder danof in gebucke sijne oft yemandt te cōposerē ghelt noch ware danof te nemē vp de boete van drye pond y.

Item indien dat beuonden ware by eenighe ammans ofte officiers vanden heere eenich gescut oft vanghen gedaen hebbēde eñ danof cō poseerde ende ter kennesse vanden bailliu niet en brochte binnē veer thien daghen als bouen sal van dien arbitrairlick gepugneert sijn als meineedich ter discretie vander wet ende nietmin by hem de boete te betalen den bailliu by hem gecomposeert.

Van ghijselne.

Item so wie hem beweest van eenegē inseetene van Yperambacht tsij by saite drieghelijcke woorden oft anderssins die sal moghen commen anden heere ende wet onder wien de gone woonachtich es daer hi hē af beweest affirmerende hi eede cause daar toe hebbende. Ende beghee ren sulck een persoon inghedaecht thebbene teenen competentē daghe die den heere ende wet goetdincken sal bi eenen sondach kerckgebodt ende oic tsijnder laetster domicilie ende woenste. Ende indien partyen also gedaecht sijnde niet en compareerden boetē drye pond y. ieghens den heere eñ drye pond. ieghens partye. Ende men sal den defaillant herdaghen eens voor al. Eñ indien hi alsdanne noch niet en compt hy sal boeten ieghens den heere thien pond y. eñ men sal nietmin de verse kerthede wijsen ten verloucke vanden heere weder dat hi comt oft en doet ende so wie dese verseherthede wake bi saite vp sijne wederpartye oft vp den sinen die sal verbuerē lijf ende goet ende dat berechtē daart behoort. Ende byder absentie vanden delinquant procederen ieghens hem by banne. Wel verstaende indient gheuiele onder eenē heere die gheen gheselscip vermochte dat den souuerainē heere danof tberecht ende kennesse hebben sal. XXX.

Noch van ghijselne nopende den heere.

Digitized by Google

XXXI. ¶ Item so waer binnen der castelrie van Ypre twist gebuert tusschen onder vassalen die geselscip vermoghen ofte an ders dat den bailliu sal mogē stappās nemē twee scepenē eñ hē doē informeren vanden twiste. Ende tselue gebleken sijnde men sal tsondaechs dair nair by kerchegeboden dach doen inde prochie kercke dair den twist gebuert es, ofte ter lester domicilie vanden twisters oft twistere bij namen ende toenamē omme te sine in ghijsele dairt hemlieden verclaert werdt vā diē daghe in derden daghe, up de boete van thien ponō p. wie van hemlieden in gebreke ware te comparerē. Eñ al wairt so dat deē vanden partpen of beede in gebreke waren te comparereen, so en salmen nietmin de wede wijsen. Ende wie bouē dien anderen weerde ofslouge, dat ware up de wede breke, dat hem verstaet up lijf ende goet.

¶ Item dair partpē te ghijselen ligghen, eñ dat sij konnen veraccorderē by vriendscepen by hem seluen, of bi vergheuen ter goeder lieō waert, dannense dair up schuldich wert tontslane, betalende de costen vanden gheselscepe diere dan up geloopen sijn.

Van twisten ende gheuechten.

XXXII. ¶ Item dat so wanneer binnen der voorsoonde castelrie eenich twist oft gheuecht gebueren sal, elc officier inc tsine vanō tijt dat eenich twist onder hem gheschiet tsijnder kennesse commen wert sal moghen vanden seluen twiste informatie doen hooren voor ende present twee wetthouders oft meer, dat ghedaen werdt ontfangelick ten naesten dinghe daghe den twisters dach te doene behoudens dat indien de selue twisters compareerden, ende tsiick looghenden dat officiers gehouden werden tselue souffisantelicke van nieus te doen blijckene.

Van daer fait gebuert binder

castelrie, ende doet scauwen elders dan daer gebuert.

XXXIII. ¶ Itē dat alle twisten die voordan gheschien sullen binder castelrie van Ypre dat tscauwen van dien faite gedaē wert binder seluer castelrie, eñ nyeuwers el dat in gelijcken oic de betheringhen vandē seluē faite eldērs nyeuwers vermolcht werden up laten binder castelrie woonende dan binder seluer castelrie, ende dat up de boete van tsestich ponō g. eñ alle procedueren te nieuten te doene, up datter eeneghe gebuert waren tsijnen costen.

Van verboden wapene

te draghene.

Digitized by Google

Item so wie dat diaechte langhe oft corte sweerden hoet sulchers langhere geclimmert meteenen punte dan vijf duymen glauwe hamers hallebaerden langhe pijcken culcuieren voethoghen handthoghen met geschutte moortpuemen gesteepen peeden codden voecken steenen stocken ofte gemaecte stocken daer loodt yzere stael ofte metael an zo ofte met andere wapenen daermede men yemendt soude moghen grieuen Ende dat vp de boete van thien ponō y. eñ de wapene ende stocken verbuert diere mede geuangē weder gereseruert de ghildebroeders van sinte Jouis ende sinte Sebastiaen ghilden metgaders alle officierē dienaers vā vassalen oft andere goede edele mānē eñ duergaende liedē. XXXIII.

Van vergaderinghe van volcke

te houdene ter brulochten ende andersins

Item datmen van nu voordan binder castelrie van Ypre ghen vergaderinghe van volcke houden sal tō brulochten vendumen auondspelē dachspelen spinderien ofte andere vergaderinghen sonder consent vāden heere vp de boete van dpe ponō y. behoudens ten brulochten daer sullen moghen commen eñ vergaderen de vadere moedere broders susters rechtwecrs oft nadere. XXXV.

Van fait te doene met verboden

wapenen in euelen wille.

Item so wie dat met eenige vanden voornomde wapenen ende stocken andere griefde quetste ofte fait dade ofte dede doē so datter af quame opene wonde ende loopende bloedt dat ware vp de boete van tsestich ponden y. Ende voor den quets ofde mincke te beteren ter discretie vander wet. Ende ware yemende gequest van tusschen gane so dat hi ontinghe opene wonde ende loopende bloedt sal den factuer boeten tsestich ponō y. ende beteringhe te doene den gequestē. Eñ de mede pleghers sullen boeten thien ponō y. XXXVI.

Van yemende te diffigureerne

Item vp dat yemand bi euelen faite anderen diffigureerde int aensichte ofte hem afsnede de zeneweu aermē leden handen bernen ofte voeten den principalen faitē souder af geiusticiert sijn vander vuyst eñ elc vanden medepleghers souden verbueren de boete van tsestich ponden y. Ende sullen moghen de gequestse partyen hueriēs betreckē omme reparatie thebben daert eñ voor men de heuncsse behoeren sal ende indien yemende dese ofte gelijcke faiten dade doen soude daer af ge- XXXVII.

Digitized by Google

pugnieert sijn gelijck den principaken factuer/wel verstaende dat den factuer ten oorconduscepe niet beleedt en werde ieghens den gonen die sulcke faiten soude hebben gedaen doen.

Vã messẽ te treckene in euelẽ wille

XXXVIII. Item so wie oic up anderen messen trect ofte meest met enieghe wapenen in euelen wille hier vooren verclaerst/sal verbueren de boete vã thien ponden parisijs

Van anderen te slane.

XXXIX. Itẽ so wie anderen slaet/te wetene met gemaecten stockẽ kannen/tij steenen ofte tinnẽ kandelaers/steenẽ loodtlompẽ oft andẽ gelijcke instrumenten sonder mincke ofte bloet laten/dat ware up de boete van.x.pondẽ p. En indie yemendt mettẽ bouẽ genõdẽ instrumẽtẽ opene wonde gaue en loopẽde bloet oft mincke vbuert.lx.pondẽ p. En voort de mincke ofte quetse te beterẽ/ter ordõnãcie vãd wet/tẽ ware om nootzakelicke weere/

Van yemende te slane met vuystẽ

trecken bi den hare/beghieten met diancke/of andere doen duncken iegen sinẽ danck en wille.

XL. Item so wie anderen slaedt met vuysten ofte handt in sijn aensichijn ofte steect up de boist in euelen wille/ofte steect met voeten/trect by den hare/beghiet met diancke/en te willen doen dunckene ieghẽ sijnẽ dãck ende wille/sal boeten dry e pondẽ p.

Van yemendt te slane oft dreege

ne om saken van iusticien

XLI. Item so wie yemendt slaen oft steken sal om saken in wette hanghende/tij voor vonnesse oft daernair in wat manieren dat tij sal boeten ieghen den heere tseslich ponden p. ende beteringhe te doene partye. En de so wie dairomme andere dreechde oft iniuriculelicke torspraake/sal boeten thien ponden parisijs.

Van handelinghe te doene in euelen wille an officiers/wethouders/ontfanghers pointers ende setters/ofte die tiniuriecrne.

Digitized by Google

Item so wie handelinge dade in euelenwille an officiers / wethouds dienaers vanden heere ontfanghers van settinghen / pointers setters / ende andere officiers / ende iusticiers gheene gesondert noch wte gestoken ter cause van huerlieder officie / dat ware up de boete vã tseslich põden g. Ende voort arbitrairlick gepugneert te sine / tot discretie vanden Iuge. Ende indien sij eeneghe vandẽ voorn. persoonen quetste oft griefde dair wte quame opene wonde ende loopende bloet oft de roede vã iustitie brake / dat ware up de verbuerte vander vryst / Ende indiẽ hi hẽ liet verwinnen by cõtumatie / sal daeromme gebannẽ sijn up sijn hooft / teeuwighen daghe ende sijn goet geconfisqueert behoudens dat gheen bailliu van vassallen sal moghen berechten de iniurie ende fait up hẽ geschiet / maer sal dies de kennesse hebbẽ sijn ouerheere / dies sal den bailliu wel moghen berechten tfait ende iniurie gheschiet up synen ammã oft dienare. XLII.

Vanden heere eñ officiers

te assisteirne.

Item omme dat de officiers huerlieder deuoir doen souden int exercereen van huerlieder officien / so es geordonneert dat als een bailliu of andere officier eeneghe delinquanten vanghen willen / ende den seluen officier te cranck worde omme sijn exploit te vulcõmene / eñ indien hem ouerlast gedaen ware / ende hem van nooden ware hulpe eñ bistandt in dat geual sal assistence beghecren aenden bistaẽders / de welcke gehouden worden voetstaents dẽ officiers te assisteirne / eñ hulpe te doene / indien sijt doen mogen / sonder merckelicke dangier van huerẽ persoone / behoudens oic dat sy niet en bestaẽ rechtweere oft naerdere / so dat dẽ delinquant ter vanghenesse gerake. Eñ indiẽ sulck bistaẽders versocht zijde gheen assistentie en dadẽ / eñ dat dẽ officier verlast worde / ende den delinquant ontginghe / sullen elck boeten thien pondẽ g. XLIII.

Item so wie eeneghe vanden voorn. persoonen blame spreken sal / ter cause voorscreuen in sijn presentie / sal boeten dertich ponden g. Ende in huerlieder absentie thien pondẽ g. Ende voort reparatie te doene de geiniuriceerde partye ter discretie vanden wet.

Van so wie hem verweert,

Item so wie fait dade up sijn verweeren / ende danof souffisanteliche bleke als omme gheuonghen dat hi danof onghehouden wert vander boete / ende van beteringhe ieghens partie / ende sal den beghindere vãden twiste de boete den heere betalen. XLIIII.

Van die boeten verbueren

insolueut wesende.

Digitized by Google

XLV. Item so wie eenige boete verbuert ende insoluent ende niet machtich en es te betalene sal gepugneert wesen bi vangenesse oft anderlins cor poelick ter discretie vanden Juge.

Van dat gheen boeten veriaren en sullen.

XLVI. Item dat vã nu voordã ghe boeten tã groot oft cleene vãwistẽ oft anderlins verbuert bi eenighe persoonen veriaren ne sullen, nemaer sal elc officier danof moghen calengieren by iustitien tallen tijden alst hem beliefft, gelijck oft de voorgenomde twillen niet verdaecht noch vã iaert en waren.

Vã latẽ te vãghene bidẽ officiers.

XLVII. Itẽ dat gheen officiers en sullen moghen vanghen vp sittende laten vander castelrie omme ciuile saken ten sij dat hi hem beuindt delinquerende, dat es te verstane fait committerende met monde, handẽ oft anderlins, ende geuangen sijnde, werdt gehouden den selven geuanghen te wette te stellene binnen derden daghe. Ende van crime so wanneer den officier wel gheinformeert es vanden indicien vandẽ crieme bi anbiinghene van souffisante persoonen, ofte anderlins sal moghen vp sulken condicien also wel te vanghene een vpsittẽde laet, als andere viem de mits dat den officiers ter stonde gehouden werden twangen gedaen sijnde de wet te informeren vanden sticken dairomme den delinquant geuangen wert, ende de informatie gehoort sal staen int discretie vanã wet, oft dẽ laet geuangẽ bliuẽ sal, oft dz hi ontslegen wert vp cautie.

Van huussoukinghe

XLVIII. Item so wie wettelicke achterhaelt oft beuonden ware van huussoukinghe te wetene dat yemend eenen anderen volchgede omme fait te doene eenen die hem salueren soude willen, in sijn huys, oft in ander huys dat hi soude moghen anderden ende hem daer inne beslutende, ende dien selven volgere int selue huys gherochte oft inbraake ieghẽ dẽ dãck ende wille van hem die hem salueren wille, ende fait vp hem dade, geuende opene wonde ende loopende bloede. Dat ware den factuer vp de payne van lijfue ende goede. Ende al die hem volghen soude oick fait doende, vp ghelijcke payne. Ende indien den principalen volghere inbraake sonder fait te doene, ware den principalen vp de vuyst indien hy in handen ware. Ende nuets sijnder absentie den hantcr discretie vanden Juge, ende die hem volghen souden, oick sonder

Digitized by Google

fait te doene / souden elc boete tſeſtich ponō g. by daghe ende by nachte vp den ban

Item ende mids desen sal elck persoon binder calleirie vrij wesen in sijn huys / muelne / beloken houe. En indie hem by yemende grief gedaē worde bindē voorn. beloke wesende dz ware vp gehoudē en gepugniert te sine v an huysjoucke volgende den voorgaende article. Ende indien dē persoō in sijn belokē wesende hē verweerde wat grief hi dade dē gonē die hē vp quame / danof ware hi ledich en quijte iegē dē heere en ptie

Vā te stekene oft slane vp yemāds huys oft muelne.

Item so wie scote / slake oft wierpe vp yemends huys / muelne / oft belo ken houe dat vp tſeſtich ponō g. Ende indie hy dair naer innebrake binnen den selven huyse / oft daerinne scote mit gheschutte tſij bi daghe oft bi nachte / dat ware vp gehoudē tſijne vā huysjoucke als voorē geseit es XLIX.

Van yemende te roupene wt sijnen huyse

Item wie anderen in euelen wille roupt wt sijnē huyse by daghe verbuert thien ponō g. en bi nachte. xx. ponō g. En dē wtcommere bi dage dyc ponō g. ende by nachte thien ponō g. L.

Van te vechten in brulochten ofte kermessen

Item omme die ville datter daghelicx so vele gevechten ende ongeregheltheden gebueren inde brulochten oft kermissen / so es geordonneert dat so wie in vergaderinghen van buylochten ofte kermissen vechten sal den beghinnere sal boeten tſeſtich ponden g. en elck medeplegere thien ponden. g. Indien datter gheen bloet naer volghede ende in geual datter bloet naer volghede / sal elc medeplegere die verbueren tſeſtich ponden parisijs. LI.

Van desperereme.

Item so wie hem seluen by wanhope doode / hy werdt ghesleept bij den halse / ende geuusticieert metten sniere ende sijn goet gheconfiscqueert. Maer ware de wanhope donckere als vā voerdioncken tſijne LII.

Digitized by Google

oft cranchede van sinnē oft andere gelijcke occasien ende danof bleke by informacie vanden ghebueren ende andere/so salmen vander iustitie vseren ter discretie vander wet.

Van confiscatien.

LIII. Item in materie van confiscatien sal hem elck leenhoudere vā deser castelrie regelen naer twermuegē vā sinnē leene/ dies soude hem tochbehooren leenen/cheins ofte eruelicke pacht/catheilen onder hem gelegē Tmeuble beuonden ouer den gheiustitieerden persoon/sal tochbehooren den heere die de iusticie doet/behoudēs dat sulck goet niet gestolē en sij/twelcke mē wedō geuē sal dē gonē diēt tochbehoort. Eñ indiē eenich mueble eñ catheil beuonden ware rustende onder dē heere onō wien de apprehentie eñ vangē gedaē sijn soude/ende de iusticie eñ berecht vā den delicte niet en vermochte/ en sal gheen proffijt hebben vander confiscatie/nemaer den ouerheere wien de iusticie doē sal/mits betalen de de sculden ende lasten vanden gheiustitieerden.

Van medepleghers dair doot slach ghebuert.

LIIII. Itē indien eenich persoon in een onuersien geuecht quame/eñ datter een diuersche wondē ontfinghe in sulc geuecht/eñ danof vaert vā liue ter doot/indiē men beuōde van wiēs wonde die alleene gestouē ware/ diē persoō sal gepugneert sijn mettē swerde/eñ de medeplegers die ā der wōdē gegeuē hadde/sal grieuelick extraordinairlic ter arbitraige vandē Juge/tū by banne scauautheringe geeselinghe oft pecuniaerlick cōsideratie nemēde vpde ysoonē geschienesse ende toecompste vanden sticke ghepugniert sijn.

Item maer indien eenige persoonen tsamen ende gedelibereert yement te grieuene/ende sijn persoon eenich vploop dade/fait doēde ofte courage bistāt eñ hulpe geuēde/eñ dē gonē die besnonghē es/ontfinge wonde ofte wondē. Nochtans in dat geual wel bleke vā wiens quetse hi ouerleden ware/soude alsulcke medeplegere gepugneert sijn als dē principalē factuer/eñ voort gehoudē inde beteringe ieghens partye.

Item dontlastinge oft lastinge vander doot/ gedaen vndē gepresten in sijn doot bedde/eñ oic byden wiendē eñ maghē/int scauwē eñ anders sins noch oick thedjaghen van hēliedē/ ne sal der waerheyt eenichsins preiudicieren/maer daer vp niet achtēde in perseuerthedē vanō waerheyt sal dē heere naer informacie wettelick gehoort procederē naer rechte eñ equitheyt sonō eenich anscau thebbene an sguēt dies voorseit es.

Van verlaechde laghe.

Digitized by Google

Item so wie yemād belaecht om te grieuē vādē line vploop dede of oic fait/eñ de be spōgē ware nestome/sal nochtāslulck belagere gebānē sijn: vā tguēt dies bi hē gebuerē sal dē termij vā.r.iarē/vp zij lijf en bi nachte I.iarē/vp gelijcke peyne eñ cōfiscatie vā goede/eñ indiē hy in handē ware soude gepugneert sijn criminelick ter arbitrage vādē Juge. LV.

Van te belpringhen gheuanghen

Item die bi faite belpionghe eenen gheuanghē wesende inde handē vandē heere/ofte in sijne vangenesse/eñ danof bleke/soude den principalen verbuerē de vuyst/eñ elc medeplegere tfestich ponō g.eñ indiē dat dēgeuanghe n ghewondt ware souden verbueren lijf eñ goedt. LVI.

Item indiē dat yemād bi faite ofte andere middele/holpē eenē geuāgen wt vangenessen/ ofte wt handē vandē officier geuāgē/omme cuil le sakē/soudē boetē tfestich ponō g. Eñ gecōdēpneert indē selue heeft eñ conclusien vandē geuangē/eñ ware den geuangē vā crime geuāgē/so soude dē gone diene wthielpe/vpgedaecht sijn vp de peyne van ba nne/ eñ confiscatie van goedē Eñ indiē hi cōpareerde/ eñ tfait duechdelicke vp hē gebleke waere/soude gepugneert sijn vā sulcker pugnitie criminelle gelijc den ontloopen geweest soude hebben/ ofte anderlins arbitrairlick gepugneert te wesene.

Van vrouwen tontleedene.

Item so wie eeneghe vrouwe ofte dochtere verrachten ieghens hue ren danck ende wille dat ware vp lijf ende goedt ende oic ghenomen dat tsi fait niet en vulbrochtē doēde dair toe hemlieder wterste deuoir so dat bi hē liedē niet achtergebleuen en warē/dat ware vp gelijcke pay ne lijfuelicke alsboven/diesgelijcke sullen gepugneert sijn allen mede plegers assistentie/hulpe/raidt ofte daet/dair toe geghreuen hebben. LVII

Van ghehuwede vrouwen tontleedene/ende in ouerspel te leuene.

Item so wat man oft vrouwe beuonden ware leuēde in ouerspele ge huwet wesende omme de eerste reyse dat ware elc vp de verbuerte van lr.ponō g. Eñ so wie anderwerf bouē de voomōde payne beuōdē ware in ouerspele leuende/dat ware vp de payne van tweewaerfuen.lr.ponō g. Ende voor de derde reyse dat ware vp den ban van seuen iaren/den mā vp de galge/eñ de vrouwe vp dē put. Eñ indiē de voorñ/psonē voor deerste reyse nz soluēt warē de voorñ.payne te betalē/so sullen sij gepugniert sijn criminelic bi geselē oft anderlins ter discretie vanden Juge. LVIII.

Digitized by Google

Item so wat persoon/tſi mā ofte mouwe ongehuwet vleeſchelick cō-
uerſeerde met gehuwede/ende alſo in ouerſpele leefde/ dat ware den
gehuweden persoon/up de peyne van.lx.ponō g.voor deerſte reyſe/ eñ
voor de andere reyſe dobbel boete alſvooten/eñ voor de derde reyſe up
den ban van ſeuen iaren.Ende de ongehuwede voor deerſte reyſe/ up
de peyne van.xxx.ponō g.Ende de tweede reyſe up de boete vā tieſtich
ponō g.ende voor de derde reyſe up den ban van drie iaren/ofte gheco-
dempneert te werdene te gaene wooneene naer de diſcretie vādē Juge.

Item als yemandt ſo verre betrockē es in wetten datter niet en reſt
dan thanuē/men ſal hē bannen ſonō verdiach.Eñ ſullen verbieden dat
men niemād en ſuſtinere noch herberghe in eenigher maniere/up pey
ne vā.lx.ponō g.voor deerſte reyſe.Eñ voor de tweede reyſe dobbel boe
te/eñ voor de derde reyſe/dat ware up dē ban. Eñ tē hende dat niemād
en pretendere ignorantie/ſulck ban up eenē inwonende wert wtgerou
pen in ſijn prochie kerche/eñ de vagabonden ter bie teſijne.

Item ſo wat man ofte mouwe gehuwet ſijnde cōuerſerende met an-
deren geſelſchepe dan met dē ſijnē/eñ hēliedē verwoorderen eick anderē
wech te leedene/eñ vermēdene vā huerē geſelſchape/ tordiē tgoedt vādē
eenen oft vā den anderen mede te dragene/te decipeirne eñ verteerne
dat ware up thien iaeren den ban/de man up de galghe/ eñ de mouwe
up den put. Oft anderſins ter diſcretie vandē Juge.

Vā yemāds kinderē tontleedene

LIX. Item ſo wie een mans kint ontleedde tijte/ of danof cauſe ware tſel-
ue te doene in voochden ſijnde ofte in bedwant van vadere ofte moede
re.Ende dairmede betrochte te huwelicke ieghens den danck ende wil
le van vadere/moedere/voochden ofte de naeſte vrienden eñ maghen/
dat ware den principael up de payne van.CXX.ponō g.ende de behul-
pers elc up ghelijcke payne van.lx.ponō g.Ende voort arbitrairlick ge
pugneert tſijne/ter diſcretie vander wet.

Van te ſeggheni ieghens ye-
mands ban van huwelicke.

LX. Item ſo wat man/mouwe/ofte dochtere ſeyde/ ieghens yemands bā
van huwelicke/ende niet ſouffiſantelicke ronſte doen blijcken dairt be
hoort/maer dies te viele oft achterbleue/dat ware up de payne vā vier-
warf.xx.ponō g.dheene helft den Hey. Ma. ofte vanden heere onder
wien dat ghebuert/dies vermueghende.Ende dander helft dē gemee-
nen aermen vander prochie onder wiē dat gebuert/eñ anderſins arbi-

Digitized by Google

crairlick gepugneert tsine. Ende indien den gone wient gebuerde niet soufficiant ware om de payne te betalen, dat hi int lichaem gepugneert wert, ter discertie vander wet.

Van gestolen goede te vuolghene

LXI. Item so wie dat goedt verliest gestolen oft onwent wert hoe dat sij dat hi dat sal moghen veruolghen ende soucken met den heere ofte sijne diernaers present twee stepenen ofte twee ghebuers eñ inwoonēde vanō prochie sonderlinghe daer suspicie es sonō begrijp. Ende dat sulck goed alst geachterhaelt oft beuondē wert bewaert tsine hi maniere vā sequestre indē handē vanō wet onō wie dat geuondē wert telcx rechte.

Van anderen dieften an te seggheme ofte iniurieuse.

LXII. Item so wie anden diefte anseght ofte op hem riepe diet, touverare ofte touverghe ofte andere iniurieuse cōsuleliche verwijtighe ende infame woorden int wat manieren het sij ende hi beuonden ware dat gedaē oft gescit hebbende ende partye heni dies beclaechde dats op thiē ponō p. iegens dē heere eñ. x. pōō p. iegēs dē ghoeren op wien de iniurie geroupē oft gesept wert. Ende voorts [illegible] gelick gepugneert te sijne.

Van gñrale waerhede te houdene

LXIII. Item datmen sal houden de generale wairhede ten minsten van seuē iaren te seuen iaren ter welcker waerhede men kennisse nemen sal vā allen faiten criminele ende ciuile ende onbewettich ghescthiet gevallē ende ombercht tsijdent de leste waerhede. Ende men sal interrogeren wel ende getrouwelich inde selue waerhede de ghesdde sauenden op de circonstancen eñ dependenten vanden faiten wachtēde dat nyemēdt andere laste wt nijde oft anderssins onduechdeliche de welcke mē houden sal met vijf stepenē ofte meer eñ met seuē notable manien van leene oft meer. Ende en sullen ghee persoonē moghē sterē vuer de selue wairhede als stepenē eñ man. Ende onme gods eere te veruoorderen eñ midts datmē de voomōde wairhede plochtr te houdene op den hey legē sondach eñ oic dat alle de mans persoonē vā bottē dē vijftiene eñ oude onō den tselich iarē vā allē prochiē gehoudē werdē te cōpareere ter voorl. wairhede naer oude costume. So es geordōneert datmē vā nu voortaē de voorn. wairhede niet meer houdē sal op dē sōdach maer sal dē baillin die de selue wairhede houdē wille tsōdachs inde prochie kerche doē condigē dē dach binnē der weke den maendach tedentijnde

dat hi die houden sal ende te wat plaetse alhaie gehouden werden tetõ
mene alle mãsho okdẽ volgẽde doude costume bouẽ dẽ. xv. iarẽ eñ onõ
lx. iarẽ die gehoudẽ werdẽ te cõmẽ eñ cõparerẽ op de boete vã. iij. põ. y.

Van valschen bedraghene

LXIIII. ¶ Item so wie bevonden wert ten oorcondsceps gaende ten versoucke
vanden heere oft vã partye ende geachterhaelt wert met valschẽ eede
tonrechte yemende bedregẽ hebbẽde eñ dat hi sceperẽ oft mãnen heuõ
dẽ ware dat ware op payne vã gegeselt gescauwoceert tsijne getcheent
in sijne hake oft anderlins eñ eenwelich meineedich gehoudẽ tsijne Eñ
voort de scade die de gequetste partye daiomme hebben soude geheel
op te rechten ter ordonnancie vãder wet. Wel verstaende indiẽ eenich
persoon op sulck valsch bedragẽ criminelic oft capitalick ghepugniert
ware dat de valsche oorcondẽ vã ghelijcken gepugniert werden.

¶ Item sulcken persoon sijn ontschult gedaen hebbende als met quader
causeu bedregẽ sijnde de oorcondẽ die met valscher cause dẽ selue belast
soudẽ hebben, sullẽ bidẽ wethouds dẽ baillin ouergegeuẽ sijn,õme by
hem daer op te procederene alsd hy te raide vindẽ sal naer hyerlieõ mes
daet eñ verdienste. Eñ en sal gheen officier hier of moghen composerẽ

Vã dat officiers oft wethouders

souden moghen bedreghen sijn in duergaende oft
in sijn officie waerheden.

LXV. ¶ Item dat van allen adusen ende mesvlanen in wat manieren dat si
tcollege van mannen oft sceperen bedreghẽ werden de selue bedrachte
sal moeten blijcken met vijf souffisante persoonen mitten rechte niet
reproechierlich ofte anders sulcke bedrachte van onweerden.

Van becken te slane ende beweerte

by nachte te maken.

LXVI. ¶ Item so wie ende wat persoon te wiens huyse eñ woenste binnen de-
ser castelrie becken, ketelen ofte met andere instrumentẽ daer op te sla-
ne ghelupdt eñ beroert gemaert wert bi nachte naer de sonne sonder
daer toe eenege redelicke cause thebbene. Eñ danof gheen wettelick be
tooch doẽ can sal boetẽ xx. pondẽ. eñ by daghe thien pondẽ y.

¶ Item ende so wie bevondẽ wert cause tsijne vandẽ slane vandẽ voor-
becken eñ andere instrumenten bouẽ verclaerst dat den gonẽ op wien
men voorsi becken slaen sal by nachte sal boeten. lx. pondẽ y. ende bi da
ghe twintich pondẽ y.

Digitized by Google

Vanden gonen die hemlieden

betrecken ten huweliche

Item so wat man ofte wijf die gehuwet wair eer hy wettelicke verhalmde ende verdeelt ware van sinen aeldinghen ende quijtseldinghen wettelicke gedaen hadde/sal boeten thien ponō y.eñ nietmin gehouden sijn te verhalmen verdeelen eñ quijtseldinghe te doene. LXVII.

Van doothalmen

Item dat ele wedeware ofte weduwe binnē deser castelrie gehoudē werden huerlieder sterfhuys ouer te bringhene den bailliu eñ scepenē onder wien tselue gebuert. Ende dat binnen veertien dagen naer dat man ofte wijf ouerleden werden/ende alsdanne voochden creeren eñ deelslieden kiesen/ter presentie vander wet omme int selue sterfhuys te verdeelen ter bewaernesse vā eicken. Ende binnen veertich daghen daer naer den deel biden voochden ouer te bringhene vanden geheelē goede voor de voorl.wet. Ende wettelicke quijtseldinghe danofte doene/up de boete van drye ponō y. Ende nietmin hemlieden te bedwingene by iusticien huerlieder deuoir te doene. LXVIII.

Item ende als vanden sterfhuysen daer gheē wedeware oft wedeweres/dat de hoirs van dien sterfhuyse gehoudē werden tselue ouer te bringhene voor de voorseyde wet binnen gelijcker veertien daghen als int bouen genoemde article verclaert es. Eñ daer naer hemliedē regelen ten verdeele/ende ouerbringhen binnen veertich daghen daer naer up gelijcke boete van drye ponō y. als vooren.

Item dat gheen bailliu noch wetten/noch andere eenegh deelslieden stellen/noch in eede committeren sullen in eenegh sterfhuysen sij enzij woonachtich binnē ō castelrie ofte in eede vander castelrie/ende oick dat een van hemlieden moet connen lesen ende scriuen/ende dat boete van drye ponō y. by eick deelsman te verbuerene/ende den deel van onweerden.

Vander weesen goede ouer

te bringhene.

Item dat alle voochden van weesen ghehouden werdē ouer te bringhene al tgoet van hueren weesen binnē .xl. daghen naer dat sij eed gedaen sullen hebben ten weeskouche. Ende nietmin ghehouden tselue goedt ouer te bringē. Eñ in diē datter eē vandē voorn. voochdē ouerlede/den anderē vooghd sal gehoudē zij binnē dē .xl. dagē te cōmene bij LXIX

Digitized by Google

wet ende alsdaer te kennen gheuen touerlijden van sinen medeuoochd omme alsdanne een andere voochd met hem gestelt te werdene vp de boete van drye ponden p. ende weder sy inwoonende oft affuttende sijn dat sy gehouden werden sekere te doene vanden goede dat si onder hē lieden hebben sullen der weesen toebehoorende.

Item ende indien men gheen vrienden en vonde den weesen bestaen de onder den heere ond̄ wien sy verweest slaen in dat geual so sullen de heeren ende wetten daertoe andere vrienden of maghen woonende onder andere heeren binder castelrie moghen bedwingē bi dē souuerain heere vooghden tsine sonder vdiach. Ende indien gheen vrienden noch maghen vanden weesen vindelick waren so sullen den bailliu en̄ wettē onder wien de weesen verweest werden moghen bedwinghen eenege notable persoonen die hemlieden ydoonst en̄ bequaemst daertoe dochte. Ende sulcke persoonen werden de vooghdien gehoudē tacnueerdene vp bijder wet arbitrairlic gepugniert tsine.

Vā weesen thuerē goede te doene.

LXX. Item datmen gheen weesen thueren goede doen sal tsi sone oft dochtere te twintich iaren ten mare dat si hem ten huwelicke betrocken en̄ oic dat de vooghden vrienden ende maghen quamen bijder wet en̄ certifieerden dat sij moed genouch waren omme huerlien te regieren dat sij alsdan thuerlieder bladinghe gedaen werden sonder meer tot dat si ter vooseyde oude commen werden.

Item ende al waert so dat sij wt voochdien waren en̄ gehuwet en̄ sij beuonden waren notoorlick prodigue en̄ bij dien huerlieder goet decipeerden men sal sulck persoon moghen stellen in curatelle tot den weder roepen vander iusticie

Item indien eenighe weesen cenich vaem goet toe quame ende verstoue bouē huerlieder eerster verstersuenesse dat worden sij voochden gehouden ouer te binghen te weesebouche binnen veertich dagē naer de verstersie vp de boete van thien pond̄ p.

Van weesenghelde.

LXXI. Item dat also wel vanden inconmenden goede als vanden meublē oft catheilen weesen toebehoorende de voochden gehouden werdē andere goet daermede te coopene ter voor. weesen behouf bidē advijse vā der wet vriendē en̄ maghen. En̄ worden de voor. voochden derof in gebreke sullen daer of gecorrigiert sijn ter discretie van scepenen en̄ werden de selue gehouden tinterest vandē weesen te betalene van huereghen goede ter ordonnancie vander wet.

Digitized by Google

Van schult ende boeten der

vooscide weesen aengaende.

Item dat gheene weesen noch kinderen vadere eñ moeder hebbende LXXII.
niet gemancipiert sijnde, ofte die in curatelle sijn geene coopmanscepē, schulden noch verbanden maken moghen thuerlieder preiudicie, alsolanghe als sij in dien staet sijn want het soude van onweerden eñ huerlieder goed derof ongehouden blijuen ten ware dat sulcke contracten oft coopmanscepen gedaen biden weesen groottelicx thueren proffijte waren ende dat gheagreert bidē voochdē eñ diesgelijcke ne sullen sulcke kinderen gheene boete verbueren iegen den heere noch iegheu den amman oft anderen officiers omme eenegc schuldelijcke sake, maer so wie hemlieden eeneghe schult heeischen wille, die sal dair af moghen te wetten poiren de voochden vandē weesen. Eñ en sal niemād de voomē de weesen mogē leenen eenich ghelt op de verbuerte vande selue leeninge, tē ware dat sulcke leeninge bekeert wāre in noodsakelichede als alimētatie, cleederē leerghelt eñ diergelijcke, eñ danof souffisātelic bleke

Van houdenesse van kinderen die

vadere oft moedere hebben.

Item dat vadere oft moedere vanwesen hebben sullen de houdenes LXXIII.
se handelinghe ende proffijten van hueren kinderē goede, sulck als die sijn groot oft cleene sonder vander bladinghe oft vermallen van diē eeneghe rekeninghe ofte betalinghe te doene alsoe lānghe als de selue kinderen in voochdien wesen sullen dies werden sij gehouden souffisante schere te doene den vooghden vanden seluen kinderen met laten ghenouch soluent, also wel vanden houdenesse vanden seluen kinderē als van huerlieder goede in state te houdene ende te leuerne ter beiaerthe de vandē seluē kinderē in sulcker manieren als dair toe dient naer dou de coustume eñ by alsso dat dair naer de vooiseyde kinderē eenich goed verstoue dat de goedinghen commen sullen inden handē van huerlieder voochden ten proffijte vanden seluen weesen het en ware dat tgoet eerst verstouē zijnde so cleene ware dz de vooi. weesen niet gehoudē en mochten wesen naer huere betaemte eñ in dat geual sullen de vooiseyge vadere ofte moeder meer oft meedere vooiien werden vandē lestē verstouene goede ter distrecie eñ ordonnātie van wet. Eñ werden de vooi. vadere oft moedere gehoudē de selue huerliē kinderē ter schole te doen gaen neeringhen oft andere ambochten te doene leerne naer huerliē betaēte op gecorrigeert te sijnder discretie van scepenen.

Vā wetten die weesebouck houdē

ende vermueghen.

Digitized by Google

LXXIII. ¶ Item dat alle wetten resortcrēde ter sale Tyne die weesenbouck ver mueghen dat sij houden sullen eenē weesenbouck naer de costume geu scert bi scepenen vander sale/ eñ te sulcken costen ende salaris als in de se huere verclaert werdt ende dat up de boete van thien ponō g. te ver bueren biden heelen hoop.

Van lettren te gheestelicken houe te halene.

LXXV. ¶ Item dat niemandt hem behelpe met lettren vanden geestelickē ho ue in weerlicke micxte eñ profane saken volghēde dē placcat up de boe te vā. x. ponden g. Ende bouen dien men sal hem moghen vanghē tot dat hy van dien gherenunchiert sal hebben.

Van wouckerne

LXXVI. ¶ Item dat niemendt wouckeren sal/ gelt leenē om bate noch dicre ge lōcke up payne ende verbuert van. xl. ponō g. ende dē claghere te repa rerene dies hy bi dien soude moghen beschadicht syn.

Van lande te coopene ende by diē te commene in pooters handen

LXXVII. ¶ Item wie wettelich gheachterhaelt ware dat hy landt cochte ofte ōt ringhe/ ende dat tlandt quame in pooters handen bi wat maniere dat het sij dat ware up de boete van tsestich ponō g. ende tlandt verbuert te ghen den heere/ onder wien dat laghe.

Van lande te vercoopene,

LXXVIII. ¶ Item wie dat cenich lant ver coopt oft beset/ ende niet en gheeft te kē nen al tlast datter van te wonen up es/ ofte ander lieder grond belast ie ghen den danck vandē erfachteghen/ verbuert tsestich ponō g. up dat es hem yemende beclaechde/ den claghere x. ponō g. ende den heere. L. pōō g. Eñ in vangenesse te bliuene totter tijt dat hi ieghen partyē genouch gedaen heeft vanō warandscepe/ tē ware dat verdōcherde rente oft be set ware diemen binnen thien iaren niet gegolden en heeft.

Van lāde te halmene voor scepenē

LXXIX. ¶ Item so maer coop van lande gestiede datmen mettē coope te halme commē sal binnen veerthien daghen ofte tē eersten dinghedaghe naer

den voorn. coope/ en dat niemandt gheen halme noch ghifte ontfange en sal/ ten sij present wijf scepenen en de gelijcke clerck ter sale Ypre/ en in allen andere vierscaren pnt den bailiu wijf scepen en clerc. En es de erue commende van swijfs weghe/ ofte dat so die heift helpen coope/ so moet so oic hucr consent dairtoe doen. Ende insgelijcx inde belastinghe vandien/ en dat up den halm van onweerden binnen achte daghen. En dit up de boete van thien ponds g. indien den coop bedraecht vierentwintich ponds. g. oft dair bouen/ en dair ondere dye ponds/ wel verslaede die verswege dat de erue comen ware van sijns wijfs weghe oft hadde geholpen coopen/ dat ware up de boete van tfestich ponds g. Ende de halm ofte belastinghe van onweerden.

Van lande te coopene

Item so wat persoon erfachtich bedien sal binnen der Castelrie van Ypre in wat manieren dat sij/ werdt gehouden binnen sesse weken naer de erfuinghe tselue land te houcke te binghene dairt heerlicke rente gheit up de payne van dye ponds g. en nietmin ouer te binghene/ en de voir te doene/ oick up gelijcke payne. LXXX.

Item so wie eeneghen grond van eenen vercoopt sijne broedere ofte sustere/ so sal een broedere oft sustere vanden vercoopere oft vercoopeghe mede coop hebben vanden selven coope/ indient hem belicht/ ende doende dat hi schuldich es van doene. Ende oick up dat hy mede coop hebbe wille moet come verclaersen binne. xl. dage naer derfuenesse. LXXXI.

Vã lãde te kalegierẽ bi naershede

Item dat elc persoon maech sijnde ten derde of naerdere grade van penende die land vercoopt binder Castelrie eneghe persoonen de coopere niet so naer beskaende van zibben als den coopere sal moghen de naershede hebben vanden coope/ niet ieghenstaende dat de erfue niet gedescendeert sijn vander side vande gone die de naershede kalegiert/ behoudens emmere quamere ernich die beskorde de vcoopere vander selver side dair wte de selue erfue quame/ dat die de naershede hebben sal voor allen anderen maghen/ niet bestaende vander side danof de erfue commen es. LXXXII.

Item daer eeneghe erue vercocht wert dair catheilen up staen wed van dien coope twee coopen gemaeckt sijn oft niet/ oft bi wat subtijlheden dat si/ dat de kalengierder hebben sal also wel de naershede vande catheilen als vanden gronde. Ende niemendt en sal velle noch weere de selue catheilen voor de tijt dat de naershede wte si.

Digitized by Google

Hoe dat een laet naershede hebben sal.

LXXXII. Item dat elck laet vander castelrie van ypre mach naershede vã lãde hebben liggende binder selucr castelrie dat vercocht sal wesen affitte-de vander voornomde castelrie wel verstaende dat dẽ coopere niet an en gaet den vercoopere van zibben insgelicr sal elc laet naershede mo-ghen hebben van gronde van eruen met hem ghemeene/ eñ ouerdeelt liggende/ofte in sinen grond geinclancert altijts maechschap voorẽ gaẽ de/ behoudens oic dat sulcke naershede gecalengiert sy in tijden eñ wij-len/ende dair toe doet dat hi schuldich es van doene.

Noch van naershede

LXXXIII. Item so wie naershede van lande hebben wille al ghecocht in eruen coop ligghende onder diuersche heeren/dat hy de naershede also wel nemen moet vanden eenen lãde als vandẽ anderẽ/vp al vã onweerdẽ.

Item dat niemandt wie hi si ontfanghelick werdt eneghen grondt van eruen te kalengierene bi naershede/ten sy dat den kalengierdere vernanghe by eede/dat voor hem seluen es/ende voor niemandt andes/ ende selue in eruen gha/ vp de boete van thien ponden g. ende de ka-LXXXIV. lange van onweerden.

Dat den cooper van gronde van eruen eed doen sal.

LXXXIIII. Item dat alle de gone die erfachtich werden sullen van eneghe grõ-de van eruen inde castelrie bi coope/dat de coopere ghehoudẽ wert eedt te doene solempnelich/dat den coop goed eñ loyael es/eñ tsinen behouf sonder eenege fraude/eñen sal sulcken coop niet moghen betalen met ee neger ware/ten sy dat die gepresen sij by twee souffissante mannen/ en-de niettemin die by der wet dairtoe geordonneert werdẽ/ ter bewarenes se vanden kalengierder/vp den halm van onweerden.

Noch van naershede van lande.

LXXXV. Item so wanneer coop van eruen gebuert/ ende van dien coop ghee ne kerchegeboden gedaen sijn/so sullen de gone die cause van naers-hede hebben moghen cõmen binnen iare ende daghe naer deruinghe/in tijden ende wisen/omme de naershede te kalengierne/behoudens vãdẽ

Digitized by Google

roope te doene/dat eick schuldich es te doene/ende danof kerckgebodē ghedaen sijn sal de kalauuge moeten gedaen sijn binnen vijfthien dagē naer kerckegebodt.

Van lande afghewonnen voor sheeren renten onlosselick.

Item so wat landt afghewonnen sal werden van sheeren renten van nu voordan dat den heere die tselue afgewonnen sal hebben, sal voorst. land houden cū noten tsinen proffijte totter tijt dat de erfachtighe dat land lossen wille/twelcke hy doen mach/mits betalene alle voorledene achterstellen van rentē/wettelicke costen/ende voord eene boete vā thiē scel.y.ende oick mits vpliggende also vele alst tselue land/tū van cathei len oft wette int lāt gebeterr sal sijn/ter ordonnancie vanō wet/dairt on der gheleghen sij/oft van dē gonē die sij dairtoe ordonneren sullen. Eū mits desen so sal eick man gestaē met betaelne quantiteyt van sijnre erue/in so wat hoofde dat licht/of selue hooft sij/sonder dat den heere ghehouden wert rekeninghe bewijs eū reliqua te doene. Behouden emme re dat de erfachtighe compt binnen dertich iaren naer de voorst. afwinninghe/ende daer hy niet en compt binnen dertich iaren/werdē eeuwelijck versteken/ende den afwindere sal by diē erfachtich wesen int voorsey de landt/ten sij ombeiaerde kinderen weesen oft wtlantsche liedē/de welcke werden gehouden/ te wetene de ombeiaerde kinderen een iaer naer dat sy thueren iaren commen/eū wt voorghdien sijn/ende andere een iaer naer dat sij binden lande commē werden/ den seluen grond te commen heesschen oft aenueerden/mits doende als boven. LXXXVI.

Van handelinghe te doene an afghewonnen gronde voor de rente.

Item so wanneer dat eenich landt gestelt wert/ ende de insinuatie gedaen alsoot behoort onder eeneghen heere/om tgebreck van achterstellen van renten. Ende den erfachtegen oft pachter van dien eenege handelinghe daer an dade/ofte eeneghe vuchtē oft hout dair of weerde/dat ware vp de boete van drye pond also dickent als gebueren sal/eū dat duechdelick bleke by twee goede souffisant persoonen/dat wert vā weerden also wel als sij by den heere daer vp gheuanghen marē/ ende tland gestelt bliuende/tot dat den heere vernoucht wert LXXXVII.

Van lande te vercoopene verhuert staende.

Item so wie landt verhuert/ende dair naer vercoopt/den pachter sal LXXXVIII.

sinen pacht behouden indien hy dien begheert/ende indien de selue huere biden vercoopere verstoeghen ware sal boeten tselich pond y. den heere/de twee deelen ende tderde ieghen partye

Vanden seluen

Item ende ne sal niemende moghen coopen eenich landt dat hi binnen die iare in pachte genomen heeft/op de huere oft pacht vã onweerden/noch oic vã cheinse vã lande wegegeuẽ twentertich iaren oft derbouen/binden dryen iaren/op den cheins van onweerden.

Van lande te verhuerene

LXXXIX. Item so wie eenich land ghenomen heeft in pachte/dat hy tselue oft partie van dien niet en sal moghen voort verhueren/ten si hi consente vanden erfachteghen/ten ware dat den pachtere tselue landt dẽ erfachteghen gepresenteert hadde ouer te gheuene/ende dat refuseerde.

Item dat van nu voortan alle gordingẽ die in pachte ghegheuẽ werden/te baefmesse wte ende inganende/dat sulcke pachters hemlieden regelen sullen/ten expireirne van hueren pachte/te vertrekene voor de baefmesse sonder eenege handelinghe meer anden lande te doene met beesten/noch andersins in gheender manieren/ten fine dat den nieuwẽ pachtere ten seluen baefmesse op tgoedt comanen mach/op de boete van thien ponden y. Ende indien sulck pachtere naer tverbodt hem gedaen hem vertroolderde eenich land te cultuierne ofte belaynne sonder huere/den proprietario sal nichtmin hand slaen an sijnen grond/sonder dẽ pachtere eenege recompense te doene van zoie/sade oft labuere/ten ware dat den seluen pachter sulck goed ieghen den erfachtegen hernomẽ hadde/insgelijcken van allen goedinghen die in pachte ghegeuen werden/beghinnende ende expirerende te meye ofte eenegen anderen termijn dat sulcke pachters hemlieden regelen sullen als bouen.

Item dat ne gheen pachtere van nu voortan eenege reparatie en doe an de huysinghen/stallen ende scueren/ende andere edificien/ten si hi expressen laste ende consente vanden seluen sinen meestere. Ende dat hi in dat cas de selue reparatie doe in behoorlicken tijde/cõ sayloene/op payne van sulcke refectie den pachtere gheen payement te doene/ten ware dat de selue meesters gesommeert sijnde/omme tselue consent/oft dat si de reparacien selue daden doen/tsi by negligentien oft anders/danof in gebrike wäre/so sullen de voorn. pachters van dier sommatie blijckẽ nemen/ende mits dien sullen si de noodsakelicke ende oirboorlicke reparatie doen by gebreke vanden welcken si interest hebben souden mo

ghen doen maken/ niemendt quijtcuerien van tgheent dies sij danof be-
taelt sullen hebben/ wel verstaende dat sy gheen nieuwe edificie doen
maken anders dan op huerlieder plucht eñ auentuere.

Vanden ghonen die leen oft erue

acquiereden wille by faite.

Item so wie hem verwoordert eenich leen oft grond van eruen taen- XC.
verdene ouer sijne by faite/ die eeneghe andere gepossiert eñ gebuyrt
hebben iaer eñ dach ouer huere/ dat hy op dien grond ofte leen procede
ren sal. Te wetene op tleen by indaghinge/ eñ den grond van eruen by
voorstellinghe/ naer de coustume ende mit sulcker solempniteit van ou
den tijden binnen der castelrie gheuseert/ sonder anden seluē grond hā
delinghe te doene oft dair op te commene/ omme bi forche by wille oft
andersins den voorl. besittere derof te houdene/ ende te verstekene van
sijnder possessie/ op de boete vā. lx. pōd. p. also dickēt alst geschieu sal.

Item so wat persoon/ het sij heerschere oft verweerere in materie vā
voorstellinghe van sinen voorstelle succumbeirt/ boet tsestich pōden pa
risijs ieghens den heere.

Van erue te verbindene eldere dā

daer die onder licht.

Item dat niemendt van nu voortan/ wie hi si sine erue noch catheilē XCI.
ligghende in Vperambocht verbinden noch belasten en sal by gheenē
weghe voor andere iugen oft wetten/ dan alleenlicke voor bailliu ende
scepenen dair onder de selue erue oft catheilen gelegen sijn/ op de boete
van tsestich ponden p. te verbuerene den gonen die tverbant gheuen
sal/ de boete te verhalene/ op den erfachteghen of op sinen grond eñ ca-
theilen. Welck den heere ghelicuē sal wte ghweerdt de generale ver-
banden vanden vijftien penninck/ diemen van ouden tijden gheobser-
veert heeft voor mannen ons gheduchts heeren of voor andere die dē
vijftien penninck vermoghen.

Van simple beset op erue ende ca-

theilen van schulden.

Item so wie sal hebben eeneghe simple besettinghe van schuldē op XCII.
huys/ land/ ende catheilen/ ende inninghe van sijnder schult hebbē wil
le te wette/ dat hi op theset niet voordere halen sal dā sijn principaelen
de wettelicke costen. Ende dit by prijse van twe mannen/ byder wet
dair toe ghenomen.

Digitized by Google

Van lande te metene.

XCIII. Item niemend land doe meten omme te leuerne / ten si biden ghe-
sworne landmetere / op de boete van dyne pond.g. also dicwijle alst men
beuonde / ten ware datmē souffisantelicke conste doen blijcken dat ghe-
brech ware inden voornomden landmetere.

Van landmeters salarise

XCIIII. Item datmen den gehoomen lādmetere sal ghecuen twaelf scellin.g.
s daechs / quame hi alleene / ende met sijnen dienare sedziene scelling. g.
s daechs / mergaders sijn teercostē sulck als de persoonē die hem te werc
de stellen doen / ende name hi meer sallaris dā voorl.es / ende het duech-
delicke bleke / soude verbueren de boete van dyne ponden g. wel verstaē
de indien hijt yemendt refuseerde sonder legittime excuse / verbuert oic
dyne ponden parisijs.

Van palen te weeren

XCV. Item soumie beuonden ware / dat hi palen verstelde / de de sincken / ofte
bi anderen middele verdoncherde / die sal verbueren de boete van. ix.
ponden g. Eñ bouen dien gehouden partyen te betalen schaden / costē en-
de interesten ter discretie ende [illegible] van schepenen. Ende indien
verstetten sincken / oft ter doncheren geschiedde bi nachte / dat soude ge-
pugniert sijn criminelic ende uuitlick / oick ter discretie.

Item ende omme te vbniere de scandein diemen soude moghē doen
van te delven / betrent den palen / so es gedoctroieert dat niemant vā nu
voortaen en sal moghen delven op dyne voeten int ronde naer de palen
op de boete van dyne ponden g.

Item indien dat yemendt hem vervoorderde anderen griefte doene
met te delven te naer anderliedē boomen op haghen die sal boetē dyne
pond g. eñ d interest vā partyē duldoen / ter ordonnatie van schepenen.

Van woestin huysen

XCVI. Item dat niemēdt ghē huysen woestin sal laetē staē langer dā vi. we-
ken / ten ware dat hi dueren eñ weinsterē sallae op de boete van. iij. pond
g. Item ware datter dyne pond g. aanerts goeds in ware.

Digitized by Google

Van duuckhuysen

Item dat niemendt voortan duuckhuysen houden sal, hy ne hebbe XCVII
veertich ghemeten sayende landt, vp de boete van thien ponden p.
toedien dat niemandt vloghe van duuen houden moet meer dan vier
paren vp de boete van twintich scellinghen parisijs. En de duuen ver-
buert alsoe dickent alsment beuindt.

Van duuē te vāghene met strecke

Item dat niemandt duuen vanghē mach met strecken vp twintich XCVIII.
scellinghen p. ende de strecken verbuert.

Van tansemēte ofte verdreegene.

Itē so wie beuonden ware dat hy yemēde vertanscirde, vertruschte, XCIX.
ofte dade gheuen bi dreeghemēte eenich goed oft ghelt of sijn gelaghe
doen betalen ofte andersins in wat maniere dat ware, dat soude wesen
vp criminelicke ofte arbitraerlick ghepugniert te wesene vander wet
onder wien dat ghebuert.

Van ghelaghe ontdraghene

Item so wie een weerd ofte weerdinne sijn gelach ontdraecht ieghen C.
synen danck ende wille, ende drye daghen onthielde sonder betalen ver
buert drye ponō p. ende nietmin den weerd oft weerdinne te betalene.

Van onganslen vleesche.

Item datmen in elcke prochie sal stellen twee warderers die daar toe CI
den behooricken eedt doen sullen. Ende so wie eenich vleesch oft visch
vertrochte sonder aduoorien gewardeirt te sijne, dat ware vp de boete vā
drye ponō p. de twee deelen den heere, ende tderde deel den warderers

Item datmen alle beesten warderen sal, eermense slaet ende naer dē
datse geslegen worden vp gelicke payne. Ende sullen de warderers ge
looft wesen by hueren eede, danof sij hebben sullen voor hueren salla-
ris, te wetene voor elcke gehoornde beesse, xij. d. p. ende andere beesten
vi. d. De boeten ouerdraghende den heere onder wien dat gebuert. En

Digitized by Google

indien de prochien hier of in gebreke waren, so sullē in dat geual bailliu ende scepenen vander sale als bider ouerhant dair inne voorsien. Eñ de gone die dair toe gecoren werden, ne sullen dat niet moghen weyghereen noch refuseren, up de boete van drye ponō g. Ende nichtmin den eedt te doene, ten ware redelicke excuse.

Datmen in alle prochien bierprouuers stellen sal.

CII. Item datmen in alle prochien daer brauwers sijn stellen ende ordonneren sal twee bier prouuers ende warderers. Ende dat gheen brouwere bier wruoren noch doen voeren ofte buten ende vercoopen sal voor dat gewardeert werdt up de boete van drye ponō g. Ende sullē de voorsl. bierprouuers ende warderers gelooft wesen by huerē eede thier te stellene elckē stoop naer sijn weerde. Ende danof de selue warderers hebben sullen voor elcke brautte voor hueren salaris twee scel. g. Ende bi hueren gebreke sal daer inne voor sien sijn als vooren.

Item ende ne sullen gheen herberghiers officiers, hostilliers, brauwers noch beenhauwers warderers gestelt werden.

Van siecke lieden te schuwene

CIII. Item dat gheen sieck man belaert wesende, commen sal naerdere tweeschuys ofte wisselbancken dan veertich voeten up de boete van. x. stellingh. g. noch dat gheen tauernier hem veruoordere eenege belaerde te stellene oft settene bindē huyse up de boete van drye ponō g.

Van houthauwers

CIIII. Item so wat wercman houtmakende om loon ofte huere ne sal moghen wech draghen noch senden eenich hout tsinen prossijte, ende dat up de boete van drye ponō g. Ende hier of es elck vanghere up tsine, of die insheeren stede sijn, de heere de tweedeelen vander boete, ende tder de den anbinghere.

Van houtmakers

CV. Itē dat niemendt wie hi sij eenich hout neme te makene ofte te houwene, tē si geleidt eñ gebondē inde wisse binnē der half maent vā meye ende dat up de boete van drye ponō g. indien hem yemende beclaechde De tweedeelen vander boete den heere, ende tderde den claghere. Ende voor dat de coopers vanden selven houte werden ghehouden

Digitized by Google

moouñ buisch te ruymene binnen der voorseyder maendt van meye / ofte in mijten gestelt ten wtcause vanden buischen / ende ter minster scade, oic up de boete van drye ponñ g. indiens hem yemend beclaechde.

Van datmen gheen besems en vercoope gestoct

Item ommedickwille datmen bruindt dat so vele griefs daghelicx gebuert inder lieder buischen elsten ende haghen int snijden vandē sta CVI.
ken sterte ende stocken vanden besems so esst om alle scaudē te scauwe wr gheordonneert dat binnen der Castelrie menmandt van nu voortan hem veruoordere besems te vercoopene met stocken / noch oick te snijdene de sterten ende bercken wt der lieder elsten buischen oft haghen / ende dat up de boete van drye ponñ g. also dickent alsment beuindt oft can doen blijcken / by nachte dobbel boete / ende hierof es eic proprietaris ofte pachtere vāghere esñ de gone die in sheere stede staen. Ende indien dat gedaen ware bi mesnieden oft kinderen sullen die boeten betalen de meesters vadere ofte moedere. Ende de gone die insolueut werden / sullen corporelle beteringhe doen / ter discretie vandē heere esñ wet

Van eecken ofte plantsoenen te pelene ofte houwene.

Item so wie beuonden oft gheachterhaelt werdt yemends eechē andere boomen oft plantsoenen staende gospende te pelene / of dair in te houwene ende heruene te scempe / sal boeten thien ponden g. Tdeē der de den heere / dander derde den gonen die de scade hebben sal / esñ tder de derde den aenbenghere. CVII.

Item datmen oic gheen eeckenoten af neslaen / noch oick ghene bladeren / tsij eschen / hazelaren oft andere af en repe van anē lieder houtē up de boete van twintich stellingh g. indiens hem yemende beclaechde.

Van yemends vuychten ofte houte halene.

Item dat hem niemandt en veruoordere yemends vuychtē / hout oft CVIII.
yet dat up tlāt groeyt te hauwene / halene ofte doē halene / te wetene hōnielē / wille meyē banderoedē / pertien / eoute oft lange thimstakē / thimmē oft andere stoppinghe groene ofte dioeghe / dat werdt by dage. iij. ponñ parisij. voor derste repse ende voor de tweede repse dobbel boete. Ende de derde repse esij bi daghe oft by nachte up achterhaelt te wesene van

die sten de twee deel vanden boete den heere ende tderde den aanbinge re, ende de scade te beterne, ter ordonnancie vãder wet. Ende indiẽ tself ste gedaen ware bi onbeiaende kinderen oft mesnieden, so sal den heere de boeten halen up de gone dair sy woonen oft inden cost sijn. Ende indien eenighe boeten verbuert waren bi die insoluent sijn, so sullẽ die arbitrairlic ende criminelijck ghepugniert sijn, naer discretie vãd wet.

Van mesnieden die ontloopen

CIX. Item waert so dat eenege mesnieden in haren dienst sijnde ontghin ghe ofte vertrecke iegen den danck vã huerlieder meester oft meester ghe binnen huerlieder termijne het ne ware bi siecten ofte bp huwelic he, souden verbueren huerlieder huere ieghen dẽ meestere oft meester ghe ende ieghen den heere dpre pondẽ g. Ten ware dat sy betoogen con sten dat sy cause dair toe hadden te vertreckene. Ende waert dat sy hem liedẽ in twee stedẽ verhuerden, dat ware oic up dpre pondẽ g. altijts deer ste huere stede houdende, de twee delen den heere, ende tderde den mee ster oft meesterghe.

Van brandstichten

CX. Item so wie beuonden ende verwonnen werdt brand te stichten, tsy in edificien sceluen oft vuychten staende, up tlandt oft met te doen leenen oft ghemene bi soutsen, dat vert up peyne van hanne ende confiscatie van goede, ende indien sy in handen ware, sal gecastiiert wesen vãdẽ lijue. Ende indien yemendt in zuelen moede vreechde yemẽdo edificie ofte vuychten in scueren sceuen oft anderslins te verbernene sonder re nich fait te doene, sal in exemplen van anderen grieuelick gepugniert sijn, ter discretie vanden Juge.

Van vier te stekene in velden

CXI. Item so wie vier steict in velden, ende dat vier vp onder scade doet, dan sijn eene steert, dat ware up de boete van thien pondẽ g. ende indiẽ dat tselue bi kinderẽ oft mesnieden gedaẽ ware, den vadere oft dẽ mee stere vanden mesnieden sullen de boete betalen, ende de scade betherẽ ter ordonnancie vander wet.

Vã mate eñ gewichte te houdene.

CXII. Item so wie dat beuonden werdt binnen der castelrie van Ypre an dere mate ofte gewichte vserende dan Ypersche mate ofte gewichte, eñ

oic beuondē wonde dat hy te cleene mate ende gewichte hilde of te clee
ne hood biecke anders dannen binder stede van Ypre doet / ende die
ter contrarie dade sullen boeten van elcken pointe drye ponō p. De kā
mckens ende maten inslicr te slane / ende hoodt inslicr gheslneden sijn
ende den armen ghedeelt.

¶ Item van desen sulle de visentacie doen bailliu ende twee scepenē on
der wien dat gebuert oft hy blijckene.

Van queecken ende keghelen

¶ Item dat niemendt gheen queecken noch keghelen houden / stellen / cxiii
noch doen houden noch stellen sullen in gheender plaetsen binder Ca
stelrie / op de boete van thien ponō p. elckē queecke oft keghelbane hou
dere / ende elcken speelderc op drie ponō p. Ende hier of en sullen gheen
officiers moghen consent gheuen binnen der selver Castelrie / op sclue
thien ponō p. te verbuerne ieghens sijnen ouerherre.

Van te spelene met teerlinghen

ende dobbel spel te houdene.

¶ Item so wie eenich spel spelen sal met teerlinghen / tū dobbelen pou / cxiiii.
trenum ofte gelijcke spel hy rechte verboden dats elck op de boete van
iiij ponō p. eñ den weerdt ofte weerdinne diese in sijn huys sal latē dob
belen ofte mysclen oic iiij. pond p. Ten ware dat hy consie betooghen
dat ware buyten sinnen wetene / danck ende wille / ende hy dat den spel /
ders te kennen ghegheuen hadde / soo souden de speilders ghehouden
sijn in dobbel boete ende den weerd quit te gaen. Eñ so wie der bij zate
ende eenich ghelt den speilderc leende / tsij op pant of andersins / hoedt
drye ponden parisijs / ende bouen dien te verliesene / dies hy gelecnde
sal hebben.

Van craye nesten te houdene.

¶ Item dat niemandt craye nesten op sijn boom houden sal / op de boe / cxv.
te van twintich scellinghen parisijs / ofte den boom verbuert / ten wa
re datter reugerie ware / ende so wy dat vanghen sal binder selver Ca
stelrie eenegheh crayen oft cauwen / ende die binghen inden handen
vanden ontfangher vanti Castelrie / sal hebben van elckē hoofde iiij. ñ.

Digitized by Google

Van aenduoghels.

CXVI. Item dat niemendt aenduoghels schieten noch vanghē sal met netten oft anderslns in ander lieder watre dan int sijne/up de boete van.iij ponō g.ende de netten/boghe oft bussen verbuert/deen helft den heere ende dander helft partye gheinterresserende.

Vā visschene in anō lieder watere

CXVII. Item dat niemendt visschye noch en steke met aelspeerē in andere lieder watere dan int sijne/tsij loopende oft staende waters met gheenerā de instrumenten dats by daghe/up de boete van thien ponden g. ende by nachte up.lx.ponō g.eñ de netten/catrollen/spoowaren/puckelen/vluwen ende alle andere instrumenten dairmede men visschen mach/verbuert. Ende indien sy insoluent waren sullē arbitrairlick ende int lichame ghepugniert sijn ter discretie vander wet.

Van halen ende pertrysseren

CXVIII. Item dat nyemāt halen/commnen/saysanten noch pertrysen vanghē steken/slaen noch cloppere oft slauen inde snee met netten/up de boete van thien ponō g.bi daghe/ende by nachte up de boete van tsestich ponden g.Eñ dairmen yemende instrumenten oft netten vonde dragende oft beuonden wave binnen sinen huyse eñ belokene bi daghe oft by nachte/up gelijcke boeten/ende de voorscreuen netten verbuert eñ geconfisqueert. Ende hier of es elc heere vanghere onder hem also dickēt alsment beuinden sal/ende wert elck vangere dair hūse vindē can/behoudens dat hi binghē sal ter kennesse vanden heere dair hūse onō vanght Eñ diese vanct eñ ter kennesse binct vanden heere/die sal hebben tcerde vander boete. Wel verstaende indien den gonē. die gheachterhaelt werden insoluent waren de boeten te betalen dat sy lichamelick ende arbitrairlick gepugniert werden als vooren.

Van wuluen te vanghene

CXIX. Item ō wie van nu voortan wuluen vanghen sal binnē der castelrie van Ypre/sal hebben/es te wetene van elcker wulfvinne ionghen dragende thien ponden g. Ende van elcker wulf vijf ponō g.eñ voort vā elcker wulfuelonghe loopelick/veertich scelling g.ende vā andere.xx. scell.g.behoudens dat sy doen blijcken voor twee scepeñ vanō sale/dat de wuluen oft ionghen gheuanghen sijn binder selver castelrie.

Digitized by Google

Van werklieden

Item so wat meestere tenmerman/deckere/metsere oft andere werc lieden/te wetene labourierders/peckers mayers/ende deluers eenich tasiwerc neimpt / dat die wercmā dat werck vuldoē sal/eer hy elders eenich werc annemen of doen sal/up de boete van x. ponō y. Ten ware bi gebiecke van gelde oft stoffe up dats hem yemende beclaechde. CXX.

Van quader herberghe

Item so wie beuonden werdt vā quader herberghe te houdene. Es te wetene van ballinghen/putiers/vrouwen van lichte state/rybauden ende andere quaet ghesellscep/te herberghene/dats up de boete van .x. ponō y. ende de twede reyse beuondē sijnde ghepniueert van herberge meer te houdene. CXXI.

Van rybauden te wandelne

Item dat van nu voortan alle rybaudē ledegangers sijnde sonder muncke oft beheuelthede / ende die wijfs van gelijcken state/ muylstoo ters endē andere tuschers verboden staen te wandelne inde castelrie van Ypre/ende te gane up aelmoesene ende daermense vonde so sullen se dofficiers elc onder hem ghehouden werden te lettene ende vāgene ende die te doen pugnierne/by geesselne/bannene/oft andere pugnitie/ ter discretie/vanden heere ende wet. Ende indien hy danof in gebiecke zij werden gepugniert bijder ouerhandt. CXXII.

Van yemande te belastene

dat hy hem bedieghen hadde.

Item so wie beuonden ware dat hy yemende tyede ofte up seyde/ dat hi hem bedreghen hadde in eeneghe duergaende wairhede ofte in anderen wairheden/ende hy die dieghelicke wooden daer omme gaue dat ware up de boete van thien ponō y. ieghen den heere/ ende partye huere blamelicke wooden te beterne/ ter ordonnancie vanden heere/ ende vander wet. CXXIII.

Van taueerne te houdene

Item dammen van nu voortan te gheenen plaetsen vander castelrie/ taueerne houden sal dan alleenlicke ten kerckhoue ende plaetsen daer men van ouden tijden taueerne gehouden heeft/ende oick ter plaetsen daer gheuuchte van huysen staet van.viij.huysen oft meer/up de boete CXXIIII.

Digitized by Google

van drie ponden parisis. Ende elck diere dyncken sal drye pondō g.

Van houtte hanghende ouer ander lieder erue.

CXXV. Item so wie hout te wetene tacken van boomen oft andere hout heeft hanghende ouer ander lieder landt dan ouer tsijne dat hy dat snoucke eñ rume totter croone vāden boome vp de boete van drye pondō paris. te verbuerene ieghens den heere onder wien de boomen oft andere hout staen sull en also dickent als beuonden werdt vp dats hem de grō denare beclaechde.

Vā te driuene met muelēpaerden

CXXVI. Item dat niemandt van nu voortan driuen sal met muelenpaerdenes te wetene halen noch voeren te paerde noch te halse der lieder coorne noch meil onder eeneghe heerscepen dair de heere selue muelne vp heeft staende vp de muelnare te verbueren drye pondō g. ieghēs dē heere onder wiens gheualt also dickent alsment beuinden sal.

Item ende en sal den muelnare niet meer moghē nemen dan onder half pondt meils van elcken franckaerde ende niet meer / vp de boete van drye pondō g. vp decrste reyse / de tweede reyse vp dobbel boete / ende arbitrairlick ghepugniert tsijne / ende de derde reyse / vp ghepugniert tsijne van diefte.

Datmen gheen hofsteden onthuysen en sal.

CXXVII. Item datmē gheen hofsteden staende binnen deser Castelrie onthuysen sal noch oic weeren noch ofdoen scueren noch stallen noch oic laten verualleu noch te nieuten gaen in gheender manieren vp de boete vā tsestich ponden paris ende nietmin de huysen te doen repareren / het en ware datter te vele huysinghen waren / diemen nochtās niet en sal moghen weeren / dan by consente ende wetene van bailliu ende scepenē onder wien dat ghebuert.

Item ende ne sullen neghenne officiers ofte vassael heeren moghen consent gheuen omme eeneghe hoofsteden tonthuysen / noch eeneghe edificien daer vp staende te weerene in eenigher manierē / ende dat vp dobbel boete van twecwaerf tsestich ponden g. Ten ware dat de selfsde huysen / scueren ende stallen verstelt waren binder seluer prochie / ende onder den seluen heere.

Digitized by Google

Omme te remedierne ten langhē

procedueren vanden salen ende processen hanghēde also wel ter camere als ter vierscaren vander sale ende Castelrie van Ypre/ als ter anderen vierscaren ende heerlicheden aldair resorterende. Ende inde diuersche delayen die partyen daer inne nemen/ ende tot anderē faulten eñ abusen diemen aldaer daghelicx vseert. So es gheordonneert ende gestatueirt/ omme de gherustcheyt ende sordene te houdene/ so hiernaer volght.

Alnoozen

Es ghestatueirt ende gheordonneirt datmen vā nu voortan ter sale Ypre/ ende alle de Castelrie duere/ ende sonderlinghe ten vierscarē resorterēde te hoofde ter selver sale dinghen sal voor de noene int somersche sayson van halfmaerte tot haefmesse ten neghene hueren. Ende van haefmesse tot halfmaerte ten thien hueren al voor de noene. Ende datmen oic contumacien sal wīsen voor de noene behoudens commende de partyen binnen den ghedinghe/ ende dat scepenen te banche sitten sullen/ moghen in dat cas ghehoort sijn/ eñ de contumatie ofte versteinghe purgiereren. CXXVIII.

Item dat so wanneer vierschare ghehaemen es niemendt wie hy sy hem en veruoordere Scepenen te spreke noch niet en tooghe/ noch en doe tooghen te wette sonder consent vanden bailliu/ noch niet en spreke onwettelicke vp de poete van.xx.scelling.g. ende vp arbitrairlic ter stont gepugniert te sine. Ende wie hem veruoordert te clappene in vierscharē of te sittene vp den banc vā scepenē/ sullen verbuerē.xx.scelling.g. also dickent alst gheualt. CXXIX.

Hoemen daghen sal omme schult

ter vierscare.

Item so wie yemende daghē wille ter vierscare/ omme raemme schult gheelich van lant pachten/ coopmanschepen ofte anderslins/ moet ghehouden sater daechs voor den dinghedach te commē vp scepenē huys vanden sale/ ofte hy moeturueren te senden biden greffier ofte sijnen ghecommittierden. Ende in andere vierscaren inden dinghedach bi den clerc. Eñ aldaer te verschuckene hy herchghebode dach gedaen thebbene sijnen schuldenare op sondach voor den sehuen dinghedach inde prochie kerche daer hy woonachtich es. Ende int voorgenomde herchgebodt de naemē ende toenamen/ cause ende sommen te verclaersene.

Van die beschreuen oft ghedaecht

werden ter vierscare oft ter camere/ ofte byden meslagier ofte amman mondelinghe gesprokē/ ofte ter domicilie.

Digitized by Google

CXXX. Item dat so wanneer eenich persoon beschreuen oft ghedaecht sijnde by hercrgebode ter camere oft ter vierscare oft mondelinghe gesproke oft ter domicilie. Ende hem hebbende gepresenteert oft doen presenteren by procureur dat sij van diere tijt voort also wel de verweerere als den heesschere ghehouden werden huerlieder daghen te agieren ende achteruolghen oft doen agieren ende achteruolghen by procuruere te sijnen ghepresigierde delayen up payne te wetene de heesschere te verualien vander instantie ende ghecondempneert sijne inde rosten van den verweerere.

Van die niet en compareirt ghedaecht beschreuen oft ghesommeert sijnde.

CXXXI. Item ende waert dat de verweerere in ghebiede ware ende noch eens ghedaecht beschreuen oft ghesommeert sijnde niet intimatie eens voor al niet en compareirde by hem oft procuruer, veruolghende oft doende veruolghen sijne saken so sal den heesschere voort moghen procederen ter verifficatie van sijnen voorstelle, ende anders totter diffinitiue, indien de saken in faicte licht.

Van die versteken oft ghecondempneert werdden.

CXXXII. Item ende indien yemendt versteken oft ghecondempneert ware by negligentie oft verswunthede van sijnen procuruer oft taelmā, dat sulc he partyen die rosten ende al huerlieder interest sullen moghē verhalen up den selven procuruer oft taelman. Esi nietmin van dien ghereleuert ende gehoort sijn in sulicien.

Hoe vele delayen partien nemen moghen ter vierscare ende ter camere.

CXXXIII. Item dat vā nu voortan inde saken hāghende al hier ter vierscare ende ter camere, ende in allen vierscaren hier resorterende partyen myer meer delayen hebben noch nemen en sullen, ghedueredē theleedt van dē pressen dā hier naer volghen. Te wetene, eerst ter camere, viij. dagē ofte, xiiij. dagē omme copie te vbeidene daer naer absentie vā rade daer naer anderē dach up twerstichen, ēn ten derden dage twerstichen te purgieren voor alle delayen. Ende ter vierscaren gelūcke delayen van dit ghedaghe te dinghedage. Wel verstaēde dat de gonc die de voornōde delayen eens genomen sullen hebben, sij heesschere of verweerere, de selue delayen niet meer hebben noch nemen en sullen, maer sullen de selue delayen moghen verbeiden te nemene, sij omme tandwoordene, repliquerene, dupliquerene, repnochen of saluatien te ghouene, daert hemlieden beest ende meest van nooden wert.

Digitized by Google

Hoe vele delayen partien hebben

moghen om huere informatie te doene

Item als vanden delayen omme informatie te doene daer toe sullen de voorseyde partyen hebben eerst een delay van acht daghen omme huerlieder calendrier oft intendit te doen maken hier in camere ende in allen anderen vierscaren van dinghedaghe te dinghedaghe. Voort achte daghen omme huerlieder oorconden te dagen te ontbiedene oft te doe beschriuene en die te doen hooren ende letteren ouer te legghene. Ende bouen dien noch twee delayen elck van achte dage daroof tlaeste wert ouer alle delayen ten sij dat de voornomde partyen betooghen connen dat hemlieden meer tijts behoeft omme huerlieder informatie te beleedene in welck cas men hemlieden meer oft langhere delayen consenteren sal ter discretie vander wet. CXXXIIII.

Hoe hem een procureur reghelen

sal int stellen van eeneghe faiten in huere reprochen

Item dat gheen procuruer of tachman eeneghe nieuwe faiten en stellen in huerlieder reprochen ende saluatien niet dienende ten fijne van reprochen oft saluatien vp payne vā bi sulcken procuruer oft tachman te verbuerene telcker reise twaelf stellinghen p. Ende datmen vp de selue nieuwe faiten alleene dienende ten principalen niet lettē en sal inde terminatie vanden voorseyde processe. CXXXV.

Van oorconden te beleedene

Item omme dieswille dat van rechtsweghen een yeghelic gehoudē es sijne partye te doen dachuaerden omme te sien ende hooren sweerē de oorconden die hy beleeden wilt alsomen ghenseert heeft hier voor tijdts vp de payne van al sulck beleedt ofte informacie te wesene van nieuten ende van onweerden soes ghcordonneert ende ghestatueert dat alle die eenege informacien doen oft beleeden sullen tsij by oorconden oft bueffuen dat sij ghehouden werden te doen dachuaerdē bi kerc geboden ofte by beschriuene niet alleene de voorseyde oorcondē omme te deposeirne nemaer oic partye aduerse omme de voorseyde oorconden te sien sweerene ofte de voorseyde bueffuen te sien ouerlegghene collationneirne ende autentiquierne vp payne van sulcke informacien ghehouden ende ghereekent tsijne voor nul ne gheē ende vā onweerden. Ende datmen de saken ende processen wijsen sal ghelijc offer gheē informacie ghedaen en ware. CXXXVI.

Van vluchteghe lieden

Digitized by Google

CXXXVII. Item op dat eeneghen schuldenare vele schuldich sinde vliedt / vertrect ende hem absenteert wt deser Castelrie / hem bi dien makende frigitijf / mede dragende sijn goet / men sal hem dachuaerden tot drijen dingedaghen bi drijen sondaghe kerchgeboden inde prochie vã dair hi geuloden es / ten versoucke van partye ende schult heeschers / blijft hi absent / hy wert gebannen van dieften den termijn van thien scuen / vijfue oft drye iaren wten lãde eñ graeffcrpe van vlaendren / ter discretie van der wet / eñ sijn goedt ghehandonneert den crediteurs / op dat vã huerlieder schult duechdelijcke blijcke heffende pond ponds gelijcke. Ende bleuere ernich goed ouere / het sal toebehooren den kinderen ofte naeste vrienden vanden vluchteghen persoon. Ende sal moghen een crediteur sijnẽ schuldenare moghẽ rechten ende vanghen sonder meldoẽ eñ leueren die inden handẽ van iusticien dair onder hy ghehecht.

Van appelle

CXXXVIII Item so wie appelleren sal van interd van wettẽ tusschen van daghingen arresten vanghinghen / ofte oic van eeneghen sententien ofte appoinctementen / interlocutoire dair op huer de principale saeke niet wpdieren mach / ende dat die reparable es ter diffinitiue / datmen niet iegenstaen de tappel gheintergetteert voorts procederen sal ten principale in sulcker wijs gelijck offer ghen appeel geintergetteert ware / ende de sentẽtie gegeuẽ tẽ principale sal ghexecuteert werdẽ nair huere voinne eñ inhoudene / niet iegenstaẽde den vooñ appeele op sekere souffisante

Van lettren requisitoire

CXXXIX. Item mits dat alle vonnessen bij den wetten vander Castelrie geweesen behooren te souteren. Ende ten fijne dat die niet illusoire bluuen souden / noch onghexecuteert ter verachteringhe van partyen / so es ghe ordonneert dat indien de ghecondempneerde persoon / eñ vã boetẽ oft anderfins voor twijfdom oft dernaer vertrocke buyten de iurisdictien / ende limiten vanden iuge oft wetten / by wien de sententie gegeuen wesen sal bin deser Castelrie. Ende alsso byden officier vander iurisdictie / daer de selue sententien gegeuen werdt / niet executeerlic noch vulcommelick ware / sullen sulcke wetten expedieren bescloten lettren andẽ iuge oft officiers / onder wien de gecondempneerde persoon woonen sal / an hemlieden versouchende huerlieder sententie in faueure vã iustitiẽ te vulcommene. Twelcke sulcke iugen eñ officiers ghehouden werden te doen eñ volcomene sonder dies te differereine / ofte te ghedooghene dat gedaẽ te werdene biden officier voor wien de sentẽtie geweesen wert / eñ int cas van refuse ofte delaye sal sulck officier boeten tieftich pondẽ p. eñ nietmin de sententie te furnieren bijder ouerhãt. Ende al waert so dat een afflittende delinquierde binnen deser Castelrie / so salmen op hẽ pro-

Digitized by Google

rederen bi vp roupinghe onder de iurisdictie ende heerlichede onder wien tfait ghebueren sal ende indien hy hem letet condempneren by cõtumaciẽ oft anderſins werdt executeerlick by requisitoire als vooren gheseyt is.

Vanden gouen die dach hebben ten oorcondscepe.

Item so wie dach heeft ten versoucke vanden heere oft van partyetti oic omme duergaende ofte singuliere waerhede omme ten oorcondscepe te gane by kerckgeboden oft anderſins ende niet en compareert tſinẽ wettelickẽ daghe sal boetẽ dtye pondẽ p. tẽ ſi dat hi legittime excusatie betooghen conste ten contẽtemente vander wet commende ende dat hy niet deposeren willen tſi in materie criminele oft ciuile sal hy ter depositie bedwonghen sijn bij acuucerdingen van huerlieder goet vãghenesse rotuere oft andere redelicke bedwanghen. CXL.

Van die faiten proponeren sullen in causen ofte in materien van processe hoe sy die verifficieren sullen.

Item so wie voortan eeneghe faiten proponerẽ sal in sijn causen ofte veruolch van processen dat hy de selue faiten sal mogẽ verifficieren niet allenlick die tallegierene ende produceirne in sijn cause ende materie by extraict onder thandteeken vanden greffier vander vooſ. sale eñ castelrie van Ypre ten welcken extraicte trouwe ende gheloone gheghenen werdt in terminneren vander sake omme recht ende iusticie der vp ghedaen te sine naer de ghelegentheyt vanden sticke alſo verre als de sake gheheel oft eendeels vp de selue extraicten rust. CXLI.

Aengaende thedienen vander officien vanden ammanscepen vander sale van Ypre alleenlick

Omme dieswille datmen ten diuerschen stonden groote faulten ghe uonden heeft int doen ende certifficieren vanden kerckgheboden by de welcke de persoonen te wette ghedaerht sijn bi dat de ammãs selue gehouden sijn de voornomde kerckeghebodẽ te certifficieren vp huerlieder eedt. So es gheordonneert dat elck amman ghehouden werdt te commene alle saterdaghe biden greffier vander sale oft sijnen ghecommitteerden omme de kerckegeboden tacceptcirne. Ende de selue kerckgeboden den heere ende partyen aengaende ende competerende tſondaechs daer naer binnen behoorlycken tijde in elcke prochiekercke de CXLII.

Digitized by Google

selue in persoone te doene also verre alst hem moghelick werdt / Ende die te condeghene ende wtroupene hooghe ende ouerluydt / tselue lesende alsoot gheschreuen staet / eñ dat also wel ten dinghedage / als hier ter camere / te certifficerne vp sinen eedt also ghedaen hebbende / vp payne van arbitrairlic gepugniert te sine / ter discretie van scepenen / Ende niet min partyen gheinterresseirt beteringhe te doene. Ende indien de selue kerckgheboden huerlieder niet moghelick en ware selue in persoone te doene sullen in dat gheual de selue kerckgeboden moghen by eenen anderen persoon gequalificiert doen doen. Ende danof bringhe behoorlicke certifficatie onder thandteecken vanden gonen diese gedaē sal hebben ten contentemente vander wet.

¶ Item ende indien eeneghe vanden ammans vele eñ diuersche kerckgeboden te doene hadden / sullen de eneghe van dien moghen doē tsōdaechs ter vesperthit die valideren sullen als of sij ter hoochmesse tijdē ghedaen waren / vp de affirmatie vanden voorseyden amman.

¶ Item ende omme de partyen noch het te bewaren mits dat de voorgenomde ammans de sententie van scepenen executeren moeten / als sijts van partyen versocht sijn. So es gheordonneert dat elcken ammā souffisanten sekere doen sal totter somme van dertich karolus gulden inde handen van mijnen heeren vander wet / omme vp de selue boorghen te vercouureren sulcke bescactheden als partyen souden moghē hebben. Welcken sekere gheseriet sal wesen int agenda vander camere ten bewaernessen van elcken.

Vanden ammans salaris.

CXLIII. ¶ Item nopende den salaris vanden ammans vander sale / es te wetene sullen hebben van elcken arresten ende verboden die sy doen sullen, by ordonnancien vander wet thien schellinghen par. van elcken kerckghebode twee scellinghen parisij. Van elcken daghinghe die sy doen sullen by laste vander wet in cameren personnelick binder myle woonende vijf scellinghen parisij. ende buten der myle thien scelling. p. Van sommatie van princelicke penninghen / van elcken persoon twee scellinghen parisijs. Ende indien dair naer executie volght / thien scellingē parisij. van elcken persoon.

Hoe de ammans gheen arresten

noch verboden doen sullen sonder tconsent vander wet

CXLIIII. ¶ Item dat indien eenich amman eneghe arresten oft verboden daden sonder tweten ordonnancē oft consent van mijnen heerē vād wet / eñ danof eenegē sallaris genomē hadde vā partie / sullē dz gehoudē sijn

dobbel te restitueren/ende voort ghecourigiert te sine ter distretie van der wet/ten ware vp vluchteghe persoonen oft vp huerlieder goedt/ twelcke hemlieden alsoonen duechdelick blijcken moet/ ofte van cryemen eñ sententiē gegeuē byd̄ voorñ.wet/oft vā andere ghepreuilegierde penninghen.

Hoe datmen de venduwē houdē

sal/ende den salaris vanden clerck ende amman

Item es gheordonneert dat so wat persoon binnen der castelrie venduwen houden willen/sullen dat moghen/doen bi consente vandē heere/ende doen roupen tgoedt te coope biden amman eñ scriuen by den clerc vanden vierscaren/ Ende sullen de gone die de venduwen doen houden/moghen dach van betalinghe gheuen den gonen diere coopē sullen/een halfiaer tijts/ten twee paymenten/deene helft binnen drye maenden/ende dander helft binnen andre drye maenden daer naer/wa nof den clerc hem sal doen bewaren van sekere ende bouucht vā elckē coopere/vp sinen plucht ende aduentueren. Ende sal den voornomde clerc thenden elcken paymentē die penningen vanden vcochten goede moeten innen ende betalen den gonen die de venduwen houden sullē. Ende sal danof hebben voor sijnen salaris vier scel.p.van elcken ponde groote/Ende in dien de venduwe niet en bedroege tot vijf pōden groote so sal den clerc hebben.xvi.scel.p.voor sijn dachuere sonder meer/Wt verstaende indien dat de gone die den coopdach ofte vēduwe sal doen houden langher dach gheuen wilde dan twoorñ.halfiaer/sal dat mogē doen/maer wert gehouden hem seluen te voorsiene van boorghen vā de gone die inde venduwe coopen sullen/vp sijn selfs plucht/ ende aduē tuere/hoe wel hi heerlicke inninghe hebben sal/ghelijck van princelicke penninghen/ende nietmin den clerc betalen sinen salaris als voorē. Eñ dē ammā sal hebbē voor sinē salaris van roupinghe twee scel.p. vā elckē pōt groot/ behoudēs indien dat de vēduwe bedroughe onder dē thien ponden groot/ so sal den voorñ.amman hebben voor sijn dachuere sestien scelling.p.Ende indien den voorl.amman versocht ware naar de gheuallen paymente inninghe te doene/ moet commen by den clerc ende halen by ghescriften wt den venduwe bueue de persoonen onder sijn hantteeken/ende de sommen die sy schuldich sijn. Ende als dan sal deñ amman hebben van elc persoon te sommeren twee scellinghen p. Ende indien dat ter executie naer volght/ sal hebben van elck persoon te executeren thien scelling.p.

CXLV.

Den salaris vanden procureurs

Item dat elcken wettelicken taelman oft procureur vander seluer

CXLVI.

ballerie hebben sal ouer sijnen salaris ende dat van dagelicrsche ciuile saken die hi ouerpartyen dinghen sal/ Te wetene also wel ten wettelic hen dinghedage als ter camere. Ende in materie criminele ter discretie vander wet inder manieren hier naer volgende.

¶ Item aluooren van heesch te maken verbalic ende pertinente conclusien te nemene/ die op trolle ende inde ferie gheteckent worden by den greffiers ofte clercken vanden vierscharen vier schellinghen par. Item van heesch te maken ende dien te stellen ende dienen by ghescrifften achte scellinghen p.

¶ Item van een delay ende dach ommme tandtwoordene twee scellin. p. Van tandtwoordene verbalick vier scelling. p. metgaders oick conclusien pertinente te nemen naer style. Ende voor een andwoorde te maken stellen ende dienen by ghescrifften achte scellinghen parisijs. Van dach te nemen om duplicqueren twee schellinghen parisijs. Van duplicqueren verbalick vier scellinghen parij. Ende van de selue duplicque te maken stellen ende dienen bi ghescrifften achte scell. p.

¶ Item van te nemen anderen dach oft deffault twee scelling. p. Itē van allen delayen ofte continuatien dair sy niet en furnieren ter dach naert ende voortgane vander sake daer op die diene niet/ ten ware dat sijts van partyen versocht waren/ ende indien ghcualle sullen hebben twee scellinghen p.

¶ Item als van responsiuen / de procuruers sullen ghehouden sijn die te stellen inde processen by ghescrifften op elck article/ Per verbum credit vel non credit. Ende dat ten eersten daghe vanden oorconde screpe pusent oft gheroupen partie oft den procureur sonder voortan meer te vleirne/ te stellene generale responsiuen / ende sullen hebben voor hueren sallaris vier scelling. p.

¶ Item van elcken oorconde te beleedene/ ende dbellet te makene/ op hoe vele articlen dat het sy/ sullen de procureurs hebben van elcken billette twaelf penninghen parisijs van ouerlegghe van briefuen/ in voorme van pcruuen mitten billetten deran ghehecht / voor al vier scellinghen parisijs.

¶ Itē vā te nemē dach vā reprochen. ij. scell. p. van de selue reprochē te makē stellē bi ghescrifte/ eñ dienen ses scellinghen parisijs / van dach te nemen om saluatien twee schellinghen p. van die te maken stellen by

Digitized by Google

ghescrifte ende dienen ses scellinghen p. Van te concluderen in rechte vier scelligen p. van behoorlicken calendrier ende inuentarijs te maken/ den salaris van dien ter taratie van scepenen van costen te maken/ ende ouer te gheuene bigescriften ses scelling. p. van diminutien te stellen by apostillen vier scellinghen p.

Item ende indien de scriftueren van heelsche andwoorde/ replicque/ duplicque/ reprochen ende saluatien so groot ofte difficil beuondē warē dat procuyers maintenerden meerdere salaris danof thebbene dā voor ren verclaerst es/ sullē die ouerghenē omme bydē wet ghetaxeert sijne.

Hoe elck procureur ghehouden wert sekere te doene.

Item sal elck procureur oft taelman ghehouden sijn sekere souffisant te doene/ totter somme van vichtich Carolus gulden. Ende moeten cōnen lesen ende scriuen/ ende huerlieder eedt vernieuwen inden handē vanden heere ende wet/ sweerende alle de voorgaende ordonnancien ende naercommende vp hemliedē ghemaectende gheordōneert te houdene ende obseruerene/ also wel inden salaris als anderssins sondē daer iegheu te gane in eenegher manieren. Ende indien partyen by hemlieden eenich interest hadden/ ende dat duechdelicke beuōden ware vp de bouen genomde sommen te vercomureren ende vp huerlieder voorghen. Ende oic alsulcke paynen als sij ter cause van hueren meshuycken souden moghen ghecondempneert sijn. CXLVII.

Hoe de procureurs ghehouden werden registre te houden

Item ende ten hende dat de selue procureurs ofte taelliedē de saken vanden voornomden partyen te het bewaren. Ende de delayen/ ende den staet van dien wetten moghen/ so es ghe ordonneert dat sij vanden selven saken ende delayen registre ende houck houden sullen vp payne van danof ghecorrigiert te sijne ter discretie vander wet. CXLVIII.

Hoe dat scepenen ghehouden sijn te agierne den dinghedach.

Digitized by Google

CXLIX. Item dat alle scepenen ghehouden sijn te commene tallen dinghedaghen ende dien agierne als hi gehoden wert/elck die failliant ware/op de boete van drye ponden g.ten ware dat sy noodsinnē betoogē cōsten

Van die heerlicke rente ghelden

vassaelheeren oft andere iusticiers

CL. Item so wie heerlicke rente gheit eenich vassael heere ofte andere iusticie ende wetten vermuegende commende ten hoofde ter sale Typre/dat sulc persoon pdoine sijnde al ware hi afflictende bedwinghelick wert omme scepene tsijne onder den seluen heere/op de boete van drye ponō g. biden voors.persoon te verbuerene indient hy reffuserde vermaent sijnde ieghens den seluen heere/alsoe dickēts als hijts versocht ende vermaendt werdt/behoudens dat sulc persoon woonende es binder mijle daer den voors.heere den dinghedach houdt de selue boete te verhalen op sijn persoon/ofte op sijnē grond liggēde onō dē seluē heere

Van wetten resorterende ten hoof

de ter sale Typre.

CLI. Item so wat wetten die ten wettelicken hoofde ter sale Typre/voor bailliu ende scepenen resorteren sullen ghehouden sijn dese kueren te houdene ende de wetten ende salaris te vieiene sonder eenighe andere op de boete van tiestich ponō g.te verbueren bi den ghehceie lichame van wetten also dickent als sij beuonden werden de contrarie doende

Item datmen in allen vierscaren resorterende ten hoofde ter sale Typre/sal ghehouden sijn bi den clerc registre vander cruenesse/ende onvcruenesse gelijck ofmen doet ter voorn sale.

Van wetten resorterende ter sale

Typre/ende omme hemlieden te doen
dinghene ter clachte vā partye

CLII. Mijts datmen beuindt datter vele heerlicheden sijn resorterēde voor bailliu ende scepenen vāder sale ende Castelrie van Ypre/dairmē maer twee ofte drye warue slaers en dinghet. Ende als partyen aldaer iegēs anderen te wetten gepouret sijn/necomen ghen expeditie van iusticie verctrigen/so es geordonneert dat sy wie oft wat persoon hemliedē weten te beclagene dat sy ghen expeditie ofte voorgang van iusticie verctrigen connen sullen van nu voortan sulcke persoonen commen clachtich an bailliu ende scepenen vander sale ende castelrie van Ypre/ende

Digitized by Google

te nemen gheuen huerlieder doleancien de clachte gehoort / sullen de voornōde vander sale screuen / lassen ende beuelē de voorn. bailliu ende scepenen wie in gebreke werden partyen expeditie te doene / dat sij dinghen sullen van veerthien daghen te veerthien daghē / welck sy gehouden werden te doene / op de boete van thien ponō p. te verbueren biden voorn. bailliu ende scepenen / ten sy redelicke excuse die sy gehoudē werden te commen vertooghen voor de voorn. bailliu ende scepenen vand sale / tsaterdaechs naer dat si de brieuen ontfaen hebben / ommme hemlieden gehoort geordonneert tsijne also redene bewijsen sal.

Van wetten die hemlieden berou pen te harem hoofde ter sale.

Item so wat wetten die hem seluen beroupen / of biden partyen / oft CLIII.
sy den heere beroupen werden te huerlicō wettelickē hoofde voor bailliu ende scepenen vander sale ende Castelerie van Ypre / dat sij huerlieū recoord ouerbinghen sullen meyden bailliu ende twee scepenē sonder meer / tselue recoord besloten ende besegheit sijnde met vijf scepenen seghels vanden gonen die thuys bliuen certifierende ende oorcondēde tselue recoord in presentie van partyen der ouer geroupen int sluytē en de toesegelen. Ende sullen elcke wetten gehouden sijn ten lancrsten tre coord ouer te binghene binnen dē derdē dingedaghe / datmen ter sale Ypre dinghen sal / naer tselue beroup ghedaen / ten sy dat partyen verappointiert sijn naer den seluen beroupe. Ende dat op borte vā tselich ponō p. Ende tselue recoord gehaelt hebbende / sullen dat morten wtē den eersten dinghedach dat sy dinghen sullen naer dat zijt gehaelt hebben op gelijcke boete ende voort ter correctie van bailliu ende scepenē vander sale. Ende niet min tselue recoord ouer te binghene om derpeditie van partie.

Item en sullen gheen wetten van nu voordt ā eenegheē partyen doen inlegghen eenich gheit om consultacie oft aduijs te halen / maer werden ghehouden te halene aduijs thuerlieder costen ofte hemlieden beroupen thuere wettelicken hoofde.

Den salaris van bailliu ende sce penen tselue recoord ouerbinghende.

Item so wat partyen oft bailliu die de wet beroupt sullen betalen / te CLIIII.
wetene den bailliu twintich scelling. p. ende elc scepene twaelf scelling. p. tdaechs van sulcke dagen alst redelijck sij / ter discretie vander wet

Item ende alle de voorn. bailliu ende wetten ten hoofde resorteren

Digitized by Google

de werden ghehouden te commene tallen beschreuene vanden voorseyden bailliu ende scepenen vander sale also dicwijlen als sy van hemlieden beschreuen werden vp de payne van.xxx. carolus guld. bijdē ghcheelen lichame van wetten te verbueren. De tweedeelen ten proffijte vanden bailliu vander sale. Ende tderde ten proffijte vanden ghemeenen aermen insetene vander Castelrie. de distributie van dien ter discretie vander wet.

Hoe datmen de boeten vp wetten

resouterende Typre ter sale innen sal.

CLV. Item mits dat in vooslieden tijden gheusert was de boeten te innenbiden bailliu vander sale, vp de bailliu ende wetten doende ter contrarie vātguēt dies by dē kuerē gestatueert staet by vāghingē vp huerlied bāck daer sy ter vierscare satē ōme wet eñ iusticie te administrerē sōder cenich wijsdō of cōdēpnacie te verbeidene, wair wt questiē eñ processen gespuyt zij, eñ ōme die selue questiē, pcessē eñ geschillē te scuwene, so es ghecordōneert dat so wanneer cenege officiers oft wettē resouterēde ter sale Typre cneghe saken ghedaen sullen hebben int exerceren van huerlieder officien oft acten van iusticien doende contrarie der kuerē ende wetten vander Castelrie van Ypre oft andere abusen committerē de. Ende dat ter kennesse commende vanden bailliu vander sale, ende danof te vullen gheinformeert sijnde sal vermueghen van nu voortan, als pinceclick officier te treckene ter plaetsen daer sulcke baillius ende wethouders huerlieder vierscare houden. Ende aldaer in gebanneert vierscare oft andersins hemlieden vergadert vindende, hemliedē te verclaersene, hoe dat hy te vullen geinformeert is, dat sy scepenen oft officier ghedaen hebben acten van iusticien oft andere saken ende abusē ieghēs de kuerē eñ vsāciē vāō Castelrie die sij gehoudē zij te houdene, eñ hemlieden calengieren van huerlieder abuse, ende boete ghelimiteirt, vertlaersende voorts indien sy ieghens sijne calenge gehoort sy willen dat hi hemlieden dach betrekenen sal ten sekeren ende prefixen daghe ter vierscare te compareren voor scepenen ons gheduchts heeren van sijnder sale ende Castelrie van Ypre, omme aldaer ghehoort te sijne, ende te procederen alsoot behooren sal. Ende indien de voornōde officiers oft scepenen ghehoort sijnde, oft by contumacien ghecōdempneirt worden inde boeten van huerlieder abusen. Ende omme iunighe van die te vertrighene, so sal den voornomden bailliu vander sale vermueghē met der acte van condempnacien van scepenen vāder sale de voorghenomde ghecondempneirde te vanghen vp huerlieder banck in vierscaren, ofte daer hy die vinden sal, by dien bedwinghende de voorl. boeten te betalene. Ende werden ghehouden de voorseyde ghecondempneerde vanghenesse te houdene tot ander stont, dat sy de voorseyde boete van.ix.ponō p. ende costen betaelt sullen hebben.

Digitized by Google

Van anderen te wette te porrene

eldere dan daer hy behoort

Item dat de laten vander Castelrie deen den anderē niet te wette en porren eldere dan daer sy te wette behooren/vp ghecorrigeert te wesene ter discretie van scepenen also dickent alst gheualt/vp de boete van drye ponō p. Ende dat van nu voortaen gheen laten eenen anderen laet en doe vanghen noch sijn goedt doe arresterē ombewettich oft onuerbonden waer dat sij/vp de boete van drye ponō p. ende bouen dien sulcke arresten te doen ontslane costeloos ende schadeloos. CLVI.

Van vanghinghen oft arresten te

doene binder Castelrie.

Item dat alle de officiers binnen der Castelrie van Ypre wet ende iustitie vermueghende van nu voortaen sullen moghen vanghen ende arresteren ten versoucke van partyen alle afflittende vander Castelrie ende vremde persoonen oft huerlieder goedt. Wel verstaende dat de voornomde officiers ghehouden werden sulcken gheuanghen persoō te wette ende te rechte te stellene voor de wet ende iustitie onder wien sij gheuanghen ghearresteert ende gheleedt werden. Ende also verre als sy goeden soufficianten sekere doen connen/ter stondt tghewijsde te vulcommen dat den officier ghehouden werdt/de sekere te ontfaene/ het sij voor twee soufficiante laten bij ghebreke van scepenen ofte andere goede mannen. Ende alsdanne ende ter stont den gheuanghen/ oft ghearresteerdē persoon te ontslane/ende oic tghearresteerde goet. CLVII.

Van die boorghen werden

voor andere.

Item so wie hem boorghe kendt voor andere sy voor wetten oft anders werdt gherekendt boorghe ende principael, ten ware dat hy hem gheconstitueert hadde boorghe tgoedt vanden principalen voorren gaende. Ende sulcke burtucht voor wette ghekendt/sal hem also wel bestrecken/vp de boete ende wettelicken costen/indien daer vte eeneghe procederen als vanden principalen. CLVIII.

Van vanghenesse brake

Digitized by Google

CLIX. Item ende indie̅ het gheuiele dat eenich officier eenege persoone̅ ge uangen oft ghearresteirt hebbende van wat saken het sy / met den officier niet gaen en wilde sal den officier den voornoomden gheuanghe̅ ter presentie van twee goede lieden moghen beuelen binnen derde̅ daghe ter rechter vāgenesse te commene ende aldair te blijuene ter plaetse dair hi hem vanghenesse verclaersen sal te houdene ende dair te blijuen vp de boete van tsestich pondē p. tot anderstont dat hi den heere oft partye vuldaen sal hebben ofte wettelicke ontslegen

Van arrest brake

CLX. Item so wat goedt dat ghearresteirt wert binnen der Castelrie / dat niemant wie hy sij sulck goedt vertranspoteere / noch alienere vander plaetse dair sulck goedt ghearresteert werdt vp tsestich pondē p. Ende de hant vā iusticie̅ te reintegreeirne / eñ so lange vangenesse te houdene

Vande inninghe van pointinghe

ende settinghe.

CLXI. Item dat alle ontfanghers van elcker prochie vander Castelrie hem regelen sullen ter inninghe vanden ghepointe penninghen / aluooren by sommatien vp elck persoon dair vooren den amman gheuēde twee scellinghen p. van diere hemlieden beuelende binnen derden daghe te betalene naer de sommatie vp daeruooren heerlick gheexecuteert te sine biden voorseiden officiers. Voor welcker executie den gheexecuteerden persoon betalen sal thien scellinghen p. ende huerlieder goedt dair omme heerlick te vercoopene / vp condicien te moghen lossen binnen seuen daghen ende seuen nachten.

Hoe datmen innighe doē sal van

vulwetteghe schulden / ende de sententien executeren

CLXII. Item omme dieswille datmen beuindt dat so wanneer eeneghe partyen deen ieghens dandere te wetten ghecompareirt hebben / ende dē gonen die sententie tsinen prouffite gecreghen hadde dateer anderstont de sentencie ghefurniert ofte gheexecuteert waren by pusse van huerlieder goedinghen / ende anders langhen train nam ter grooter schade vanden ghecondempneirden ende insetene vander Castelrie. Eñ omme dair inne te voorsiene / so es gheordonneert datmen alle acten van sententien ende kennessen van vulwettege sculden executerē sal vā nu voortan aluooren bi den officier drye daghen te vooren gesommeert zijnde by vanghinghen vanden ghecondempneirden persoon ofte vercoo

Digitized by Google

pinghe van sinen goede by subhastatien ende uppenbare wtroupinghe inde prochie daer den ghecondempneirden woonende wert/mits tselue vercochte goet te moghen lossen binnen seuē daghen/ ende seuē nachten. Wel verstaende dat den officier sal moeten anueerdē sulc goet als hem betoocht wert/by den ghecondempneirden partye/eñ dat vercoopen als vooren ten alderhoochsten dat hem moghelick wert totter vulcomminghe vander sommc oft sommen verclaerst by der acte/ oft vuiwerteghe brieuen/ende wettelicke costen. Ende indien de ghecondempneirde gheen goet bewisen wilde/so sal den officier selue moghen anueerden sulck goedt als hy beuinden sal de ghecondempneirde partye toebehoorende/ende dat minst grieuelick is/ende dat vercoopen in der manieren bouen verclaerst.

¶ Item datmen niemendt omme ciuille sculden vanghen noch arresteren sal/op sondaghen noch op heyleghe gheboden mestdaghē/al wairt oick van ghewysde saken noch oic gheensins procederen ende wet te doene van gheene saken.

¶ Item so wie voor wetten een schult kendt sculdich sijnde. Ende naer dien presenteert prieuue van dat hem van dier schult by den heerschere dach ghegheuen es/eñ dair toe gheadmitteert wert/ende daer naer vnalt eñ onderblijft van sijnder prieuue/boet drye ponōg.

¶ Itē es oic gheordonneert dat so wat persoon voor wetten ghedaecht oft op gheroupen wert. Ende den heerschere betooghē can cedulle hebbende vanden verweerere/ ende den verweerere die kendt/ behoudēs sine exceptie/sal den verweerere voetstaens ge cōdempneirt sijn te nāptieren de somme begrepen inde vooseyde cedulle/ofte in vanghenesse blijuen tot hy ghenamptiert sal hebben/ten ware dat hy in promptis conste doceren vander betalinghe. Ende dat ghedaen/sal den verweerere ordinairlick gehoort sijn in sijn exceptien. Eñ indiē dē heerschere sulc combeirt/ sal boeten drye ponden parisijs/ ende voor arbitrairlick ghepugniert tsijn/ende metnin partye gheinterresseirt te reparereu.

Hoemen procederen sal ter

Innighe van eruelicke lossenrente op tbeset.

¶ Item so wanneer eenich persoon die rente heift op gronden vā eruē ligghende binnen ō Castelrie vā Ypre innige eñ verghelt hebben wille vanden achterstellen van diere/wert ghehouden den gonen die den grond toebehooren sal ofte sijnen pachtere de achterstellen te heerschene ofte doen heerschene veerthien dagen ten minsten al eer den rentier CLXIII.

Digitized by Google

sal commen impetreren een daghinghe ende ten daghe vander impe
tratie vander daghinghe werdt den rentier gehouden sijn rente buiek
ter vierscare ouer te leggheue. Ende dien openbaerlic te doen lesen / eñ
te affirmeren oft hy procureur te doen affirmeren de sommatie gedaen
inder manierē houē verclaerst, ende oic verclaersen hoe vele iaren ach
terstellen hi weet te heesschene.

¶ Item naer dien dat de daghinghe ghewijst wert sal die moeten ghe-
daen sijn tsondaechs voor den naesten dinghedach inde prochie kercke
dair den gheyppo tequierden grōd ghelegen is oft partie van dien.

¶ Item ende by non cōparitie vāden grondenare ofte procureur ouer
hem sal den rentier angewijst sijn een deffault ende voorts een herda-
ghinghe met inthimatien ieghens den naestē dinghedaghe te doe-
ne alst vooren. Ende mdien alsdan den grondenare compareirt ofte hi
procureur doet compareren sal betalen aluooren eer hy gehoort wert
in iustitien voor teerste deffault de somme van sestien scellinghen p. Te
wetene voor den amman twee scel. den clerc thien scell. p. ende den pro-
cureur vier scelling. p. Ende by non comparitien sal den rentier ten assi
gnemente gedaen sijn mitter roede omme den voorn. grond te houde
ne / notene / plotene heffen ende ontfanghen alle baten ende proffijten
danof commende / te besteedene in sijn oorboor ende proffijte tot ander
stont / dat den gonen die cause vanden besette hebben sal / betaelt sullen
hebben alle achterstellen daeruooren den grondt af gewonnen werdt /
ende oick alle wettelicke costen dairomme ghedaen / midts bidē afwin
dere rekeninghe / bewijs ende reliqua te doene den erfachteghen vanō
vpheue ende remanante vanden voornomde besette.

Hoe vassalen maer drye ponden

vermoghende van allen boeten hier vooren ghespecifiert
huerliō drye ponō vooē wt te hebbē eñ behoudē sullē.

CLXIIII. ¶ Item van allen boeten hier vooren ghespecifiert / te wetene van thiē
ponō / twintich ponden / oft tsestich ponō p. meerdere oft mindere die ge
committeert ende verbuert werden onder eeneghe vassaelheeren ofte
heerlicheden resorterende ter sale typre gheen meerdere noch hooger
der boete vermoghende dan drye ponō p. dat den bailliu ende scepenē
vander sale ende Castelrie van Ypre / noch andere ouerheere danof the
recht kennesse ende indicatuere sullen hebben. Vanden welcken dē sel
uen bailliu vander sale noch andere ouerheere niet en sal moghen cō-
poseren sonder aluooren den vassael ofte leenhoudere te vuldoene van
sijnder boete van drye ponden p.

¶ Item es gheordonneert dat so wie anderē betreckt te wette / ende sul
combeert die sal boeten van twaelf ponden vppewaert veertich scell.

Digitized by Google

parijs.ende van twaelf ponden nederwaert twintich scellinghen parijs. Wel verstaende indien dat den selven schultheesschere sijn schult stelde in deelinghe van eede/ende dē verweerere dat ontwoore/ en sullen gheen van beiden boeten.

¶ Item es oic gheordonneirt dat gheen baillius/ammās noch andere officiers partyen in vierstaren sullen voortan dienen noch huerlieder causen noch processen beleeden in gheender manierē vp danof by baillu ende scepenē vanō sale ghepugniert sijne arbitrairlick ter discretie

¶ Item dat de processen ghedinghet by ghescriften voor scepenen vander sale/ende deppendenten van dien danof betreet comt voor mijnen heeren vanden raide in Vlaenderen dat de selue scepenen sullen moghē sulck proces ouerdraghen de voornomde heeren vanden raide/toeghe seghelt sulc als voor hemlieden ghedinghet es/ omme danof sententie thebbene ex eisdem actis vanden voorghenomde heeren/ten ware dat by deen partye oft dandere requeste ciuile vercreghen ware. In welck gheual sullen scepenen onghehouden sijn sclue te sustineirne.

Nopende den deelinghe

van eede.

¶ Mits dat dicwijlen ghebuert dat de partyen comparerende te wet ten/ende stellen huerluyder questien elck anderen in deelinghe van eede/ ende alst dheen partye den eedt accepteirt/ daer naer presenteren huerlieder cause te doen blijcken/om den Jugen ende partyen te abuseren/ende omme reghele daer vp te stellen/ende recht te veruoorderē. CLXV.
Do es gheordonneert/ dat so wanneer eene partye andere steit huerlieder ghescijl in deelinghe van eede/ ende den gonen wie den eedt ghere fereert werdt dien accepteert/ ende presenteert den eedt te doene/ende dair naer dandere partye presenteren vanden differenten te doen blijckene ne werdt dair toe niet ontfanghelick/maer sal den eedt gedaē sijn byden gone die den eedt ghecaccepteirt heeft te doene.

Hier naer volght de mate

rie van verdeelinghe.

Hoe de erue ende onlosselicke rēte

ghedeelt werdt tusschen vadere oft moedere/ ende huere kinderen.

Digitized by Google

CLXVI. Eerst Als man ende wijf erue oft erueliche rēte onlosselicke hu welicke brocht hebben ende dair naer eenich vā hem bee den ouerlijden kinderen achterlatende vā huerlieder beider lichamē cōmen sijnde soe decle de selue kinderen ieghens huerlider vadere oft moedere noch leuende de gheheele erue die dē ouerledene achter laet van sijnder side commen sijnde also verre als die noch in wesene es ende sulck als sy die vinden sonder dat huerlicō vadere oft moedere noch leuende eenich recht behoudt ende propiciteyt van diere erue anders dan alleene de rechte helft vanden blade in bijleuinghen mits oick be talende sijn portie vander belastinghe wter erue gaende sijn leuen lāck ghe duerende ende niet voordere. Ende bouen der seluer gheheelder er ue commende vander side vanden ouerledenen. So decle de selue kin deren noch de helft vander propiciteyt vander erue ende erueliche rē ten cōmende vander side vandē vadere of moedere noch leuēde so dat de selue vadere of moedere de helft met belasten alieneren noch ver coopen en moghen behoudens nochtans den selven vadere of moede rr tgeheele ghebuyck van alle huerlieder voorsepde erue of erueliche rente huerlider leuen lanck.

Van verswegheng goede

in een sterfhuys.

CLXVII. Item so wanneer yemendt verzwicht eenighe schulden vā sterfhuy sen cathcilen eruen renten oft andersins dat die gheheel eñ al de were de van dien toebehooren sullen den gonen ieghens wien sulck goedt verswegheng werdt ende dat de besittere oft besitteghe dat sal moeten vplegghen ende ter contrarie dair de besittere of besitteghe meer lastē inbrochte dan men duechdelicke schuldich ware ende dat al sulcke sonr men als hy oft sy fraudelic inbringt ende stelt dē aeldinghers sal moetē vplegghen ende verbueren ieghens den heere ir. ponō y.

Hoe de erue ende onlosselicke ren

te toecommen gheduerende thuwelic de side houdt vanden gonen dair of die commen es

CLXVIII. Item eñ es te wetene dat de erue ende erueliche rente die gheduerē de thuwelick den eenen oft den anderen succedeert ende versterft oft ter cause van eenighen leenen oft heerlicheden dair inne sy erfachtich sijn toecompt by verbueren by ghebreke van betalinghe van heerlic ke renten oft anders de side houden sal dair of die commen es ghelijc of zoe eerst te huwelicke brocht ware sonder conquest ghecrichent te sijn als met ghemeenen penninghen vercreghen sijnde.

Digitized by Google

Vanden inbringhene vand erue

die thindt ghedeelt heeft van sinen vadere of moedere noch leuende, ieghens sijne halue broeders eñ susters als zij vadere eñ moedere ouerlidē

¶ Item ouermits dat de vadere ofte moedere naer touerlijden van eenich van hemlieden de lancxt leuende hem somtijts weder betreet te huwelicke, ende binnen dien huwelicke weder kinderen ghecrijcht, eñ dat deerste kinderen wech hebben de helft vander erue die de selue vadere of moedere eerst te huwelicke brochten. Ende dat de tweedste kinderen dieweijle in meerdien ghetale sijn dan vanden eersten bedde, die maer deelen en souden de helft vander helft vander selver erue die de vadere oft moedere behouden hadden dandere drye vierendeelen Oic mede dat de selue vadere of moedere hem derdewarf mochte betrecken te huwelicke, ende van dien oic kinderen ghecreghē. Ende dat alle de voorseyde kinderen inde erue van huerlieder vadere of moedere behooren ghelijck te deelne. Ende van dier sijde ten ouerlijden vanden selven huerlieder alder vadere of moedere euen vele eruen thebbene als wesende de laetste doode dair of sy alle tsamen euen ghelijck bestaen, so sullen de voornomde kinderen vanden eersten tweddē oft derden bed de ghehoudē sijn sulcke erue die hemliedē te deele gebuert es ter eerster doodt, commende vander sijde van huerlieder vadere of moedere al doe te lijue ghebleuen, weder te binghen int sterfhuys van der selver huerlieder vadere of moedere, indien sy eenich goedt willen commen deelen. CLXIX.

Vandē ghebruycke ende bijleuin

ghe die de wedeware oft wedewe houden ande erue vanden ouerleden man oft wijue.

¶ Item als man ende wijf tsamen in huwelicke geweest hebbēde ouerlijden weder sij kinderen achterlaten oft niet, so behoudt de lancxt leuēde in bijleuinghen de helft vander erue, commende vander sijde vandē ouerledene, ende dat sijn leuen lanck ghedurende, ende niet voordere Also wel an de gone die bij den ouerledene te huwelicke brocht was, als an de gone die ghedurende thuwelick hem verstouen, of bij verualien, oft bij verbuerten toecommende es. Wel verstaende dat als sij kinderen hebben, noch onder huere iaren sijnde, so heeft de vadere oft moedere noch leuende de houdenesse van hueren kinderen, ende mits dien tghebeele bladt ende ghebruyck van al huerlieder goede, tsij leen erue oft catheil, tot dat sij wt vooghdien gaen, ende thueren iaren cōmen, sonder danof eeneghe rekeninghe te doene, mits betalende renē ende andere lastē wten goedinghe gaende. CLXX.

Digitized by Google

Noch van bijleuinghen

CLXXI. Item als de voorseyde kinderen thueren iaren ende oudde commen sijn/so behoudt de vadere oft moedere alleene de helft van huerlieder erue in bijleuinghen vanden ouerleden ghecommen. Ende al eyst so dat eeneghe vanden kinderē ouerlijdt dair by en verliesen de selue vadere oft moedere huerlieder bijleuinghe niet/maer blijuen die houdē de huerlieder ieuen lanck ghedurende/ niet ieghenstaende touerlijdē vanden voorseyden kinderen.

Vander houdenesse van kinderen

CLXXII. Item al waert dat eenich vanden kinderen vrienden/ de selue kinderen ghedurende huerlieder ombeiaertheden/ omme niet houden wilden/ dair by en sullē de vadere of moedere huerlieder houdenesse niet verliesen/ Emmere tghebruyck ende vpheue vanden goede/ mits dat de selue vrienden totter houdenesse niet bedwinghelijck en soude sijn/ als noodt ware.

Van dat de wedeware oft wedewe gheen bijleuinghe en houden ande erue die de aeldinghers ieghens elcanderen inbringhen.

CLXXIII. Item nemaer dat de voorseyde wedeware oft wedewe gheen bladt oft bijleuinghe houden en sullen ande erue die de aeldinghers deen ieghens dandere in eeneghe sterfhuysen inbringhen/ghelijck ande erfue die ten seluen sterfhuysen behoort/ mits dat thinbringhen alleenlick gebuert ten prouffite vanden hoirs onderlinghe. Ende niet ten prouffite vanden wedeware oft wedewe/ omme dair by verschoont te moghen sijne/ oic mede dat tgundt dies by man ende wijf met hueren kinderē/ oft andere tsamen te huwelicke wech ghegheuen es moet ghegheuen blijuen sonō by hēliedē dair anne meer rechts te moghen pretenderene

Dat tgundt dies te huwelicke belooft werdt/ deelsaem es/ al en eist ten ouerlijden al noch niet betaelt/ noch vulcommen

CLXXIIII. Item als vadere oft moedere met hueren kinderen belooven by tractate vā huwelicke eeneghe pēninghē te geuene/ rentē te beserene

Digitized by Google

ofte erue te coopene. Ende thuwelick vulcommē sijnde, de selue kinderen ouerlijden eer ander stont, dat tselue ghedaen ende vulcommē es, so sal nochtans tguendt dat belooft es deelsaem sijn tusschē den aeldinghers, ende sullen de selue aeldinghers dair of profijteren naer de natuere van tguendt diesser belooft es, verbeidende ende veruolghende vulcommen vandē voor. contracte, naer sine voorme eñ inhoudene.

Hoe de erue haer deelē sal tusschē broeders ende susters van vullen bedde.

Item naer touerlijden van vadere ende moedere, so deelen huerlieder ghemeene kinderen de erue by hemlieden achterghelaten, kindt kinds ghelijcke, ghelijck de catheilen. Ende sijnder eeneghe kinderen wtghehuwet, die eenich deel wech hebben, die sullen inbringhen of stillestaen, tot elck vanden anderen kinderen ghelijcke portie, ende deel oick wech hebben sullen. CLXXV.

Hoe de erue ghedeelt wert tusschē broeders ende susters vanden haluen bedde.

Item al eist ghebuert dat man ende wijf in huwelicke ghesijn hebbēde, de man oft wijf ouerlijdt kinderen achterlatende, ende dair naer de lancxt leuende hem weder betreet te huwelicke, ende van dien tweestē huwelicke, tsinen ouerlijden oic kinderen achterlaet. So sullen de kinderen van elcken bedde alleene hebben ende aenueerden de erue achterghelaten by huerlieder vadere oft moedere eerst ouerleden. Eñ als vander erue achterghelaten by den laetstē ouerledē, si vadere oft moedere, dair of si an beyden siden euen ghelijck ende euen naer bestaē, die sullen si deelen kind kinds ghelijcke ende van diere side sullen sy euen vele erue hebben. Want so vooren gheseit is. Al eist dat de kinderen vāden eersten bedde de helft vander erue ten eersten ouerlijden gedeelt moghen hebben, dat en sal hemlieden niet helpen, maer sullen die ter laetster doodt weder moeten inbringhen, indien sy in deele commē willen, omme by den kinderen van beede de vooreyde bedden der ofte hebbene ghelijcke paert ende portie. CLXXVI.

Hoe tusschen broeders eñ susters van vullen ende van haluen bedde. De erue hemlieden verstonuen van een van huerē broeders oft sussers ghedeelt wert.

Digitized by Google

CLXXVII. Item daer kinderen sijn van twee ofte drye bedden ende daernaer ee nich van dien kinderen ouerlijd achterlatende erue so sal haer de selue erue deelen tusschen den broeders ende susters commende ende bestaē de vander sijdē danof de selue erue commen es also wel van haluen als van vullen bedde kind kints gelijcke sonder dat de kinderē van vullen bedde dair inne eenich voordeel hebben sullen meer dan andere / ghelijck sij hebben inde catheilen ten ware dat de erue ghegeuē ware in recompensen van catheilē in welck cas soude haer de selue erue deelē als dat catheil omme niemendt te fraudereue.

Wie de erue deelen sal van eenen

wtghehuweden kinde hebbende tsijnen ouerlijdene vadere eñ moedere noch beede leuende eñ gheen kinderen

CLXXVIII Item als een kint vadere ende moedere noch beede leuende heift eñ bij hemlieden te huwelicke ghesleit sijnde ouerlijdt sonder kinderē achter te latene so sal de erue vandē ouerledē kinde weder keeren ende succederen vp den voorl. vadere ende moedere noch leuende / ghelijck oft tselue weghehuwede kindt ouerleden hadde voor thuwelick ende niet vp de andere kinderen die de voorl. vadere ende moedere meer hebben moghen broeders ende susters wesende vanden ouerledē wtgehuwē kinde. Ende insgelijcx de erue vanden kinderen die bij vadere oft moedere ghemancipeert werden.

Wie de erue deelen sal van eenen

kinde dat verstouen es van vadere oft van moedere als deen van beyden maer en leift.

CLXXIX. Item nemaer als een kindt ouerlijdt verstouen sijnde van vadere oft moedere so sal de erue den voorseyden kinde toebehoorende vāder side danof die verstouen is succederen ende ghedeelt werden bijdē ael dinghers vanden voorseyden kinde sijne broeders / susters / oft andere oons moyen neuen oft nichten hem van diere side bestaende nemaer de erue den voorl. kinde toebehoorende vander side vanden vadere oft moedere noch leuende die sal succederē vp sijne broeders ende susters oft huere kinderen hem van diere side bestaende. Ende sijnder gheene broeders noch susters oft huere kinderen van diere siden so sal de selue wederkeren ende ghedeelt werden bij den vadere oft moedere noch leuende der of die commen es ende niet bij oons oft neuen / want het gheene redene en ware inde lignie collaterale land te latē verurende ne dat noch inde lignie directe commen mochte / ghelijck de vadere of moedere meer kinderen souden moghen hebbē eñ diere gelijcke.

Digitized by Google

Van gheen liefkindt te moghen

maken inde rechte lignie maer wel ghiften te moghen gheuen inde lignie collaeralle.

CLXXX. Item so hier vooren gheseyt is al tgundt dat de vadere oft moedere ghegheuen hebben met hueren kinderen in huwelicke oft anders in wat manieren dat sy dat sijn de selue kinderen schuldich weder inne te binghene in deele indien sy in deele commen willen ieghens huere andere broeders ende susters oft die hemlieden repesenteren ten ouerlijdene van hueren vadere moedere of grootheere ende generalic al om me daer sy gedeelt ende yet wech hebbē inde rechte ende directe lignie maer indien neuen oft nichten eenege ghiften hebbē van ooms moyen oft andere inde lignie collaeralle by warachteghen ghiften diemē heet inter viuos sonder fraulde eñ van den seluen ghiften de traditie wech hebben dair of en sullen de selue neuen oft nichten ten ouerlijdene vanden gheuere gheen inbinghen doen maer sullen die blijuen behoudende ouer hueriieder wijf prope ende eyghē goedt ende niet min deelen als dandere aeldinghers. Wel verstaende indien datter eenege kinderen waren die ghiften hadden van vadere ende moedere eñ dair naer den vadere oft moedere deser weerelt ouerleden eñ den gonē die de ghifte ontfaen hadden in deele quamē soude gehouden sijn de helft van sijnder ghifte in te binghen ter eerster doot. Ende indiē hy ter eerster doot in deele niet en quame maer in deele quame ter lester doot sal dat moghen doen mits inbinghende de helft van sijnder ghifte sonder meer.

Hoe de erue ende eruelicke rente

die man ende wijf tsamen te huwelicke brocht hebben ghedeelt werden als sij ouerlijden sonō kinderē thebbene.

CLXXXI. Item so wanneer man oft wijf tsamen in huwelicke vergaderende binghen ten seluen huwelicke erue oft erfueliche rēte. Ende dair naer eenich van hemlieden ouerlijdt der weerelt sonder kinderen van hueriieder beeder lichame achter te latene. So houdt de selue erue de side van den gonen dair of die commen es. Te wetene de wedeware oft wedewe alle de erue die hy te huwelicke brochte ende de aeldinghers vāden ouerledene alle de erue die de selue ouerledene te huwelicke brocht te nemaer de lantrt leuende behoudt vp de erue die de voorsei. aeldinghers deelen de helft in bileuinghen sijn leuen lant ghedurende. Eñ de selue aeldinghers en behouden gheen recht noch bladt an de erue vanden wedeware ofte wedewe. Ende en sullen de voomomde wedeware oft wedewe gheen bijleuinghe hebben vp gheconquesteerde erfue.

Digitized by Google

Van verlandinghen ende recompensen vander erue ende eruelicke onlosselicke renten die vander eender side gheduerende thuwelick meer vercocht es dan vander andre.

Clxxxij. Item als man ende wijf tsamen in huwelicke sijnde vander erue oft eruelicke renten by hemlieden te huwelicke brocht meer vercoopē vāder eender dan vande andere siden. Ende dair naer eenich van hemlieden beeden overleden der weerelt sonder kinderen van huerlieder beeder lichamen achter te latene so sal de ghone tū besitter oft aeldinghers die sine ghehele erue deelt ende anweerdt den anderen recompenseren met lande dat hy te huwelicke brochte oft dat hy ghedurēde thuwelick heeft helpen coopen oft met ghelde oft met catheilen vā alsso vele als vander erue diere te huwelick brocht was vercoocht ende ghealieneirt es meer van eender siden dan vander andere. Ende heeft de ghone die de verlandinghe doen moet gheen erue oft catheil so sal hy in recompense vander vercochter erue renunchieren de bijleuingē die hy houden soude ande erue diere noch bleuen is. Want hy de helft in bijleuinghen houden moet vanō erue ēn eruelicke rēte die hem ont deelt werdt so moet oit wijf maer al en hadde wijf gheē lant noch andere goet omme verlandinghe te doene dā de selue bijleuinghe. Dair omme en sal soe niet renunchieren vanō seluer huerer bijleuinghe in verlandinghen ghelijck de man mits dat int vercoopen vanden lande de man meer sijnen wille mochte voorderen dan de vrouwe.

Van dat tusschen den vadere of moedere ende thindt gheene verlandinghe en ghescht.

Clxxxiij. Item indien man ende wijf kinderen hebben binnen huwelicke die achterlatende thueren overlijdene al eist dat gheduerende thuwelick vander eender side meer erven vercocht is dan vander andre so en sal nochtans tusschen hemlieden ende huere kinderen noch oick den kinderen van anderen bedde gheen verlandinghe ghescht by dat de kinderen danckelick houden moeten tgueudt dies by huerlieder vadere oft moedere ghedaen es.

Van verlandinghe van goeden versteruende van broeders ēn sussers van diuerschen beddē oft van anderen in anderen grade.

Clxxxiiij. Item ten anderē so en sal gheene verlandinghe ghescht tusschen broeders oft sussers van diuerschye bedden vanden erue versteruende

van een van huerlieder moedere oft suystere/noch tusschē andere hoirs in voordien grade collaterael/ten ware datter erue vercocht ware van den ouerledene/meer vander eender side dan vander andere gheduerende de minoritheyt ende ombeiaerthede vanden selven ouerledene. In welc cas men verlandinghe doen sal van tguendt diesser meer vercocht es van eender dan vander andere side/ende anders niet.

Hoe de gheconquestee rue oft erue

licke rente ghedeelt werdt tusschen vade re of moedere/ende thindt.

Item als man en wijf ghedurende thuwelich ghecocht ende vercre ghen hebbē eenighe erue oft erueliche rente. Ende dair naer ouerledē kinderen achterlatende van dien huwelicke. So es de erfue ende erfue licke rente tusschen den selven vadere oft moedere/ende thindt deelsaē halfende half/ sonder dat de vadere of moedere dair anne eenich recht van bijleuinghen sal bliuen behoudende. Clxxxv.

Hoe de gheconquesteerde erfue

ende erfueliche rente ghedeelt werdt tusschē den wede ware oft wedewe/ ende den aeldinghers vanden ouerleden man oft wijue hemlieden vremde sijnde

Item als man ende wijf tsamen in huwelicke sijnde gheconquesteirt ende vercreghen hebben eenighe erue oft erfueliche rente onlosselick. Eñ dair naer eenich van hēliedē ouerlijdt/ sonder hoir uā huerliedē bee der lichame achter te latene/ so sal de selue erue ende erfueliche rente tusschen den lancst leuende. Te wetene den wedeware oft wedewe/ eñ den aeldinghers vanden ouerledenen ghedeelt sijn half ende half. Eñ elc sal die behouden ouer sijn wij mope eñ eyghē goedt/nemaer in recō pensien dat de voorseyde wedeware eñ lancst leuende vanden penninghen gheemployeert inden voorl. coop ghehadt soude hebben uā achte deelen de vijfue. So sal hy inde helft vander erue eñ erfueliche rente den voorl. aeldinghers te deele ghebuert/behoudē de rechte helft te bij leuinghe sijn leuen lanck geduerende/ende niet langhere. Ende dat al so wel ieghens sijn stiefkinderen van also vele als huerlieder portie be draghen sal inde voorseyde gheconquesteirde erue of erfueliche rente/ als ieghens andere vremde/niet ieghenstaende dat hy kinderen heeft binnen huwelicke/want de selue sijne kinderen huerlieder halue moeders ende suysters van deser bijleuinghe niet beuyen en mogē/ al wert thuerlieder dair of beurijt/ ende al maken de selue sijne kinderen dat dē besittere oft besittreghe ieghens de voorl. stiefkinderen niet en deelt uā acht deelen de vijfue inde catheilen. Clxxxvi.

Digitized by Google

Als een persoon vercoopt sijn patrimonie ofte matrimonie erue. Ende daernaer andere erue coopt/hoe haer de nieuwe ghecochte erfue deelen sal.

Clxxxvij. ¶Item waert dat een persoon vercochte sijn patrimonie oft matrimonie erue met erpressen verclaerse dat hy den pijs employeren wille in coope van andere erfue. Eñ volghende dien wedere andere erfue cochte/so salmen de nieuwe ghecochte erue totter weerde vander vercochter erue naer sijn ouerlijden deelen als patrimonie oft matrimonie/ende niet als conquest/mits dat die vercreghen es m recompensen vāder vercochter erue. Ende esser ouerschot/dat sal ghedeelt werdē also hier naer gheseyt werdt vanden conquesten ende catheilen.

Vander erue die een man coopt ende der of ghifte ontfaet voor huwelick/ende nochtans niet en betaelt voor naer thuwelick

Clxxxviij. ¶Item al eist so dat een man erue ghecocht/ende danof ghifte ontfaē heeft voor huwelick/daer hy en sal de selue gheheele erue naer sijn ouerlijden sijne side niet houden/maer alleene also verre ende naer aduenāt dat hy de penninghen vanden coope vā diere erue betaelt hadde voor huwelic. Ende indien de penninghen van dien coope betaelt werden/binnen huwelicke al oft zom/sal de selue erue naer aduenant van diere betalinghe gherekent werden tsinen ouerlijdene/als gheconquesteerde ende vercreghen erue binnen huwelicke/ende niet voordere/omme fraude te scuwene die hy dien middele ghebueren mochte.

Hoe die catheilen ghedeelt werdē tusschen den vadere/of moedere/ende huere kinderen.

Clxxxix. ¶Eerst als man ende wijf tsamen in huwelicke ghewerst hebbende/kinderen achterlaten van huerlieder beeder lichame/so sullen hemlieden de catheilen/gheit/goud/sluere/wtschult/ende inschult/ende al tguendt dat hier naer voor catheil gerekent wert/deilen tusschen dē selfuen vadere of moedere ende hueren kinderen half ende half.

Hoe vadere ende moedere beede leuende deelen sullen tgoedt van hueren ouerleden kinderen als die gheen kinderen achter en laten.

cxc. ¶Item als een kindt vadere ende moedere hebbēde noch beede leuen,

Digitized by Google

de ouerlijdt sonder kinderen achter te laetene/ so sullen de selue vadere ende moedere noch tsamen in huwelicke sijnde weder dat si meer kinderen hebben die broeders oft sussters sijn vanden ouerlijden kinde of niet/ deelēt gheheele goedt vanden ouerledē kinde/ also verre alsi deelsaem wert.

Vvie catheil ende conquest verstervende by den ouerledene van kinderen verslotuen van vadere of moedere deelen sal.

Item als een kindt ouerlijdt verslotuen sijnde van vadere of moedere/ hebbende broeders of sussters hem bestaende van vadere oft moedere noch leuende. So sullen de selue broeders eñ sussters alleene tgoet deelen/ ende niet de vadere of moedere/ ende sijnder ghen broeders of sussters/ maer andere neuen oft nichten/ so sal de selue vadere oft moedere noch leuende deen helft hebben/ eñ de hoirs vander side vanden vadere of moedere ouerleden dander helft. CXCI.

Hoe de kinderen van twee beddē deelen ieghens vadere ende stiefvadere.

Item als man ende wijf ouerlijden der weerelt kinderen hebbende van twee bedden/ of huwelijcken/ so deelen alle de kinderen also wel vāden eersten ende haeren bedde/ als vanden laetsten ende vullen bedde ieghens den wedeware of wedewe inde catheilen euen ghelijc half ende half/ ende dair naer onderlinghe kindt kindes ghelijcke/ so dat tghemeene kindt maect ghemeene goet ende deel. Maer hadde de wedeware oft wedewe gheene kinderen/ so soude hy ieghens sijne stiefkinderen daer de consanguinicheyt van sijne kinderen hem gheen belet doen en soude/ deelen van achte deelē de vijue/ so hier naer geseit wert CXCII.

Hoemen de catheilen deelen sal tusschen broeders ende sussters van vullen bedde

Item naer touerlijden van vadere eñ moedere/ so sullen huerlieder beeder kinderen van eenen bedde ende huwelicke/ de catheilen deelen euen ghelijcke. Ende inghelijcx van huerlieder broeders oft sussters/ die daer naer ghehuwet oft onghehuwet ouerlijden/ sullen sonder kinderen achter te laetene. CXCIII.

Digitized by Google

Item daer een wedewaere of wedewe kinderen bleue ende de rechte helft vã alle de catheilẽ ghedeelt haddẽ iegens vadere oft moedere das ter lester doot van dien kinderen sonder hoir achter hemlieden bliuen de de voomomde catheilen sullen weder keerẽ up den vadere oft moedere altoos derue gaende ter side dair soe schuldich is te gaen.

Hoemen deelen sal tusschẽ de kinderen van diuerschen bedden de successie van een van hueerlieder moedere oft sustere.

cxciii. Item alsi ghebuert datter kinderen sijn van twee oft drye bedden oft huwelicken. Ende dair nair een van dien kinderen ouerlijdt der wereld so sullen de moeders ende susters vanden ouerleden kinde vã vulken bedde deelen ende nemen vooren wte de rechte helft vander gecõquestcerde erue ende vanden catheilen bleuen naer couerlijdẽ vanden voorseyden kinde. Ende inde andere helft vanden voorseyden goede so sullen sy houen dien deelen mitten anderen kinderen van haluẽ bedde euen ghelijck sonder anscau te nemene van wat side de selue catheilen commen sijn oft dat de vadere oft moedere vanden ouerleden kinde noch leuen mochte. Ende also van diere side als noch niet ghedeelt en hadde. Ende dair omme so en sullẽ oic de selue vadere of moedere noch leuende de selue catheilen niet mogheu aenuerden noch daer inne ge prefereert sijn maer sullen die connuen ende bliuen ten proffite vandẽ moeders ende susters vanden ouerledẽ kinde. Ende sijnder gheen moeders oft susters deen helft sal bliuen den vadere oft moedere noch leuẽde ende dander helft den anderen aeldinghers so vooseit es.

Van deele tusschen dẽ wedewaere of wedewe ende den aeldinghers hemliedẽ weimde sijnde

cxcv. Item daer de wedewaere oft wedewe van eneghen sterfhuysen gheẽ kinderen hebbende up den ouerledene sal deelẽ ieghẽs de aeldinghers vanden seluen ouerledene tũ wijf oft man hem weimde sijnde van ghereeden ghelde catheilen wtschulden ende in schulden van acht deelen de wijue eñ de vooseyde aeldinghers dandere drye deelen elck ouer sijn ryghẽ wy ende propre goede allomẽ van oudẽ tijden ende tot noch toe dat altijts wel onderhouden eñ gheuseirt heeft.

Uã dat de wedewaere of wedewe van sterfhuysen de selue sterfhuysen niet vlieden oft hemlieden behelpen moghen met beneficie vã inuentoire

cxcvi. Item dat ghẽ wedewaere tsterfhuys van sinẽ ouerledene wijue niet en sullen moghen renunchieren noch vlieden omme de schulden oft ia

Digitized by Google

sten vanden selven sterfhuyse. Maer een wedewe sal sterfhuys moghē vlieden mits renunchierende ende afgaende van deele by speciale vā allen catheilen ende erfachtichedē also wel commende van huerer side als andersins daghende thueren proffijte puer ende sonder last oft heesch van schulden. De habijten alleenlic die soe an hebben sal ten daghe vander wtuaert sonder fraude. Ende daer toe douarie vp de seenē daer hueren man erfachtich ende ghefaisiueert was binnen huwelicke ofte ter doot.

Van schulden daer erue

in verbonden es.

Item al eyst so dat yemandt binnen sinē leuene verkendt heeft voor werte eenen anderen persoon schuldich sijnde sekere somme van penninghen oft dat hy die belooft heeft by contracte van huwelicke met sine kinderen daer inne verbindende sine erue sonder erfuenesse oft ont erueneste so es sulcke schulc deelsaem in sijn sterfhuys sonder te volghe ne de proprietcyt maer es de erue belast ende wettelic gheypotiquiert met renten die sullen volghen de erfachtcghe ende oit de achterstellen diemen dair of verachtert es in also verre als hy in deele niet commē en wille maer compt hy in deele so werden de selue achterstellen deel saem. Ende al dit indien dat anders goet ghenouch es maer esser niet goedts ghenouch ghemeert tverbāt so sal de gone die de erue anueert de lasten betalen so hier naer volght. CXCVII.

Vanden huysen ende boomen

Itē de huysē eñ boomē te wetene de vpgaēde boomē eñ fruytboomē staēde vp de ghemeene goedingē vādē sterfhuyse also wel vp de erue vā dē wedeware oft wedewe al houdt die side als vāden ouerledene sullē gedeelicht sijn ghelijck catheil / eñ te dien sijne salmē die puysen also ver re als de buuten der aerden ende sienlich sijn ende niet voondere gelijc oft die ter eerden laghē sonder anstau te nemene vp tproffijt oft onprof fijt vanden lande der op die staen. Van welcken boomen de erfachte ghe optie hebben sal. Ommme die volghende den voorseyde puyse te be houdene oft laten weerne. Ende als vanden huysen die sal de erfach teghe moeten behouden. Ende der of recompensie doen volghende dē selven puyse. CXCVIII.

Van gheen huysen te weerne

vanden lande

Item al wair so dat vp de erue of leen vander eender side meer huy sen stonden dan vander andere side so sal de ghone vp wiēs lant meest CXCIX.

huysen staen den anderen moeten vuldoen ende recompenserē vandē
ouerstote met penninghen naer aduenant vanden voorgaende pūse
sonder dat hy de voorseyde huysen sal moghen renūchieren · omme by
den anderē die te weerne oft andersins sijn profijt dair mede te doene.

Vander betalinghe ende recompē

se vanden voorseyden huysen.

CC. Item wel verstaende dat de propietaris niet ghehouden werdt ter
stont de betalinghe oft recompense te doene vanden gheheelen pūse
vanden voorseyden huysen ende boomen met penninghen maer sal al
leene betalen ende recompenseren den ghonē die in de selue huysen en
de boomen heeft van achte deelen de vijue twijfste deel. Ende als van
den anderen vier deelen der of sal den pūs ende recompense bliuē staē
de totten ouerlijdene vanden ghonen die de bijleuinghe houdt anden
grondt dair vp die staen mits dat hy blijft ghebuyckende de helft van
den seluen huysen inde helft vanden iaerlicxsen pachte. Ende insghe
lijcx sal den pūs ende recompense bliuen staende vanden ghonen die
maer de helft en hebben inde selue huysen ende gherecht sijn vanō helft
vanden pachte in bijleuinghe. Wel verstaende dair andere huysen en
de boomen ghenouch sijn omme de recompense te doene distinct ende
verscheeden van eic anderen datmen die doen sal int verdeelen.

Vander contributie inde repara=

tien vānden voorseyden huysen.

CCI. Item so wanneer eenich wedeware of wedewe bijleuinghe houde
also wel vp leenen als an grond van eruen daer huysen vp staen so sul
len sy ghelden ende contribueren inde noodsakelicke reparatien van
den seluen huysen na aduenāt dat sy indē pachtē ēn profijtē gerecht zij
sonder in eeneghe wercken vā huysen te ghelden ten ware datmen in
de stede vanden ouden huysen nieuwe maken moeste int welck cas de
douagier betalen sal twierde vanden seluen nieuwen noodsakelickē
edificien ende niet voordere.

Van eruelicke losrente.

CCII. Item als van losrenten te wetene die man of wijf oft elck van hem
lieden te huwelicke ghebracht hebben. Ende de gone die gheduerende
huerlieder huwelijck tsamen coopenende vercrighē daer af sal de we
deware of wedewe gheen kinders hebbende hebben ieghens den ael
dinghers vanden ouerledene van achte deelē de vijue als ghelt oft ca
theil ende de selue aeldinghers dandere drye deelen ten ware dat de sel
ue renten leenrenten waren die in dat cas stde houden sullen.

Digitized by Google

Van losrēten diemen ghelt andere persoonen vercocht ende belast voor behuwelijck

Item van losrenten dairmede de goedinghen van man oft wijf oft van hemlieden beeden belast waren/ter date van huerē huwelicke die losrenten sullen volghen den gonen wiens side den grōdt volght dair vp die beset ende gheypotiquiert sijn/ghelijck de eruelicke renten/sondē in deele/oft ten laste te commene vanden gheneenen sterfhuyse wtgedaen de achterstellen diemen der of verachtert were/de welcke in deele commen sullen als andere wtschulden. CCIII.

Van losrenten vercocht ende belast binnen den huwelicke.

Item indien gheduerende thuwelick eeneghe losrenten vercocht/eñ nieuwe belast worden/dair of sal de wedeware of wedewe ieghens sine meimdē aeldinghers draghē van achte deelen de vijfue/ende de selue aeldinghers de drye. Sy dat de selue wedeware oft wedewe/inde schuldē ende lasten die metten penninghen dair af commende betaelt sijn of anders ghecontribuert souden hebben van acht deelen de vijue. CCIIII.

Van lijfrenten ende bijleuinghe.

Item als de wedeware of wedewe hebben lijfrenten oft bijleuinghē thueren lijue/hemlieden gheduerende thuwelicke toebehoorende/der of sullen de aeldinghers vanden ouerledene ghebuycken vā achte deelen de drye. Eñ dit also wel vā bijleuinghe die de wedeware of wedewe hadde voor thuwelick aen leenen/als van andere bijleuinghe an erue. CCV.

Hoe verre dachterstellen van renten deelsaem werden.

Item als vanden verloope vanden heerlicke oft erfuelicke renten niet te lossene staende te betalinghe te setteren prefixē daghe/die en werden niet ghedeelt/ten sy dat de daghen van payemēte gheuallen ende gheheel verschenen sijn. CCVI.

Wanneer ende te wat daghe de bijleuinghe verschenen es.

Item onme dieswille dat dierwille quaelte comt wanneer de bijleuinghe verschijnt ende valt. So es gheordonneert dat so wanneer de gone die bijleuinghe houdt an eenich lādt/eñ leē of erue/zaylāt/vettegaers CCVII.

Digitized by Google

hoygars/buschoft andere leift tot sint Jans dach midzomers totter son-
nen vpganck dat de helft van synder byleuinghe verschenen wert/ en
de leift hy totten eersten daghe van Septembre dair naer/ oic totter son
nen vpganck/ so sal syne ghehcele byleuinghe ghcuallen werden/ om-
me hy sine aeldinghers dair of te prosfiteerne. Wel verstaende indien
de buschen niet verpacht en waren/ datmen die in also verre/ als sy bo-
uen den dyc iaeren oudt zyn pryfen sal/ ome naer aduenant van dien pry
se daer of te prosfiterene sonder anstau te nemene vp eeneghe atterma-
natien van daghen hy pachte oft hy coope.

Vvat den gronde volght als

de byleuinghe expireirt.

CCVIII. Item als een persoon ghehouden heeft grondt van erue in byleuin-
ghen/ ende dair naer sterft/ es dien grondt ghestaen met troncken oft
taillie van houtte maer dyc iaren oudt of daer ondere/ die sullen volgē
den gronde so hier vooren gheseyt es. Ende es tolies oft taillie van die
ondere den dyc iaren/ so werden tselue dies ende taillie pryselick ende
deelsaem/ maer niet de vooseyde troncken/ als struycken wesende van
der selver taillie. Ende es hy ghestaen met anderen vuchten/ so salmen
hem reghelen naer tinhouden vandē voorgaēde article regard hebbē-
de vp den tyt van dat hy gheleeft sal hebben.

Van representatie in deele

CCIX. Item dat al tgruendt dies hier vooren ende naer ghescreuen es/ mopē
de dē deele vp dē namē van vadere of moedere/ susters eñ broeds voms
oft mopē hē verstaet eñ sal verstaē/ tusschē huere kinderen oft tusschen
rechtswers oft anderswers inde lignie directe oft collaterale. De
welcke hemlieden in huerlieder stede sullen moghē representeren/ om
ree te succedeirne ende deelne erue/ oft catheil/ also wel ionck als oudt.

Dat contracten van huwelicken

stede houden sullen.

CCX. Item dat niet ieghenstande alle tgruendt dies hier vooren verclaerst
ghestatueirt eñ ghecoidonneert es/ de voorwaenden eñ contractē vā hu-
welicke ghemaect ter contrarie stede houdē sullē eñ huer effect soutcrē

Vander wtinghe ende begra

uene vanden dooden.

Digitized by Google

Item dat de wedeware oft wedewe van eeneghē sterfhuysen weder CCXI.
datter kinders sijn of meinde aeldinghers ghehouden werden tdoode lichaeme vanden overledene man of wijf mitten ghemeenen goede ter aerden te doene ende begrauene. Te wetene te betalene troeuwen thisten ende de kiste mitten lijnwadene dair vp dienende / de processie die omme tlijck commen / de ghone die tlijck draghen / ende van tgraf o pene ende toc te doene. Ende mits dien costen ende betalinghen so sijn de selue wedeware of wedewe quijte van allen anderen costen ende diē sten van wtuaerden ende iaerghetijden diemen dair naer doet over dē overleden. Maer moeten die doen doē de hoirs ende aeldinghers vāden overledene naer sijnen staet ende betaemte.

Van testamenten

Itē dat vā den testamenten ende wtersten wille die man of wijf ordon CCXII.
neren binnen hueren leuene / ende vanden lande ende aelmoesene / die sy wech gheuen / de wedeware noch wedewe gheen last te draghene en hebben / maer moeten tlast van dien draghen / ende thueren eyghen costen ende van hueren propren deele ende goede betalen ende recompē seren de hoirs ende aeldinghers vanden overledene / tū sijne kinderen of andere / al wairt dat de voorseyde wedeware oft wedewe over ende present ghesijn hadden / daer de selue testamēten ghemaert ende gheordonneirt waren / ende die gheaduoyeert eñ daer inne gheconsenteert.

Van restoiren ende schulden verclaerst inde testamenten.

Item wel verstaende indiē dat inde voorseyde testamēten verclaerst CCXIII.
staen eeneghe restoyren te doene oft schulden te betaiene dat die blijuen ende betaelt sullen werden ten laste vanden ghemeenē sterfhuyse.

Hoe bastaerdē succederē eñ deelē.

CCXIIII.

Item als een mauwe heeft een kindt buytē huwelicke / eñ daer naer huwet ende vercrijcht een kindt oft meer binnen huwelicke / die kinde een also wel ghebooren buyten huwelicke bastaert wesende als binnē den huwelicke sullen deelen euen ghelijck des moeders goedt / eñ de erue van huerer side commende / ende mighelicx sullen hem succederē sijne hoirs hem bestaende van sijn moeders side / ende sal thastaerde kind van eender ghetrauder dochtere deelen in tgoet van sinen grootheere oft groote mauwe naer tonerlijdē van sijnder moedere / eñ voort in alle andere graden / representerende sine moedere in materien van successien / hoe dicwijle dat sy also wel in leene als in erue / nemaer als vāō

ſijde vanden vadere dair of en deelen de baſtaerden niet voor dat de ba
ſtaerdie wt es/ſo dat al hadden twee baſtaerde broeders an beeden ſi
den ghetrauwede kinderen/rechtzweers ſtaende van elck anderen. Eñ
dat eenich vanden rechtſweers ouerlede/dander rechtſweere en ſoude
van dien ouerleden niet deelē/mits dat de baſtaerdie noch niet wte en
es/maer eerſt expireirt inden vullen ende ghelijcken tweedſten graede
van anderſweers. Ende en werden geen baſtaerden vander moeder-
lijcke ſijde.

Hoe deen baſtaert deelt vanden

anderen de moedere noch leuende.

CCXV. Item als ghebuert dat van twee of drye baſtaerden alle van eender
moedere/den eenen baſtaert ouerlijdt goet achterlatende/ de moedere
noch leuende/ ſine broedersende ſuſters vander ſeluer moedere/ ſullen
vanden goede bij hem achterghelaten tū mueble of andere by conque-
ſte vertreghen/deelen iegens den heere de rechte helft/niet icghenſtaē-
de dat de moedere noch leeft ende dat tgoedt vanden ouerledenen ba
ſtaert van huer niet commen en es.

Van ſoendinc te nemene

oft gheuen by baſtaerden.

CCXVI. Item baſtaerden en gheuen noch en nemen gheen mont ſoen/ noch
macchſoen van ſvaders ſide/maer wel van ſmoeders ſide

Item datmen van nu voortan alle montſoen ende macchſoen van
dooden metten roſten deelſaem wert als ghelt ten ſterfhuyſe/ alſoe
wel ten proffijte vander wedewe/als vanden kinderen ofte andere acl-
dinghen/dies ſo ſal den montſoendre vooren wt hebben thien ponō g.
ſonder meer/al wairt ſo dat bijden payſe onder beſproken ware.

Van baſtaerden goet

CCXVII. Item een leenhoudere baſtaerde goedt vermueghende onder wien
eenen baſtaert ouerleden ſonder wettelick ghetrauwet hoir ghegene-
reiert van ſinen lichame achter te latene ſal hebben de helft ſteede vā al
len ſinen goeden ligghende ende beuonden onder ſine iuriſdictie en-
de heerlichede/mits de ſculden vanden ouerledenen te betalen/eñ oick
wtuaerden kerckcliche dienſten/ende anderſins/naer aduenant dat hy
proffijteren ſal.

Item ende vp dat een baſtaert hadde peerden/hopen/kalueren/ſcapē

Digitized by Google

zwynen ofte andere beesten daghelicx gaende wt sinen huyse weedēde up andere heerlichede dan daer hy woonachtich es ende tsauonts weder commen al waert dat de selue beesten oft andere sijn hauen oft catheilen voor sijn ouerlijdē werden ghetransporteirt ghearresteirt ofte onthouden onder een andere heerlichede. Dies niet ieghenstaende sullen toebehoorē de leenhoudere onder wien den bastaert woonēde was ten daghe van sinen ouerlijdene De muchten inschulden / erfachtichede ende andere catheilen sullen toebehooren den leenhoudere onder wien die wesen sullen ten ouerlijdene vanden voomōden bastaert met ghelijcken betalende van schulden ende andersins als vooren

Hier nae volght de materie van leenen.

Eerst van debuoir van leenen.

Dat niemandt bekent wert man van leene / hy en hebbe aluoorē betaelt trelief dair toe staende / foyautheytscip / ende manstip gheswoorē / alsoot behoort. Ende werdt ghehouden tselue debuoir te doene binnē veertich daghen naer dat tselue leen hem verstouen ofte toecommen wert / vp de boete van thien ponden paris. Ende niet eer en sal hy moghen bedwynghen by wetten sijn mannen hem foyautheytscip te doene / noch eeneghe wettelichēde oorboiren / vp ghelijcke boete van thien ponū y.ieghen sijnen heerē / alsoe dickent alst ghebuert ende de wettelichede ne gheene ende van onweerden. CCXVIII.

Item dat den dooden sapsiert ende erft den leuende sinen naersten hoir capabel omme succederen / indien hy hem hoir funderen wille. Ende soe wie recht pretendeert an eenich leen / sal tselue moeten verlieuen binnen veertich daghen naer dat verstouen wert. Ende de voornomde veertich daghen ouerleden sijnde / so mach den bailliu procederen by indaghinghe vp sulck leen / omme thebbene man ende verlief / Ende de solempnitheiden van dye veertthien daghen / deen den anderen achteruolghende gheobseruueirt sijnde ende in houe voort gherouepen. Ende aldan noch niemendt en compareirt / so sal tselue leen ghewesen sijn inden handen vandē heere / die tselue sal moghen innen ende ontfaen / noten / ploten / de muchten / baten / proffijten ende emolumenten naer rate van tijde sonder rekeninghe danof te doene. Tot anderstont / dat yemendt bestaende oft actie hebbende ten seluen leene commen sal / betalende ende vplegghende de boete van thien ponden par. ende houelicke rechten. Ende doen sijn debuoir van reliefue ende foyautheytscip als vooren.

Digitized by Google

Item elck man van leene sal betalen sijnen gherechtighen heere telcker veranderinghe tij hy coope/versterfte oft anderlins een vul relief es thien ponō g.en half verlief wijf ponō g. Ende eeneghe leenen staen ter bester wome/dat es van dye de naeste iaeren deene/ofte de weerde vanden iaerlicksen incommene van diē al maert oic dat de beste wome meer oft min bedroughe/dan thien ponō g. ter kuere vanden heere/ten ware dat de verlieuen vanden leenen staen by expresse van anderen conditien.

Item bouen dien es een man van leene schuldich camerlinck ghelt van clckē leene/naer den wtwijsene vanden rappoote oft den registre vanden heere.

Van rappoort van leene.

CCXIX. Item elck man van leene werdt ghehouden rappoort ouer te gheuen van sinen leene/onder sijn seghele sijnen erfachteghen heere/verclaerende de groote van dien/hoe dat hijt hout/ende te wat dienste binnen veertich daghen naer dat hy foyaultheit ghedaen sal hebbē/wp de boete van thien ponō g. ofte by ghebucke van dien sal den heere procederen ter afwinninghe vanden selven leene/by dye veerthien nachtdaghen/ten costen vanden leenhoudere. Ende laet hy hem continuacerē tē deerden veerthien nachtdaghen sal tselue leen ghewijs sijn inden handē vā den heere/omme dat de notene ende plotene tsinē proffijte sonder silleren oft woesteren/tot ander stout dat hy den heere vuldaen sal hebben van boeten ende houelicke rechten/eñ oick behoolick rappoort ouerghegheuen sal hebben.

Item ende al hadde een leenhoudere rappoort sinen gherechten heere oft mauwe ouer ghegeuen. Ende indien tleen van sijnen heere verādert/danof hy sijn leen houdt/tsij bij versterfte vercoopinghe/ghifte oft anderlins wert ghehouden wederomme rappoort ouer te gheuen sijnen heere oft mauwe/behoudens de sommatie aluooren behoolicke ghedaen by den bailliu ofte bode den leenhoudere die buyten herckige boden woonen. Ende dat wp ghelijcke boete ende houelicke rechtē als bouen/sonder den cost vanden leenhoudere.

Item wel verstaende indien den leenhoudere niet maken en conste/sonder veue oft lecture thebbene vanden registre vanden houe/danof tselue leen ghehouden es/den heere wert ghehouden hem te tooghene sijnen registre. Ende hadde hy gheene oft andere souffisant bewijs hy soude moghen maken sijn rappoort naer der informatie van sijnen huysghenooten ende onderlinghen/eñ daer toe hebbē redelicken dach sonder boete.

Digitized by Google

Item dat een man van leene in sijn rappoort meer of min ouer gaue dan hy behoort, sal boeten thien ponden p. Ende niet min ghehouden tselue rappoort te corrigieren op dobbel boete, ende emmers tselue al tijts te corrigierne. Ende wert den bailliu vanden heere ghehouden recepisse te gheuene onn sinen seghele tallen tijden als hy dies versocht wert, betalende voor den seghele vander recepisse thien stelling. p.

Van dienste van leene.

Item alle leendiensten hoedanich die sijn staende te betalene te seke- CCXX.
ren prefixen daghe, sal die moeten betalen ten seluen daghe, op de boete van thien ponn p. oft emmers binnen veertich dagē. Nuooren de sommarie ghedaen sijnde, ten costen vanden leenhoudere, die dē dienst scul dich wert, ter inninghe van welcker boete den bailliu sal procederē, so hier vooren gheseyt es van in ghebreke sijne debuoir te doene.

Wat den leene volght.

Item den leene behoort toe de bugghe vāder mote, op datter eenich CCXXI.
es, of van ouden tijden gheweest heeft. Ende alle de edificien ende boomen dienen besluten mach binnen der seluer bugghe, de poorte tē nederhoue, ofte beslupdt vanden nederhoue dairmen wt ende inne gaet, ende den besten opgaende boom. Alle dartillerye, harnasch, boghen eñ stocken van deffentien, tduuftuys metten duuen, den standaert vāder muelene, ende tgruendt dat hem niet en roert anden muelene, Taerwe ende andere vruchten ende zaeden ghezaeyt inde landen, ten sy dat die mueghen maeyen, ende beuen metten winde. Metgaders de visschē in de waters, twee swanen op de grachten of viuers gheteekent metten teekene vanden dooden. De conynen vande warande, die weyhonden gheteekent metten marcke vanden dooden. De valcken, ende andere voghelen van proyen gheteekent metten marcke vanden voomomdē dooden. De netten, foetten, gaerne ende andere instrumenten dienende om wilt of om visschen te vanghene, poten, wulghen, tronceecken, fruytboomen, al gheheel de stoppinghe van haghen, vanden mānesla- ghe nederwaert, ende de schoten van drye iaeren nederwaert. Ende esser gheen bugghe, noch van ouden tijden gheweest heeft, den man van leene sal toebehooren thesse huys oft andere veurst. Ende al ware thuys ofte andere veurst van diuersche slaigen, houdende contigue an eick andere steen, houck ende dachuast, so ne werdet maer ghehouden voor een veurst. Ende alle dandere huysen ende edificien, mitgaders al te opgaende boomen eñ andere catheilen werdē deelsaē, also verre als die slēlick sijn buter eerdē by pijste gelijck of sij ter eerde laigē, dies sal dē leenhoudere de optie hebbē de voorn. catheilē te aēueerdē tij al of zommits op te legghē de somme so die gepresen werdē, ofte te latē werrene.

Digitized by Google

Van abusen ghecommitteirt by den heere oft sijnen bailliu.

CCXXII. Item als een leehoudere oft sinen bailliu hem gheabuseert oft ghemesuseert sal hebben sinen heere van wien hy sijn leen houdende es, sal moghen tselue leen indaghen omme te procederene up de propiteyt vande leene naer de qualiteyt vāde mesuse. Ende indien tmesuys ghecommitteert ware by den bailliu vanden selven leene. Ende dat dē leenhoudere tselue abuus deseduoeirde soert dē selu en bailliu de calainge vanden heere ghehouden te verantwoordene, ende met den heere. En aduoeirt den heere hy wert in de messe vander calainge ghelijc dē bailliu. Ende cist beuonden den bailliu hē gheabuseirt thebbene, sal boeten tsestich pondē p. Ende es hy beuondē ghemesureert thebbene bi corruptien ofte anderssins malicieuselick wert ghewist inde selue boete. Ende tot dien ghepuniert van sijnder officie, ende anderssins arbitrairlick ghepugniert te sine ter discretie vanden mannen ende niet min de gheinteresseirde partye te reparceirne.

Van leenen te verheffene eldere dan dairt behoort.

CCXXIII. Item so wie sijn leen draecht ende verheft in eē ander hof dan danof dat ghehouden es, sal boeten tsestich pondē p. ieghens sijnen heere. En de voor betalen de houelicke costē dair omme ghedaē. Ende nietmin tselue leen te bringhene ten rechten houe daert behoort up de verbuerte vanden selven leene.

Van leen te vercoopene.

CCXXIIII Item dat niemendt en sal moghen sijn patrimonie oft matrimonie leenen vercoopen noch belasten ten si hy consente van sinen oudsten hoir wesende ten tijde vande vercoopinghe oft belastinghe tē ware by noode duechdelicke den houe ghebleken oft ghepiouft, oft om betere ende meerdere remploy van leene te doene, twelcke de selfde side ende natuere van successie souteren sal vanden vercochten leene, oick dat den coopere in dit cas van remploye van sinen penninghen niet en sceede voor den vercoopere ghecerft is int remploy up den eersten coop ne gheen ende van onweerden. Ende te boeten ieghen den heere thien ponden parijs. Ende te betalene alle houelicke costen sonder thiende penninc al ten laste vanden vercoopere maer nieuwe gheconquesteerde leenen sal hy moghen vercoopen gheuen oft belasten mits betalen de thiende penninck ende de coopere tuerlief sonder consent vanden hoire ofte noodt te betooghene.

Digitized by Google

Van te moghen peniteren

oft berauwen.

Item daer een man sijn leene vercocht heeft, ende den coopere oft vercoopere danof peniteirt oft beraut voor erfuenesse, sal dat ghe houden sijn te commene verclaersene den heere oft sijn baillin ende oic partye binnen achte daghen naer dat dē coop ghebuert wert, mits betalende den heere de hoete van thien ponō y. So wie peniteert oft beraut ende oic partye te doene wt costen van gods penninck eñ lijfcoop sonder meer. Ende indien sy niet en commen verclaersen binnen den voornomden tijde, sal den coop sonteren sijn effect, obseruerende de sollempnitheiden int voorgaende article. CCXXV.

Hoe datmen sal moghen dis-

poneren van leene.

Itē een mā vā leene, hebbende vele ende diuersche patrimoniale oft matrimoniale leenen ende oick vele ghetrauwede kinderen, tū soonen ofte dochteren sal moghen erfuen sijn ionerste kindt oft kinderen, oft kindts kinderen sonder tconsent van oudtsten hoire in sijn minste leen oft leenen, omme die te voorsiene, behoudens dat de weerde vandē leene oft leenen niet en excederen bouen tderde van al sijn leenen, betalen de den heere van elcken leene een dobbel relief ende andere houelicke rechten sonder ghehouden tijne, thiende pennick te betalen CCXXVI.

Item ende indien den oudtsten sone ouerlede kinderen achterlaten de voor vadere of moedere omnoosten van eenich leen inder manierē so voorseyt is met sulcken solempnitheiden alsoot behoort. En doudtsche broedere oft sustere by dien bedeghe selue proprietaris vanden principale leene oft leenen vande voornomde vadere of modere, so sal tleen ofte leenen hem daar te vooren ghegheuen by vadere of moedere ancommē de den oudtsten hoir marle vanden voornōden oudtsten sone oft dochtere, in ghebreke van dien, mits betalende den heere een verlief vā elcken leene ende houelicke rechten.

Item ende indien datter eeneghe kinderen niet voorsien sijnde bi vadere ofte moedere van eeneghe leen oft leenen. So sullē in dat gheual de kinderen die voorsien sijn stille staen van te cōmene in deele tot anōstont dat huerlieder broedere oft sustere ghercompenseert werden in erfue eñ catheilen vanō leene weerde vandē leene ofte leenen dairinne sy ghecrft sijn, ghereseruert den oudtstē sone die niet ghehouden wert in te buinghene ofte stille te staene ter cause van leene.

Item daer een leenhoudere, hebbēde diuersche kinderen eñ leenen, sonder van sinen leenen ghedisponeert oft partaige ghemaect thebbene inder manieren voorscreuen deser weerelt ouerlijdt, dat dē oudtstē

Digitized by Google

maſte ofte oudſte dochtere by ghelucke van hoir maſte / appreheniderē
ende annaerden ſal allē de leenen vanden ouerledene / mits betalende
de reliefue ende houelicke rechten. Behoudens dat den tweeden ſoone
ſal hebben trecht derde vanden ſelven leene oft leenen by verſterfte vā
vadere of moedere. Ende tſelue derde houdende in leene ende manie
re van ſinen oudſten broedere / indien ſynen oudſtē broedere hof heeft
Ende indien hy gheen hof en heeft ſal dat houden vandē houe / danof
den oudſten broedere ſijn leen houdende es / ende oick ten ſulchē verlief
ue als ſynen oudſten broedere ſelue ſchuldich es / mits renunchierēde
ten proffijte vanden ſelven ſynen oudſten broedere erfue ende catheil
vander ſelver doot / waer die gheleghen oft gheſtaen ſijn.

Item wel verſtaende dat den oudſten broedere optie ende kuere heb
ben ſal om ſijn principale leen ofte leenē gheheel te houdene / tſelue der
de wte te moghen leggheene / ten minſten grieue van ſinen leene ofte lee
nen oft dat redimeren met anderen gorde / erfue / gheld ofte catheilen
ten leggheene van mannen hemlieden dies verſtaende.

Item ſo ſal den derden ſone gherecht worden in tderde vanden der
de vanden leene of leenen van ſynen tweedē broedere ſijn derde houdt
van ſynen oudſten broedere / renunchierende als voorē ten proffijte vā
den ſelven tweedden broedere / ende niet voordere te verderuene / tē wa
re dat de tweede of derde broedere tderde vanden leene niet annueerdē
wilde / in dat gheual ſal den vierdē ofte vijfte broedere tvoorn derde mo
ghen annueerden ende verheffen mits renunchierende als vooren.

Item ende niemendt ſal moghen heerſchen tderde van leene / dan vā
ſucceſſie van vadere / oft moedere alleenlic.

Item daer maer eenen ſone en es / ende dūerſche dochteren ſo maet
hem / dat de oudſte dochtere hebben ſal / tderde in alle de leenen / ieghē
hueren broedere / mits renunchierende erfue ende catheil / ten proffijte
van hueren broedere. Ende ſal insghelicx de tweede dochtere moghen
commen in tderde vanden derden vanden leene oft leenen van hueren
ſuſter inder ſelver manieren als voorē gheſeit is van derden ſone / mits
renunchierende ende redimerende inder manieren alſoot hier vooren
tuſſchen broeders verclaerſt es. Ende ſullen hemlieden dair naer rege
len. Ende indien ſulck een dochtere eenich goet vā te vooren by huwe
liche oft ghifte wech hadde / dat zo ſulck goet inbringhen ſal / ten proffij
te vanden oudſten.

Item dat een leen maer eens binnen den termijn van veertich iaren
verderden en ſal.

Van prescripten ende possessien

Digitized by Google

Item naer dat yemendt als man van leene ghehouden ende ghepos- CCXXVII.
sesseirt sal hebben een leen ende danof gheweest in goede paisiuele pos-
sessie ten siene ende wel wetene van elcken dertich iaeren sonder inter-
ruptie hy sal voortan gherekent wesen erfachtich int voorseyde leen by
virtute van prescriptie van tijden ten ware ieghen eeneghe ombeiaer-
de kinderen ofte ieghen den gonen die alle de voorseyde tijt eenpaerlic
uytlants ghesijn hadde de welcke naer vuicommen oude ofte te huer
lieder wedercommen ten lande ghehouden soude sijn binnen iare en-
de daghe huerlieder recht tachteruolghene.

Item ende indien den absent uytlandts overleden sonder weder te kee-
ren so soude sijn naerste hoir hebben iaer ende dach naer de doodt van
den absent omme te purgierene de prescriptie ende niet meer indien hy
sijnder oudde ghecommen ware twelcke men rekent in materie van
prescriptie te viere ende twintich iaeren.

Item tusschen den vadere ende sijn kinderen tusschen de moedre en-
de huere kinderen noch tusschen dē voocht eñ sijne weesen en es ghee-
ne prescriptie van tijden alsso langhe alsi kind onderiarich es. Noch tus-
schen den proprietaris ende den pachtere hanghende den pacht noch
tusschen eenen administrateur ofte procureur ad negotia ieghen sij-
nen meesterre.

Van successie van leene.

Item dat alle patrimonien ende matrimoniale leenen sullen versker- CCXXVIII
uen ende toecommen op maerste ouderste hoir marie vāder selver side
danof sulck leen commen es ne maer gheconquestseirde leenen sullē suc-
rederen op tooudste naerste hoir marie van welcker side hy bestaet den
ghonen die erfachtich overlijdt int gheconquestseerde leen euen naer
bestaende.

Item indien yemēdt beriepe by naershede eenich leē ofte leenē twoonī.
leen ofte leenē side houdē sal gelijc oft verschenē ware by verstersse.

Van coopschatte.

Item mits datmen int hof vander sale van ypre noch vanden houen CCXXIX.
danof dependerende gheen coopscat van leene gheuseirt heeft datmē
danof gheen vseren sal ten ware dat int coopen vandē leene andersins
bespoken ware.

Item indien een alleene hem hoir maerde binnen vertich daghē doō-
de sijn debuoir alsoot behoort soude by dien verertighen voordeel ende

Digitized by Google

possessie van leene ieghen den ghone die naer de veertich daghen voor ieden recht daer an souden willen pretenderen. Ende indien eenich gedinghe rese, hy soude blijven verweerere int ghedinghe totten hende vander sake.

¶ Item als diuersche hoirs tenderen teenen leene, den heere en sal niemendt weyghereren tleen te verheffene ende trelief tontfane maer hi en sal maer eenen in foyaultheyt, te wetene den eersten die hem presenteert binnen veertich daghen. Ende indien datter meer quame binnen den veertich daghen relief betalende ende tleen verheffen, só en sal trelief ende foyaultheitsip ghedaen byden eersten hē gheen voordeel gheuen noch den anderen hinderen ten possessoire.

¶ Item maer in gheualle van litige sal tselue leē ghesequestreirt sijn by den heere teix rechte tot partyen ghehoort ende tytten ghelē anders ghecordonneert wert.

¶ Item een leen ghecocht by vadere ēn moedere dair inne hy haer kinc gheerft hebben sonder struuck vp hemlieden te nemen, sal verschijnen vp dē vadere oft na zij doot vp moedere vādē kinde, nemaer esser noch vadere noch moedere leuēde, sal verschijnē vp den oudtsten naesten bestaenden vanden kinde, ten ware dat by cōtracte anders besproken oft ghecōdicioneert ware.

¶ Item eiff sake dat tleen struuck ghenomen heeft. Ende de vadere oft moedere tselue leen huerlieder kindt ghegheuen hebben, tsal hi sauite van hoire van sinen lichame wederheeren vp den ghone die erfachtich was of vp de naerste van diere side.

Van vercoopinghe van leene

CCXXX. ¶ Item als een leen vercocht es dat den coopere kuere ende optie hebben sal weder hy kerchgheboden daarof ghedaen wil hebbē, oft tselue laten staen te iare ende daghe. Ende daer kerchgeboden ghedaen werden te wetene van veerthien daghen te veerthien daghen men sal den derden ende laetsten kerchghebode dachmaken coopers, vercoopers, talengierders ende alle de ghone die recht van naersheden daer an pretenderen souden willen vp van dien daghe in derden daghe te sine inhoue āme elckē thebbene dat hy mitē rechte schuldich wert thebbene

Noch vanden seluen.

¶ Item een leen behoorlic vercocht sijnde, indien datter diuersche talengierders commen, den oudtsten naersten vanden vercoopere van der side daarof tleen commen es, werdt te preferrerne ter naersheden,

Digitized by Google

ghelijck hem tleen soude moghen commē by successien/ al waert so dat hy laest calengierder ware/ mits dat hy in tijden ende wylen dat doet. Ende dit in patrimonie ende ghestruncte leenen/ maer an leenē die dē vercoopere selue ghecōquestreert heeft de naershede/ sal hebbē dē oudtsten naesten bestaende vandē vercoopere van wat side dat hy sy.

Vanden seluen.

¶ Item wtlantsche persoonen wesende inden dienst van hyerē natuerlicken prince ter studie in vniuersiteyden ghepriuilegierde ofte in peilgrimaighen van Hierusalem/ Roome ofte sint Jacobs/ eñ andere noodsakelicke absentie ghefundeirt in rechte moghen commen calengierē binnen iare ende daghe/ naer dat sy te lande commen werden.

¶ Item dat niemendt naershede van leene hebben sal/ noch van erfuelicke losrenten op leenen vercocht/ hy en bestae den vercoopere tē vierden grade oft naerdere/ op de boete van thien ponō g. ende de calainge van onweerden noopende der naershede.

Vanden seluen.

¶ Itē een die calaingiert de naershede van leene of van rente vercocht op tleē/ ende achterwijst. Ende de selue naershede niet en achteruolgt of dier te valt sal boeten thien ponō g. op dat de selue naershede niet genomen ware by eenen anderen naerdere bestaende.

Vanden seluen

¶ Item eñ al waert so dat een leen vercocht ware eenē vandē ghesladt te euen naerdere bestaende/ soude moghen cōmen ter naershede.

Vanden seluen

¶ Item den calengierdere vanden leene/ wert ghehouden/ so wanneer hem de naershede ghebleuen wert stappans ouer te legghene inden handen vanden coopere ofte vanden vercoopere/ indien hy vandē coopere niet wildaen en es in ghereeden ghelde/ also vele als den coopere ende vercoopere affirmeren sullen by eede den coop bedraghende/ mitgaders alle houelicke rechtē ende kerckghebeden indien daer eenege ghedaē sijn sonō fraulde/ ten ware dat de coopere daghen van payemēte hadde/ in dat gheual sal den calengierdere de selue payementen ghebruycken op sonffisante seckere/ mitgaders den lijfroop/ te wetene sesse groote vanden ponde groote/ ende niet meer ten laste vanden calengierdere ende gods penninck/ ter discretie vandē coopere ende vercos

Digitized by Google

pere behoudens dat gheemployeert wert de kercke ofte den aermen vander prochie daert tleen gheleghen is. Ende indien de voors. calaingierdere verlochte den rechten coop gheaffirmeert thebbene by ecdewerden de voors. coopere eñ vercoopere dat ghehouden te doene.

Vanden seluen ende hoe den coopere vanden leene naershede hebben sal ande catheilen.

Item omme te weerene alle frauden diemen den calengierders vã naershede soude moghen doen. Es gheordonneert dat den seluē calaingierdere hebben sal de naershede vanden huysen schueren, stallen boomen, latinghe ende andere catheilen daende up twercochte leen ten daghe vanden vercoopinghe vanden seluen leene den leene niet volghēde. Al waert dat die van te vooren vercocht waren, mits betalene sulcke somme als die vercocht sijn sonder fraude. Eñ de catheilen dē leene volghende, ne sal den leenhoudere niet moghē vercoopē sonder tleen.

Datmen gheen leen blooten mach

CCXXXI. Item ende indien hem de coopere vanden seluen catheilen vervoorderde af te hauwen ofte eeneghe van dien te latē afhauwen in eeneger manieren naer dat tleen vercocht ware binnen tijden datmen naershede calaingieren mach, ende den leenhoudere dat ghedoochde. Sullen elch boeten ieghen den heere tselich pondē g. Ende nietmin vphouden ende doen vphouden van eeneghe catheilen te weerene. Ende dobbel scade te gheldene van datter af ghehouwen oft gheweert soude mogē sijn, naer twercoopen vanden voornomden leene.

Van belastinghe van leene met erfuelicke lofrente.

CCXXXII. Item so wie sijn leen belasten wille met eeneghen erfuelicke lofrente, wert ghehouden den heere te vuldoene van sinen rechte van thienden penninck van also vele als tprincipale vanden coope vander rente bedraecht, alnooren betooghende noot of consent vanden oudsten hoire, ofte omme meerder remploy als hier vooren gheseyt es int capittel vã vercoopinghe van leene, ende andere houelicke rechten hier naer verclaerst int capittel vander iustitie.

Van belastinghe van leene mit lijfrenten.

CCXXXIII Item indien een grondenare sijn leen belasten wilt in eeneghe lijfrenten ypotheque, dair of doende, wert ghehouden dē heere dair of te vul

doene van halue thiende penninc/ behoudens dat sy die niet hoogher en stellen dan de twee lijuen om alle frauden te schuwene. Ende indien hy meer lijuen stellen wilde/ sal die moghen doen mits betalende gheheelen thienden penninck. Wel verstaende indien hy tselue leen daer naer gheheel vercochte/ wert alsdan ghehouden den heere te vuldoene vanden gheheelen thienden penninck/ afslaende dies hy vante vooren van thiende penninck ontfaen heeft/

Hoe een leenhoudere lijfrente ypo

tequieren mach op sijn leen/ ende die gheuen diet hē belieft

Item nemaer indien den leenhoudere eeneghe van sine kinderen/ vrie- CCXXXIII
den of maghen/ of andere sijne dienaren wt goeder ionsten ende affec-
tē die hy totte cenē ofte anderē heeft eeneghe lijfrente gaue/ eñ ypothe
querde op sijn leē sonō penninghē of recōpense daar of tōtsane eñ oic sō
der fraude/ sal dat moghē doē sonō ghehoudē tsine/ van thiende pēninc
oft halue thiēdepeninc te betalene/ ten ware dat daar naer vercocht wa
re ghedurende de belastinghe/ in welck gheual men alsdan den thie-
den penninck vander seluer ghifte ghehoudē wert te betalene ter esti-
matie vander seluer belastinghe/ behoudens dat hy inde belastinghe
niet en excedere tderde vanden incommene vanden seluen leene/ ten
ware by den consente vanden oudsten hoir.

Item ende men sal oic gheen achterstellen van lofrenten of lijfrentē
moghen herschen bouen de ses iaren al waert so dat van meer iaeren
verachtert ware ghereserueert ombeiaerde ende wrlandtsche/ maer
renten fraudalen noch heerlicke renten onlosselick ende prescriberen
niet dan naer de dertich iaren.

Van contracte van huwelicke

Item alle redelicke contracten van huwelicke/ ghemaert ende ghe- CCXXXV.
passeert te wette daert behoort/ sullen sonteren huerlieder vul effect/ be-
houdens dat den man van leene niet voondere sijn leen ofte leenen sal
moghen verobligeren icghens sijnen wijfue/ dan vander helftsede vā
den iaerlicrschen incommene ende proffijten.

Van douarie ofte bijleuinghe

Naer touerlijdē van eenen leenhoudere/ een wedewe sal houdē in bij CCXXXVI
leuinghe huer leuē lanck ghedurēde de rechte helft scede vā allen den
iaerlicrsen incommene exploiten/ hatē proffitē ende emolumenten van
allen den leenen danof hueren man erfachtich was tē daghe van hue-
ren huwelicke/ oft dair inne hy erfachtich sterf.

Digitized by Google

¶ Item indien een wedewe beseft sterfhuys van hueren mã belast mit sculden sal moghen afgaen van deele ende sterfhuys vlie dẽ mits abãdonnerende allen catheilen ende erfachticheden, also wel commende van huer side of anderslins daghende thueren proffyte puer ende sonder last ofte heesch van sculden de habuten alleenlick die soe an hebbẽ sal ten daghe vander wtuaert sonder fraulde dair toe huer byleuen ende douaie vp de leenen danof hueren man erfachtich ende ghesalliert was tijnen huwelicke ende tijnen ouerlyden.

¶ Itẽ omme equaliteyt te houdẽ tusschen man eñ wijf so sal den mã byleuinghe houdẽ vp alle de leenẽ waer inne sijn hysmouwe erfachtich ouerlydt ten ware dat sulck persoon ces van goede dade in welck gheual hy gheen byleuinghe houden sal maer sal tselue byleuen commen ten proffyte vanden crediuer.

¶ Item een byleuinghe oft douagiere sal moghen doen pryseñ de huysen die schuldich sijn te volgene dẽ boodẽ vãdẽ leene hoe veele si werre sijn in hueringhe ende den erfachteghen vandẽ leene sal hebben de prerogatiue daer inne te woonene ende iaerlicx te gheuen de byleueghe de helft vanden pryse vander vooi. hueringhe vp dat hy wille ofte latẽ de selue byleueghe de voornomde huysen danof ontfaende de helft vãden pryse. Ende al diere ghelycke so salmen doen vp datter vele leenen sijn ende eick behuyst. Wãt de erfachteghe vanden leene sal kiesen ende hebben tleen inder manieren vooi. Ende alle dandere werden verhuert ten ghemeenen proffyte maer vp dat de vooiseyde byleuege wil sewoonen int een vanden anderen huysen so es schuldich dat thebbene inder manieren soot vooiseyt es.

¶ Item neghen wedewaere noch wedewe en sullen hebben byleuinge vp eeneghe leenen ten si neghens huer selfs kinderen ofte daer dẽ leenhoudere ofte leenhoudeghe gheen kinderen en heeft.

¶ Item een wedewaere ofte wedewe en sal niet mogẽ hebbẽ douarie cõuentiael eñ douarie coustumier te gadere vp eenege leenẽ tẽ ware dat anderslins by cõtracte vã huwelicke besproke ware maer sal haer moeten houdẽ an tdẽ vã beedẽ thueren optie eñ kuere. wel verstaẽde dat de douagiere niet voordere hebbẽ sal tẽ laste vãdẽ leene oft leenẽ dã de helft stede vandẽ iaerlicxschen incommene van dien alst vooren gheseit es.

¶ Itẽ een douagiere ofte byleueghe wert ghehoudẽ te betalen de helft vanden verheue eñ houeliche rechten teender wart dair vp soe byleuẽ pretendereen wille. Ende en sal gheen byleuen hebben van eeneghe leenen voor dat soe dat heeftsche den leenhoudere. Ende int cas van reffuse in vullen ghemaectẽ houe aldaer huer tselue anghewesen wert met kennisse van saken ende van ghelycken alle wedewaers.

¶ Item dat gheen wedewaere noch wedewe recht van byleuinghe heb

ben noch herskyen sal moghen vã ghescheuckeerde leenen die binnen huerlieder beider huwelicke ghecocht ende weder vercocht sijn.

Hoemen procederen sal van nu voortan in houe.

Eerst tmaken vanden houe,

CCXXXVII

Een bailliu werdt ghehouden hof te maekene tallen tijdẽ als hy dies versocht werdt van partye behoudens redelicke excuse.

Hoe eenen taelman ghehouden werdt erdt te doene.

Ccxxxviij

Item dat niemendt hem en veruoordere in houe partyen te dienene om ghelt hy en sy ghesworen taelman erdt ghedaen hebbẽde in houe partyen ghetrauwelick te dienene gheẽ saken te sustinerene in houe cõtrarie doordonnancie ende statuten vanden selven houe vp de boete vã thien ponden paris.

Van vercoopinghe oft belastinghe van leene.

CCXXXIX

Alsvoorn so wie leen oft leenen vercoopen oft belasten wille met erfuelicke losrenten of lijfrenten eñ van dien den heere ghecontẽteert es van thiende penninck. Eñ dẽ coopere eñ vercoopere ghereedt sijn om in eruen ende wt eruen te gane. Den bailliu werdt schuldich hof te maekene met twee mannen ofte meer ende dair naer thof te stoffeirne ten minstẽ met vijf mãnẽ of meer. Eñ es dẽ vercoopere tleẽ cõmẽ van sijns wijfs wegen es schuldich die voor oogẽ te binghene eñ huer te verleenene eenẽ by staendẽ voorcht omme met huer wt eruẽ te gane vanden seluẽ leene of procureur vã huerẽ twege met procuratie omme die acte te doene. Eñ werdẽ partyẽ schuldich indiẽ den coop bedraecht vichtich põd grootẽ oft dair houẽ sullẽ betalẽ halff eñ halff voor thofrechte vã eruẽ eñ onterfuẽ de sõme vã .ij. karolus guld sond weer tẽ ware dat bidẽ cõtracte dẽ coopere oft vercoopere meer gelast warẽ. Eñ indiẽ dẽ coop ghedraecht tusschẽ de .I. pond groote eñ .XXV. pond groote sullen betalen zes karolus guld. eñ van .xxv. pond groote nedwaert. Dyc kar. guld voor trechte vandẽ bailliu mannẽ eñ clerc. Van al welcken rechtẽ den bailliu hebben sal alsso veel als twee mannen eñ den clerc als eenẽ man Eñ al waer meer leenẽ vandẽ seluẽ houe in al by eender voorwaerde oft contracte vercocht ne sullen niet meer betaelen van hofrechte dan voorren ghescit es.

Digitized by Google

Item indien den coopere kerckgheboden ghedaen wil hebbē sal die moghen doen tsinen coste/daerwooren betalende van elcken kerckghebodē vier ponden y. Te wetene den bailliu veertich scell. y. eñ twee mānē elck. xx. scel. y. ten ware dat sulcke leenen ghelegheu ware wter Castelrie van Ypre/in welck ghevalle den bailliu ende mannen sullen hebben vier ponden y. sdaechs gaende als vooren.

Van foyaultheite.

CCXL. Item so wie in eruen ghedaen es van eeneghe leene ofte leenen/es schuldich foyaultheyt te succeerene inden handen vanden bailliu in presentie van twee mannen daer vooren betalende twintich scelling. y. Te wetene den bailliu thien scellin. y. ende de mannen oic thien schelling. y. so ghenomen oft daer meer waren dan twee mannen van eenen leene sonder meer/mits betalende den bailliu van elcken leene camerlinc ghelt/naer den wtwijsene vanden rappoorte.

Item indien den coopere van sinen coope tsi van leene ofte renten/buefuen hebben wille/sal daroof betalen den clercq veertich scelling. y. Elck man voor sinen seghele wijf scelling. y. ende den bailliu voor sinen seghele thien scelling. y.

Hoemen voortan procederen sal

vp leenen omme cause van achterstellen van renten

CCXLI. Item omme dieswille datmen van ouden tijden om achterstellen vā renten gheploghen heeft te procederene ter afwinnunghe van leene/bi daghinghe/by drye veertiē nachtdaghen/ende dair naer by drye veertich daghen. Ten welcken derden vertich dagē by contumatie de heeschere angewijst waren de bladinghen/ende de catheilen vanden leenē ende dathinnen iare ende daghe naer den voorsden veertichsten dach den grondt vanden gheheelen leene ghewijst was inden handen van den afwinders/omme die te ghebruyckene eñ possesseirne ghelijck van sinē goede teruwichedē/so es ghecordonneert dat hier naer volght.

Eerst als den rentier sal commen anden bailliu versoukende hof gemaert thebbene/ende aldaer in houe versoucken een daghinge vp ticē daer hy rente vp heeft om achterstellen dienen hē tachter es. De welcke daghinghe hem anghewijst wert te doene binnen veertich daghen/inder maneren hier naer verclaerst/mits hyden versouckere betalende vooithofrechte ende impetratie vanō daghinghe vijftich scell. y. sōder meer. Te wetene thien scelinghen y. den bailliu/ende den mannen/metten clercq veertich scelling. y. ende houen dien sinen procureur vp dat hy eenen heeft/thien scelling. y.

Digitized by Google

Hoemen de daghinghe doen sal

om achterstellen van renten.

Item de daghinghe moet ghedaen wesen bydē bailliu ende twee mā CCXLII.
nen van houe ten minsten seuen daghen voor den dinghedach vp tleen
danof de insinuatie doende ten huyse vp datter een huys vp staet daer
neen mondtspreekens oft tsynder domicilie indien hy inde Castelrie resi
derende es/daermen binder prochiekercke daer tselue leen gheleghen
es te compareirne in houe ten naersten dinghedaghe vp dat hem goet
dunckt. Welcke insinuatie ofte kerckghebodt men sal moghen doen bi
den bode vanden bailliu ende mannē daer toe ghecauctoriseert/ de welc
ke ghehouden werden rapport te doene den houe die ghelooft werdt
vp sinen eedt/danof den bode hebbē sal twaelf scel.p.sdaechs/ende bail
liu ende mannen vander voor.daghinghe ten leenboome te treckene
sullen daer vooren hebben vier ponden p.binder Castelrie. Te wetene
den bailliu.xl.scel.ende elck man twintich schel.p.

Item ende als een man van leene aldus ghedachuaert werdt eñ cō
pareirt tsi ten eersten/tweedden ofder derdē veerthien nachtdage/eer
hy onfanghelick werdt in houe/sal moeten betalen alle sulcke deffaul
ten ende contumatien alsser tsynen laste ghewist werden/tsi ieghen dē
heere of partye. Ende dat ghedaen werdt onfanghelic in houe/mits se
kere doende te rechte te staene/ende tghewijsde te vulcommene indien
hy sekere vermach/ende daer met sal onstaē/met caution iuratoire/ ter
heerlicke executie. Ende sal moghen voorstaens antwoorden oft dair
toe dach nemen ten naersten dinghedage. Ende antwoordene sal moe
ten alle sine exceptien ende conclusien/het sy declinatoire dilatoire/ per
emptoire/tsamen proponeren by protestatien van vp elck recht te heb
bene bij oirdene ofte naer den goetdunckene vanden mannen

Daer den verweerere niet en

compareert.

Item ende indien den verweerere niet en compareert/ emmers ten CCXLIII.
laersten ten derdē veerthiē nachtdaghe sal versteke sijn van allen excep
tien ende weerē. Ende de heerschere gheadmitteert ter verificatie vā
sinen faiten/ende dair toe dach hebben ten naersten hofdaghe/ omme
partye te doen sommeirne by den bailliu ofrbode/ omme theledt ende
productie te sien doene/indiē de sake anderssins niet ghedecideert mach
sijn dan by verificatie van faicte oft faicten.

Itē twoorstel vandē heerschere bleke sijnde alsoot behoort/sal tleen of
den grondt ghewist sijn/inden handen vandē selue heerschere/ omme
die te notene eñ plotene tsynder rechter note sonder woesteren ofte sul
lieren. Eñ de vruchten bladinghen eñ exploiten innen ende onfanghē

Digitized by Google

ghelijck vã sinẽ propẽ goede emmers tot anderstont dat den erfachte-ghe dẽ afwindere vuldaẽ sal hebbẽ van allẽ achterstellẽ eñ wetteliche costen behoudẽs oic dat dẽ afwindere ghehouden wert dẽ erfachtegẽ rekeninghe bewijs eñ reliqua te doene vande voornõde vpheue baten ende profijtẽ by hẽ ontfaẽ. Eñ indiẽ hy vuldaẽ es wert ghehouden sijn hant daer ofte lichtene. Eñ indiẽ den erfachteghen tselue leen niet en suert eñ ontlast ieghen dẽ afwindere tẽ minsten binnẽ drye iarẽ naer de voorñ. afwinninghe sal den selven afwindere voorñ leen moghen doẽ decreteren ende vercoopen by subhastatien ende kerchgebodẽ omme daer vp te recouurerene principael ende oic alle anderen lasten vã achterstellen ende wetteliche costen behoudẽs vanden ouerschoten (indiẽ daer eenich es) te restituerene den erfachteghen oft by sinẽ reffuse nãpterieren in houe.

Vanden selven.

Item nemaer een leenhoudere oft de ghone die erfue oft chyns wte ghegeuen sal hebben in wiens handen tleen ghewijst wert by faulte vã betalinghe vã heerlicke behuoren den cheins oft heerliche rente foyaultheyt manscip oft andere heerlicke diensten en sal den heere die tselue leen afghewonnen sal hebben niet ghehoudẽ wesen rekeninghe te doene maer sal de vruchten behouden tsinen profijte tot dat den leenhoudere sijn behuour ghedaen sal hebben.

Noch van decreten.

Item by ghelijcken procedueren sabnẽ bedien erfachtich man vã leene. Te wetene dat hy sal moghen aenueerden ende verheffen voorscyde leen als cause hebbende ende die betooghende ten gronde ende propriteyt van dien. Ende voorts tselue legghen ter purge bi drien dachuaerden ende kerchghebeden van veerthien daghen te veerthien daghen inde prochiekerche daert gheleghen es vp ende ieghens alle de ghone dict souden willen beschudden ende hy sal ten eersten wettelicke dinghedaghe naer t derde kerchghebodt ghewijst werden by contumatien erfachtich ieghens alle partyen sonder breeder preuue wtgedaen ombeiaerde ende wlandtsche lieden de welcke commen sijnde thuerlieder oudde ofte wederghekeert int landt werden ghehouden binnen iaere ende daghe daer naer volghende te veruolghene huerlieder recht alsoot vooscyt es.

Item niemendt en wert ontfanghelic in houe woonachtich buyten der stede eñ castelrie van Ypre hy sal gehouden sijn te kiesene een domicilie binder voorstede ofte castelrie omme alle daghinghen ende inthimatien te wat sijne dat sy te moghen doene de welcke sulc effect soterẽ sullen al of sy ghedaen waren tsinen persoonen.

Digitized by Google

Item ende indien eeneghe partyen woonachtich binder vooistede/ oft Castelrie vertrocht̄ hanghende de litispendentie/ sullen alle daginghen ende inthimatien te wat stine dat sy/ emmers ter seluer materie dienende ghedaen werden ter seluer domicilie daer hy wt vertrect/ die effect souteren sullen als vooseyt es.

Nopende de hofrechten

Item daer twee partyen dinghen in houe/ so wie dienen sal/ tsi van heersche/ antwoorde/ replicque/ duplicque of meer. Ofte oic eeneghe dilayen versouct/ die wert ghehouden thofrecht te betaelne. Wel verstaē de als beede partyen tsamen dilayen nemē/ sullen betaelē in hofrechte half ende half/ noch oic niet meer als beede partyen tsamen dienen eñ concluderen elch hofrecht vichtich stelling.y.eñ niet meer. CCXLIIII.

Vanden seluen

Item indien de mannen hofsterckers namen ofte begheerden in eeneghe saken/ sullen dat moghen doen welcke heersche ende verweerere tsamen betalen sullen ter ordonnancien ende discretie vanden houe. De welke hofsterckers naer huerlieder aduijs ghegheuen hebben de sullen moeten de sententie helpen sustineren/ ende en sullen voortan gheen aduijs halen ten coste van partyen.

Item ende en sullen de mannen niet meer dan een veurst nemē/ ende eens hofsterchinghe in een sake te coste van partyen.

Van oorconden te beleedene

Item alle oorconden wettelich vp gheroupen/ ofte ghedacht by den bailliu/ ofte dat hy delayeren of refuseren te deposeirne/ sullen verbueren telcker reyse thien ponden y. Ende men sal hemlieden moghen bedwinghen bouen der voornomde boete ter depositie by vanghenesse/ ofte aenuerdinghen van huerlieder goedinghen/ tot sy ghedeposeert sullen hebben. CCXLV.

Item den bailliu sal hebben van elchen oorconde te daghene/ ende te cedene/ behoudens dat sy woonen binnē der myle vijf scel.y. Eñ buter mijle/ eñ binnē der Castelrie thiē scel.y. van elcker oorcōde. Eñ de twee mannen/ eñ den clercq die de oorconden hooren sullen in houe/ thiē scel. y. danof demannē hebbē sullē zes scel.y. eñ de clerc vāde depositie te teekene eñ scriuene vier scel.y. Eñ sullē elche oorcōde hebbē sulchen salaris naer de qualiteyt vanden persoone/ ter discretie vanden houe.

Digitized by Google

Item ende alsoe voorseyt es van te beleedene tghedinghe tusschē partyen also ende in sulcker manieren salmen beleeden tusschen den heere ende partyen. Ende die syn faiten niet en prouft verliest syn sake, ende ieghen sine partye de wettelicke costen.

Item alle mannen van leene versocht oft bevolen synde vanden bailiu thoue te commene worden ghehouden te compareirne, ende wet ende iusticie te helpen administreren up de boete van thien ponō p. alsoo dickent als sy in ghebreke bevonden werden by der affirmatie van den bailliu ende twee mannen. Ende int caes dat de mannen reffuseirden mede te gane, om de daghinghe te doene, sullen de mannen boeten thien ponden p. iegen den heere.

Item partyen dinghende ieghens elcanderen, die te valt sal betalen den heere thien ponden parisz. Ende in gheualle van appointemente ne sullen gheen boete betalen, ten ware dat den bailliu anghinghe, en de daer de bailliu mede ghenoucht es. Maer moeten commen in houe ende huerlieder appointement te hemmen ghegheuen syn, in houe, ende betalen thofrecht van dien daghe.

Item up dat eeneghe sententie ghegheuen tusschen partyē, lijdt iaer ende dach sonder appellatie ofte beroupinghe, tsal gherekent wesen gheiden in crachte van ghewijsder dinck, ende sal soteren huer effect, wtghedaen ieghens ombeiaerde, ende lieden absent vanden lande, die binnen iaere ende daghe naer dat sy vuliaert syn ende weder ghekeert werden, ghehouden sullen syn te veruolghene huerlieder recht, te wesen so vooren gheseyt es.

Item men sal moghen van allen sententien nopende ciuile saken, ge gheuen also wel in houe als in vierstaren appelleren ende danof remischieren ende afgaen binnen seuen daghen daer naer, betalēde dye pōden van boeten ten proffijte vanden heere, te wiens maninghe de sententie ghegheuen es. Ende de appellerende partye wert ghehouden te verbeffene huer appeel binnen veertich daghen daer naer dairt behoort, up de boete van tsestich ponden parisijs. Wel verstaende dat men niet en sal moghen appelleren tusschen maninghe ende vonnesse up de boete van thien ponden parisijs, ten proffijte vanden heere, te wiens maninghe de sententie ghegheuen es, ende tappeel mul ende vā omweerden. Maer men sal de mannen wel moghen beroupen thuerlieder wettelicken hoofde.

Van schulden tinnene up leenen.

CCXLVI. Item so wie voord an eenich leen oft leenen apprehēderen oft anueerdē sal by successie oft andēsins werdt ghehoudē sculdē te betalene, aluoorē

erfue ende catheilen int sterfhuys vooren gaēde. Ende daer de erue eñ catheilen niet vuldoen en connen vander schult. sullē de crediuers pro cederen moghen ter afwinninghe vanden catheilen vp tieen staende den leene volghende ende daer naer de bladinghe vanden selven leene tot ander stont dat dē crediuer vuldaen wert van sünder schult / alvooren de selue sine schult ghepiouft ende ghecertifficert.

Noch van daghinghe vp leenen

¶ Item vp dat den bailliu doet een daghinghe ofte anderen saken ter kennesse van twee mannen hy sal dach beteckenen den selven twee mānen ende elcken sonderlinghe in presentie van anderen / omme te sine ten naersten dinghedaghe in houe ende te doene rappoort van huerlieder kennessen. Ende vp dat deene achterblijft hy wert ter calainge van den bailliu wt rappoort vanden anderen man bi sinen eede ghewijst omme sine absentie inde boete van thien ponden p. Ende houen diē te vulcommene dat de mannen wijsen sullen. Ende bleuē sy alle beede achterhuere daghinghe duechdelick ghepiouft elck soude sijn ghewesen inde boete van thien ponden p. Schoudens eis redelicke sinnen in dat cas de mannen sullen moghen certifficeren de daghinghe ende huerlieder hantercken.

¶ Item so wie appelleren sal van interdt van wetten tū van daghingē arresten vanghinghen oft oick van eeneghe sentētien oft appointemēten interlocutoire daer vp huer de principale sake niet wydieren mach dannen niet ieghenstaende tappeel gheintergeteert voort procederē sal ten principale in sulcker wijs ghelijck offer gheen appeel gheintergeteert ware.

¶ Item so wat persoon hem betreet ten religioene erfachtich in eenich leen ofte leenen voor sijn profes sal tselue leen ofte leenē mits dē professe succederen sinē oudstē naerstē hoir ghelijck dē persoō ouerledē ware deser weerelt. Eñ en sal den voorñ. persoon binnē dē prouf iare de selue leenen niet moghen alieneren noch vercoopen in gheender manieren

¶ Item en sullen sulcke professe persoon niet moghen succederen noch oick anueerden eeneghe sucressie noch oick cloosterre daer sy luyden hē in vertrocken hebben voor hemlieden.

¶ Ende omme dieswille dat niet moghelijck en es allen saken te comprehendeerne ende oic dat mitter tijt eeneghe saken diendt verādert te wesene ofte daer toe ghestelt met dieser vooren verclaerst es. So sullē sy moghē huerē alle iare ofte emmers alst hēliedē goet dinchē sal / alsoo wel inō materie feodale als inde materie eschenuinalle te wetene in feodale thien ponō p. ende in eschenuinalle drye ponō g.

Digitized by Google

Doen te wetene dat wij de voor-
nomde salen ouergemeert/ende ghesien de voorgaēde aduijsen/inhou
dende dat wy souden doen profijt ende oirboir van onser voornomde
sale ende Castelrie van Ypre/mitgaders vanden edelen vassalen eñ ghe
meene inwoonende van diere/accoiderende huerlieder voornōde ver
souch. Ende wy beghecrende van alle onser herte/ het profijt vander
iusticie/solaes van onsen landen ende onderseten/by aduijse ende deli
beratie van onse voornomde suster de Coninghinne/ende die van on
sen secreten Raide neffens haer wesende/hebben wt onser wetentheyt
auctoriteyt speciale gracie voor ons ende onse naercommers Graue eñ
Graueneheden van Vlaendien/gheaggreert/getōfirmeert/gheauctō
riseert/ende gheapprobeert/aggreeren/cōfirmeren/auctoriseren/ende
approberen by desen de voornomde costumen ende vlancien/ende elck
vanthemlieden inde voirme ende maniere so sy hier boven ghestelt eñ
gherredigeert sijn by ghescrifte. Willen ende ordōneren dat de selue co
stumen ende vlancien in toecommende tijde/sullen ghehouden/eñ on
derhouden wesen/ende wy selue houden dien voor wetten/costumē en
de vlancien by ghescrifte/ende voor sulcke hebben wy de selue ghecauc
toriseert/ende auctoriseren by desen inde voorgaende onser sale ende Ca
stelrie van Ypre/in sulcker wijs dat niet noodtsakelick en wert den par
tyen die te doen verifficren by ghetuyghen in causen/actien/processen/
ende vervolghen/diemen nu voortan in stellen sal inde selue voorseydē
sale ende Castelrie van Ypre. Maer alleenlick die tallegieren ende pro
duceren in huerlieder cause ende materie by extract onder thandteec
ken vanden greffier/vander voornomde sale ende Castelrie van Ypre.
Ten welchen extraiten wy willen gheloove ghegeuen wesende. Ende
hebben verboden/ende verbieden by desen allen onsen onderseten en
de inwoonende/ende die voortan proces ofte cause sullen hebben inde
voornomde sale ende Castelrie van Ypre/ende oic onsen officiers aldair
niet tallegierne noch tontfanghene in cause voor huerlieder beleedt/
andere costumē eñ vlancien/ dā die bouē gescreuē zij aboleirē eñ te nieu
wē doēde alle costumē eñ vlāciē/hoedanich dat sy sijn hierbouē niet ghe
specifficeert ende ghescreuen. Ende hebbē gheordonneert/ende ordon
neren by desen dat indien ghebuerdē eenighe sakē/die niet en mochtē
ghedecideert wesen by den voorn. costumē eñ vlancien/datmē de selue
wijsen sal/naer de dispositie vanden ghescreuen rechte. Ende verbiedē
dat de selue costumen ende elck van hemlieden mitten voornomdē vlā
cien niet en sy ghenterpreteert by eenighe faite oft vlancie/diemē sou
de moghen allegieren ende voortstellē. Ende dat de partyen ofte prac
tieienen en sullen dair toe niet wesen gheadmitteert/maer willen dat
sy danof versteken sijn by sijne vāniet ontfanghelick. Ende dat de inter
pretacie ghedaen sal wesen naer tghescreuē recht/ende andersins niet.
Ende behouden tonsewaerts/ende onse naercommers auctoriteyt
ende macht te veranderen/corrigieren/verbeteren/reformeren/limite
ren/interpreteren ofte verclaeren de selfste costumen ende vlanciē/al-

Digitized by Google

ñts ende soe menichwarien alst ons ghelieuen sal ende dat beuonden
werdt by ons oft onsen voorgaende raidt tselue proffytelijck eñ noodt-
sakelicke wesende, verclaersende bouē dien dat wij niet en verstaen on
der tdexel vanden voorghenomde costumen ende vsancie te preiudicie-
ren ofte deroguieren eenichsins onse rechten ende hoocheidē, noch oic
den preuilege vander voorghenomde sale ende Castelrie van Ypre, by
ons ofte onse voorsaten gheaccordeert ende ghegeuen. Vanden welcke
sy sijn in goede ende paisiuele possessie. Ende ons verstant es, dat de co-
stumen ende vsancien hier vooren verclaerst sullen alleenlick effect sor-
teren ende stede hebben vp de toecommende processen, questien eñ ver
uolghen. Ende de ghone die beghonnen worden naer de publicatie vā
den voornomden costumen ende vsancien. Ende nopende processen die
beghonnen sijn voor date van desen, eñ ter cause vandē welcken heesch
ghemaert ware in iugemente, souden gheiugeert ende ghetermineert
wesen volghende de costumen ende vsancien onderhouden, voor de da
te van desen. Op den welcken wy beueien onsen lieuen ende ghetrou-
wen die President ende luyden van onsen Raide in Vlaendren, de bail-
liuwen, scepenen inwoonende ende habitanten vander selver sale ende
Castelrie van Ypre, ende alle andere onse iusticiers officiers ende onder-
saten present ende toecommende, wient mach ofte sal moghen angaen
huere stedehouders ende elc van hemlieden elc int sine, dat sy onse iege
woordighe ordonnancien eñ alle puncten eñ articlen bouen verclaerst
ende elck van dien houden ende obseruieren, doen houden ende obser-
ueren eeuwelicke naer huerlieder vorme ende inhouden, sonder inbra
ke oft dair iegen te gane ofte laten ghedaen wesen in eenegher manie-
re, executerende neerstelicke de peynē ende boeten vp de inbrekers vā
den voorgaenden ordonnancien, sonder dissimulacie oft verdrach, ende
oic sonder te verbeiden van ons eenich vueder beuel. Want omme de
redenen als vooren ons alsoe ghelieft, eñ willen dat also ghedaen sy, eñ
vp dat niemandt van dese onse ordonnancien ende confirmatie, ignorā
tie pretenderen en mach, so ordonneren wy den voorn. baillin mannen
van leene eñ scepenen van onser sale ende Castelrie de selue te doen pu
bliceren ten eersten dinghedaghen vander toecommender maent van
Julio. Ende ten eynde dat onse voorseyde ordonnancien soude blijuen
eeuwelicke in huere vigeur, hebben hier an ghesteelt onsen seghele.
Ghegheuen in onse stadt van Bruessele den. XVIII. dach vā Junio, int
Jaer ons Heeren M. CCCCC. ende. XXXV. Van onsen keyserrijcke
tsesthienste. Ende van onsen rijcken van Spaengnen, van beyden den
Cecillien eñ anderen, twintichste.

Op den Keyser in sijnen Raide,
ghetecken aldus Pensart.

Ghedruckt Tantwerpen by mij Michiel van
Hoochstratē in de rape in die Camerstrate
int iaer ons Heerē M. cccc. xxxv.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

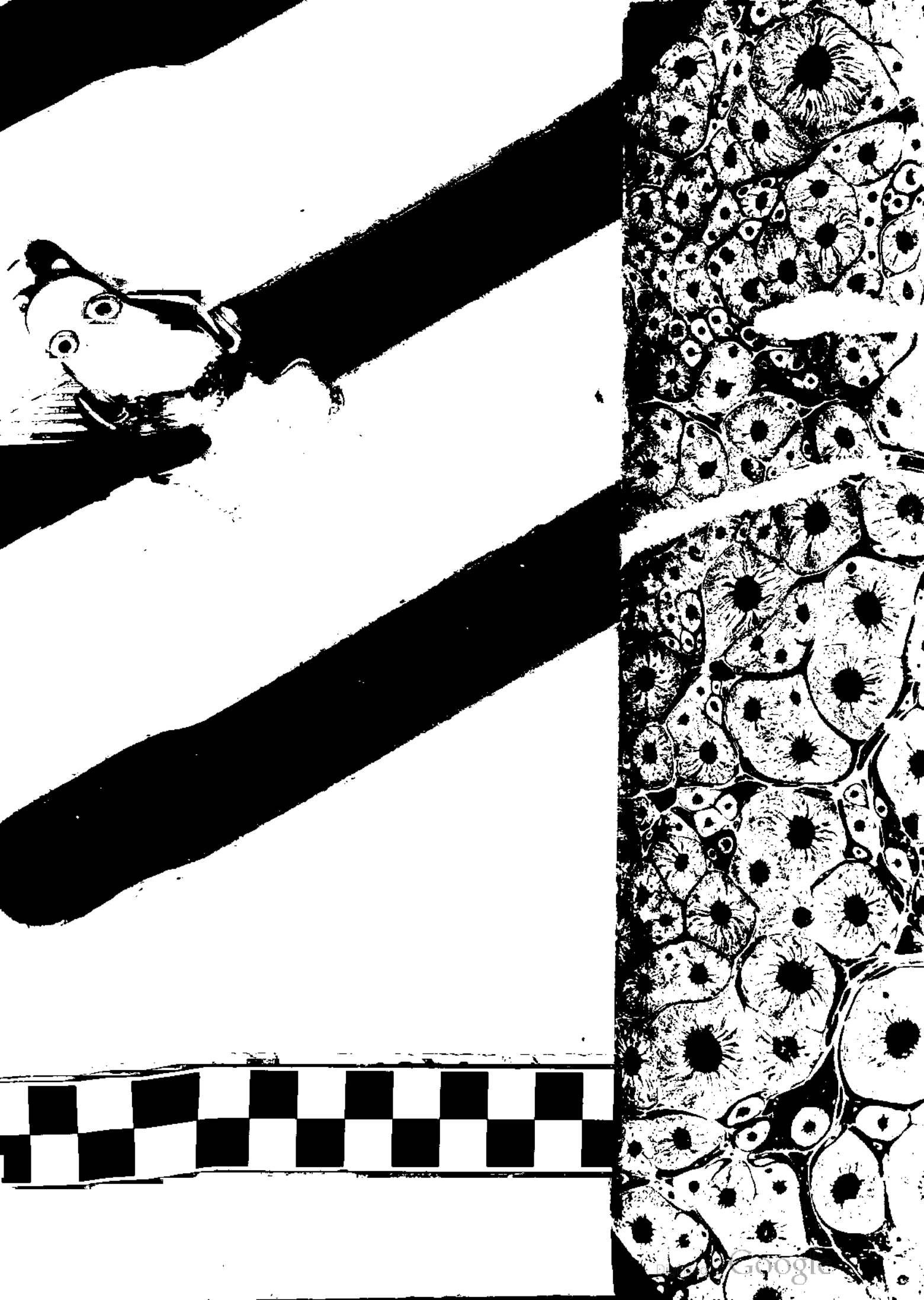

Digitized by Google

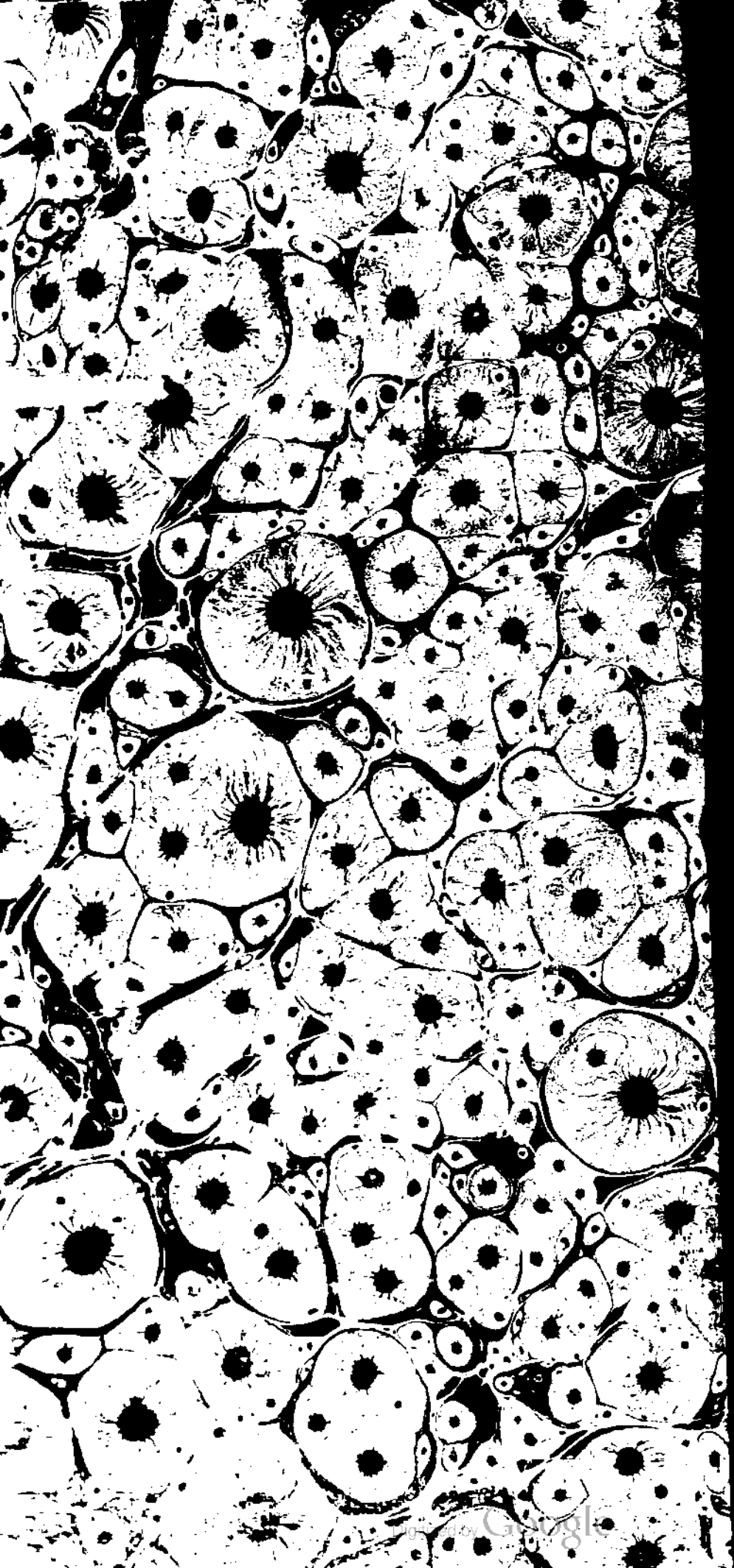

Digitized by Google

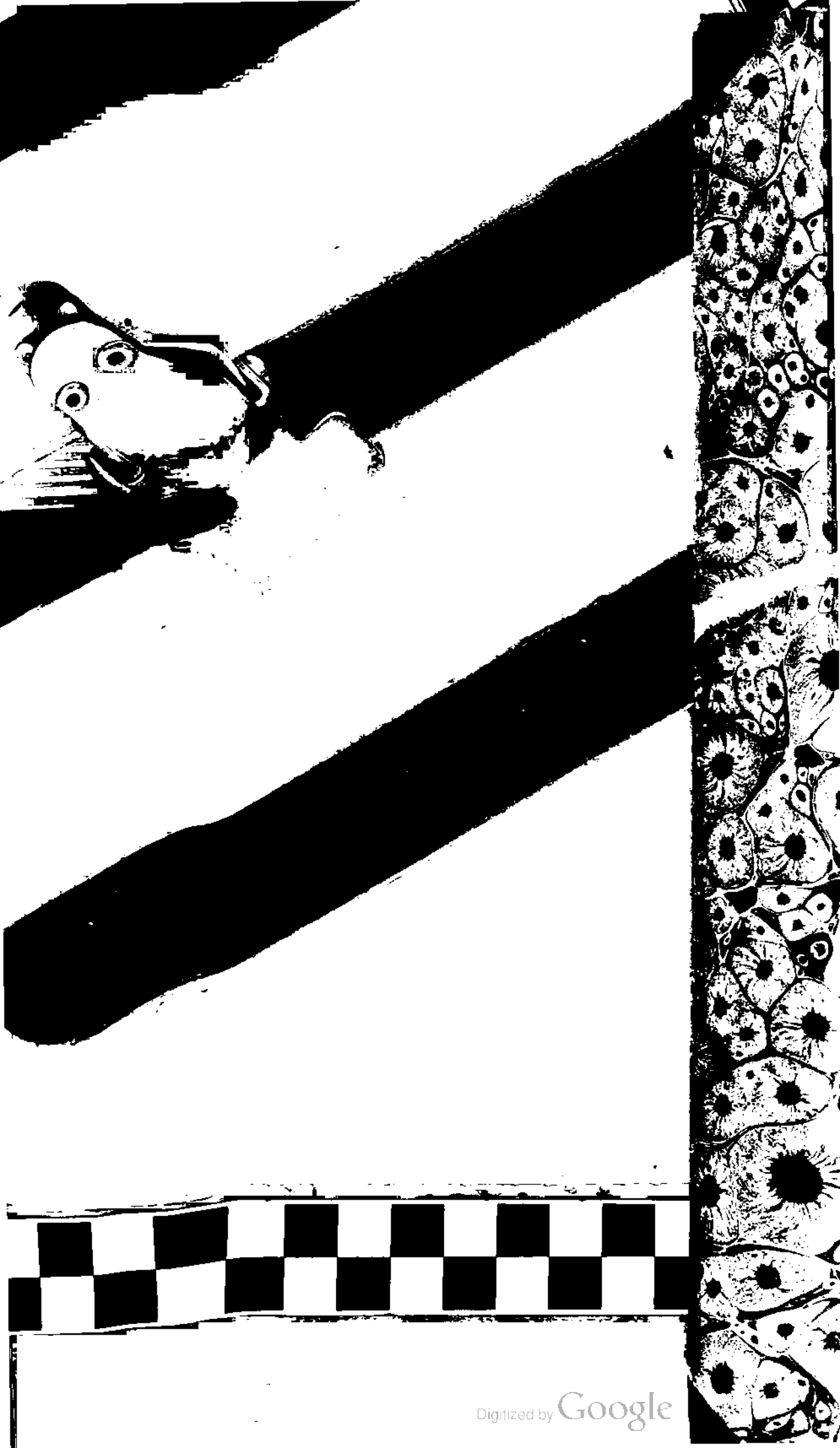

Digitized by Google